

Den hvide hue

Hvad fører den til ?

**Uddannelses- og erhvervskarrierer
for studenter- og hf-årgangene
1975 til 1993**

**Carsten U. Zangenberg
Hans E. Zeuthen**

DANMARKS

STATISTIK



Den hvide hue

Hvad fører den til ?

Udgivet af Danmarks Statistik

September 1997

ISBN 87-501-0987-1

Pris: 132,00 kr. inkl. 25 pct. moms

Oplag: 800

Danmarks Statistiks trykkeri, København

Adresse

Danmarks Statistik

Sejrøgade 11

2100 København Ø

Tlf. 39 17 39 17

fax 31 18 48 01

e-post: dst@dst.dk

<http://www.dst.dk>

Signaturforklaring

$\begin{matrix} 0 \\ 0,0 \end{matrix} \}$ Mindre end $\frac{1}{2}$ af den anvendte enhed

- . Tal kan efter sagens natur ikke forekomme
- .. Oplysning for usikker til at angives
- Nul

Finansiering

Finansieret ved tilskud fra
Carlsbergfondet.

- 3 OKT. 1997
DANMARKS STATISTIK
BIBLIOTEKET

© Danmarks Statistik 1997

Enhver form for hel eller delvis gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne publikation, uden skriftligt samtykke fra Danmarks Statistik, er forbudt efter gældende lov om ophavsret.

Undtaget herfra er citatretten, der giver ret til at citere, med angivelse af denne publikation som kilde, i overensstemmelse med god skik og i det omfang, som betinges af formålet.

Forord

I årene 1975 til 1993 bestod godt 400.000 personer studentereksamen eller hf. Formålet med denne publikation er at beskrive aspekter af den videre uddannelses- og erhvervskarriere for disse mennesker.

Beskrivelsen er alene foretaget ved hjælp af oplysninger om uddannelsesaktiviteter, bestående eksaminer, beskæftigelsesforhold, indtjening mv., som allerede forefindes i de forskellige statistikregistre i Danmarks Statistik; registre der igen bygger på en hel række administrative data. Der er altså ikke i forbindelse med undersøgelsen foretaget nogen ny dataindsamling. Der er derimod foretaget et ganske kompliceret "genbrug" af data, ved at sammenstille foreliggende oplysninger om de godt 400.000, der fik den hvide hue, til et nyt omfattende datasæt.

Det forhold, at der kun er anvendt registerbaserede oplysninger og ikke interviewoplysninger eller andre former for "bløde" data, har selvsagt indflydelse på karakteren af beskrivelsen. Registerdata kan, som andre data, også være fejlbehæftede. Anvendelsen af registerdata indebærer imidlertid også, at man undgår stikprøver og kan inddrage alle, der i en given periode eksempelvis har bestået matematisk studentereksamen.

Det omfattende nye datasæt om studenter og hf'ere er primært anvendt til en simpel statistisk beskrivelse af dimittendernes videre uddannelsesforløb og deres efterfølgende beskæftigelses- og indtjeningsforhold. Publikationen beskriver eksempelvis de stedfundne ændringer i frafaldsmønstret for forskellige uddannelser, men forsøger ikke at opstille forløbsmodeller, der kan forudsige udviklingen i de endelige gennemførelsessandsynligheder for personer, der på et givet tidspunkt påbegynder en bestemt uddannelse.

Det foreliggende materiale vil være velegnet til at forsøge sådanne forløbsberegninger på, men der synes på den anden side at være en sådan ustabilitet i gennemførelses- og frafaldsmønstrene, at det vil være vanskeligt at nå frem til meget håndfaste konklusioner.

Materialet er i det hele taget velegnet til mange yderligere analyser. De her foretagne er kun resultatet af de første "fiskedræt", som forhåbentlig har været nyttigt. Heller ikke alle faktiske gennemførte analyser er medtaget i publikationen. Adgang til disse ikke publicerede delresultater kan ske ved henvendelse til Carsten U. Zangenberg tlf. 39 17 30 18, der også vil være behjælpelig ved gennemførelse af andre analyser på basis af det foreliggende materiale.

Kapitel 1 i publikationen begynder med en beskrivelse af de i alt 19 år-gange af studenter og hf'ere. Hvor stor en andel af en ungdomsårgang dimitterede? Hvor stor en indflydelse har forældrenes uddannelse? Hvordan var karakterniveaet? osv. I kapitel 2 ses der på hvilke yderligere

uddannelser dimittenderne gik i gang med efter studentereksamen eller hf. Hvilken indflydelse dimittendeksamens art og størrelse har på valget, betydningen af køn, forældrenes uddannelsesbaggrund mv.

Uddannelseskarriverne behandles i det ret omfangsrige kapitel 3. Hvordan afhænger uddannelsesmæssig succes, der defineres som færdiggørelse af en uddannelse på mindst samme niveau som man påbegynder, af karakter ved dimitteringen, gymnasieretning? Hvilken udvikling har der været i afbruds- og færdiggørelsesmønstret? osv.

Kapitel 4 og 5 analyserer henholdsvis beskæftigelses- og indtjeningsforholdene for de forskellige færdige uddannelser. Der sondres både beskæftigelsesmæssigt og indtjeningsmæssigt mellem den private og den offentlige sektor. I kapitlerne 6 og 7 undersøges det, hvorledes det går med personer, der påbegynder, men ikke færdiggør, en yderligere uddannelse og dem der aldrig kommer i gang efter dimitteringen.

Datagrundlaget, herunder nogle af de vanskeligheder, der er forbundet med at skabe hele uddannelser ud af registreringerne af de enkelte uddannelsesaktiviteter, er beskrevet i kapitel 8. Endelig ses der i det afsluttende appendiks på, hvorledes samfundsvidenskabelige kandidater fra forskellige universiteter klarer sig.

Udgangspunktet for de foreliggende resultater er som nævnt Danmarks Statistiks statistikregistre, men arbejdet med opstillingen af det nye datasæt, gennemførelsen af analyserne samt udgivelsen af resultaterne er finansieret ved tilskud fra Carlsbergfondet, som varmt skal takkes herfor.

Forfatterne har ved gennemførelsen af projektet været glade for at kunne trække på en baggrundsgruppe bestående af professor Niels Keiding, biostatistisk afdeling, Københavns Universitet, afdelingscheferne Søren Hostrup-Pedersen og Lars Thygesen, samt kontorchef Lars Borchsenius alle Danmarks Statistik. Ikke alle de gode råd, der blev givet, er fulgt. Allerede derfor bærer forfatterne det fulde ansvar for det endelige resultat.

Ud over medlemmerne af følgegruppen har mange andre medarbejdere i Danmarks Statistik ydet værdifuld assistance. En særlig tak til fuldmægtig Marius Ejby Poulsen, der med ildhu har bistået forfatterne på en række teoretiske og praktiske områder.

September 1997

Carsten U. Zangenberg

Hans E. Zeuthen

Indholdsfortegnelse

1. Hvem får studentereksamen eller hf?	7
1.1 Studentereksamen eller hf	7
1.2 Alder ved afslutning af studentereksamen eller hf	10
1.3 Geografiske forskelle	11
1.4 Forældrenes uddannelse	12
1.5 Gennemsnitskarakterer ved studentereksamen og hf	14
2. Valg af uddannelse efter studentereksamen eller hf	18
2.1 Første uddannelsesvalg efter studentereksamen eller hf	19
2.2 Uddannelsesvalg og dimittendeksamens art	22
2.3 Uddannelsesvalg og forældrenes højeste uddannelse	24
2.4 Uddannelsesvalg og eksamenskarakter	26
2.5 Kønsforskelle i uddannelsesvalget	28
2.6 Ventetid inden første uddannelsesstart efter studentereksamen eller hf	29
3. UddannelseskARRIERER	34
3.1 Den uddannelsesmæssige status efter 15 år	34
3.2 10-årige uddannelsesforløb og gennemsnit ved studentereksamen eller hf	38
3.3 UddannelseskARRIERER for hf'ere, sproglige og matematiske studenter	43
3.4 UddannelseskARRIERER og forældres højeste uddannelse	45
3.5 Beregninger over sandsynlighed for uddannelsesmæssig succes	46
3.6 Uddannelsesmæssig succes og ventetid før uddannelsesstart	48
3.7 Resultatet af de enkelte uddannelsesforløb	51
3.8 Hhx'erne	60
3.9 Uddannelsesskift og flere forskellige uddannelser	62
3.10 Tidsanvendelse på de gennemførte uddannelser	64
3.11 Alder ved afslutningen af uddannelsen	67
4. Beskæftigelse efter færdiggørelse af uddannelse	68
4.1 Ansættelse i den private eller den offentlige sektor	72
5. Indkomsten for de færdiguddannede	77
5.1 Lønindkomsten 3 år efter sidst færdiggjorte uddannelse	78
5.2 Udviklingen i lønmodtagerindkomsten i årene efter afslutningen af uddannelsen	82
5.3 Indkomst som færdiguddannet og gennemsnitskarakter ved studentereksamen eller hf 10 år tidligere	87

6. De der forsøgte, men ikke fik en uddannelse efter studentereksamen eller hf	93
6.1 Hvor hurtigt holder afbryderne op?.....	93
6.2 Alder ved opgivelse af yderligere uddannelse	96
6.3 Beskæftigelsesforholdene for afbrydere, der i alt har anvendt mindst 2 år på afbrudte uddannelser.....	97
6.4 Afbrydernes beskæftigelse i den private og den offentlige sektor	99
6.5 Indkomsten for fuldtidsbeskæftigede afbrydere	100
6.6 Udviklingen i indkomsten for de fuldtidsbeskæftigede afbrydere fra 1984	105
7. De der ikke påbegynder yderligere uddannelse efter studentereksamen eller hf	109
7.1 Hvad karakteriserer gruppen der ikke kommer i gang?.....	110
7.2 Beskæftigelsesforholdene for gruppen der ikke kommer i gang	113
7.3 Indkomsten for gruppen der ikke kommer i gang	115
8. Datagrundlag.....	120
8.1 Kilder.....	120
8.2 Populationen	121
8.3 Anvendte registeroplysninger	121
8.4 Generelt om uddannelsesstatistikken	122
8.5 Komprimeringen.....	124
8.6 Hovedbegreberne i komprimeringsproceduren	125
8.7 Bemærkninger om datakvalitet.....	126
8.8 Oversigt over anvendte registeroplysninger	128
Appendiks	130
Samfundsvidenskabelige kandidater fra forskellige uddannelsesinstitutioner	130

1. Hvem får studentereksamen eller hf?

Studenter og hf'ere fra 1975 til 1993

Som det også omtales i kapitlet om undersøgelsens datagrundlag (kapitel 8), er det alene uddannelseskARRIERERNE for personer, der har bestået studentereksamen eller hf-eksamen i perioden 1975 til 1993¹, der nærmere bliver analyseret i denne publikation.

En stigende andel

Selv om det er en stigende andel af en ungdomsårgang, der bliver student eller hf'er, er det fortsat langt under halvdelen af en ungdomsårgang, der får den hvide hue. Selv hvis man hertil medregner personer, der tager højere handelseksamen (hhx) eller højere teknisk eksamen (htx) mv., vil der fortsat være tale om noget mindre end halvdelen. Kun godt 38 pct. af 1970-fødselsårgangen havde således i 1995 den hvide hue, når også hhx og htx mv. medregnes. I de seneste år har der alt i alt været en stigende tendens til at søge ind på uddannelser, der fører frem til en hvid hue af én eller anden art, men man kan næppe (endnu) regne med, at over halvdelen af en ungdomsårgang bliver student, hf'er, hhx'er eller htx'er.

Hhx efter studentereksamen

Hhx eller htx er naturligvis ikke alene et alternativ til studentereksamen eller hf. Som det vil fremgå af kapitel 2, er der ganske mange, der efter studentereksamen eller hf tager hhx. Disse personer indgår i analysen i denne publikation, men det gælder ikke personer, der ikke samtidig har studentereksamen eller hf.

“Huller” i populationen

Denne udeladelse er også en væsentlig årsag til, at analysen heller ikke omfatter alle, der har fuldført en videregående uddannelse. Som nævnt i kapitel 8 er det kun personer, der er dimitteret som student eller hf'er i årene fra 1975 til 1993, der indgår i materialet. Samtidig med at disse kuld af studenter og hf'ere har frekventeret de videregående uddannelsesinstitutioner, har der selvsagt også været studerende, der alene har haft hhx eller htx mv., studerende helt uden hvid hue (på dispensation eller fordi en sådan adgangseksamen ikke har været krævet) samt personer med udenlandsk studentereksamen o.l. og danske dimittender fra før 1975 (samt efter 1993).

1.1 Studentereksamen eller hf

Fra 23 pct. ...

I den sidste halvdel af 1970'erne blev der dimitteret godt 18.500 studenter eller hf'ere om året, hvilket svarede til ca. 23 pct. af de respektive årgange.

... til 32 pct.

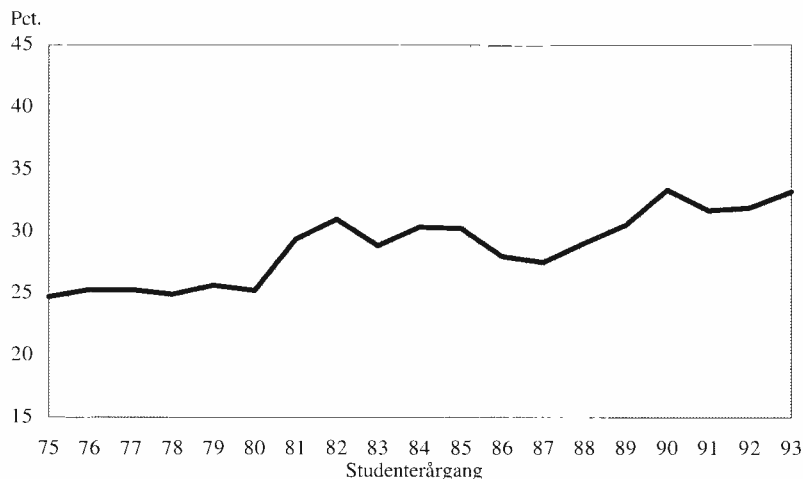
I de første år af 1990'erne er det årlige niveau på omkring 24.000 personer svarende til ca. 32 pct. af årgangene. I løbet af de 18 år materialet

¹ Når der i det følgende omtales studenterårgange, omfatter det såvel studenter som hf'ere, der dimitterede det pågældende år.

omfatter, er det især i begyndelsen af 1980'erne, at tilbøjeligheden til at blive student eller hf'er stiger. Andelen når allerede op på 30 pct. i 1982, en rekord der først slås i 1990, jf. figur 1.1.

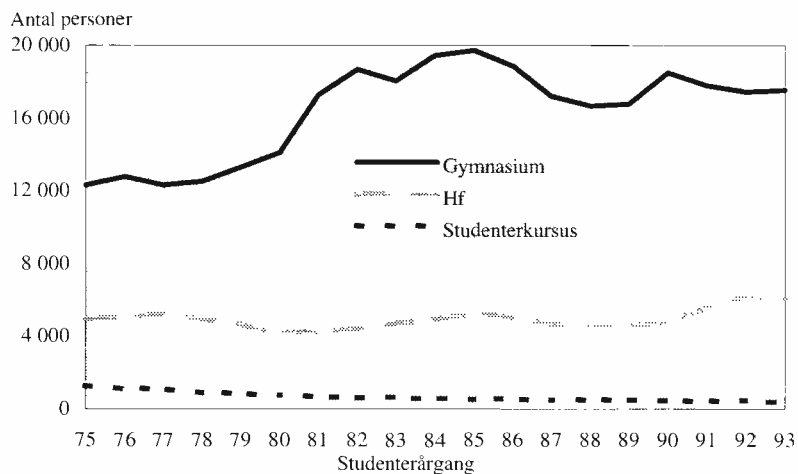
Figur 1.1

Dimitterede studenter og hf'ere som procent af de respektive årgange 1975 til 1993²



Figur 1.2

Årligt antal dimitterede fra gymnasium, hf og studenterkursus 1975 til 1993



Flest gymnasiale studenter

Størstedelen af dimittenderne er traditionelle studenter, jf. figur 1.2. Antallet af studenter fra studenterkurser er lavt og i øvrigt faldende gennem perioden. I 1975 udgjorde kursusstuderne over 3 pct. af samtlige dimittender, mens andelen i 1993 var faldet til under 1 pct. Væksten i det samlede antal dimittender skyldes kun i beskedent omfang, at der

² Den procentvise andel er beregnet som summen af de relative aldersbetingede andele af hhv. studenter/hf'ere og befolkningen.

kommer flere hf'ere. I 1975 udgjorde hf'ere små 27 pct. af samtlige dimittender, mens andelen i 1993 var godt 25 pct.

Flere kvindelige ...

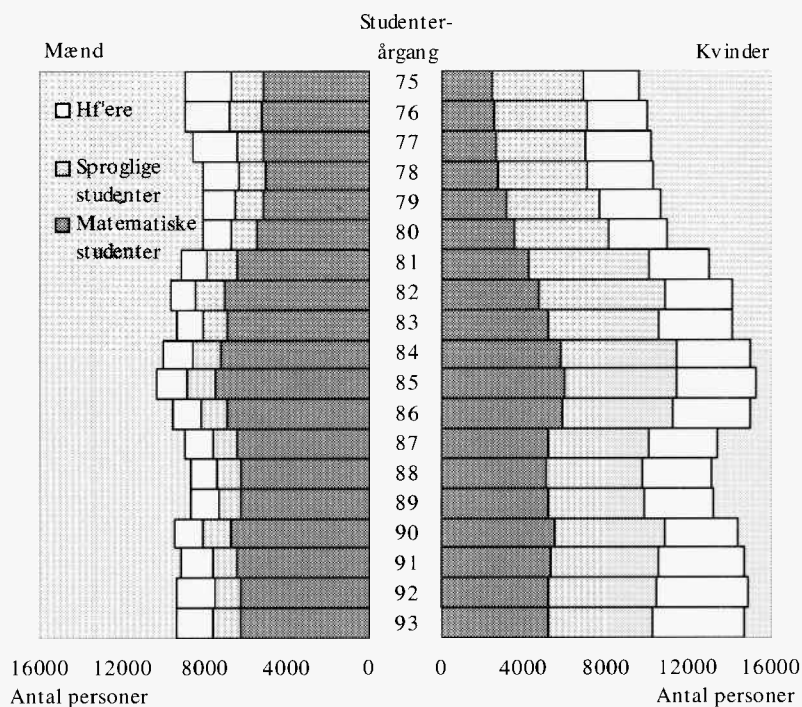
I den undersøgte periode udgjorde pigerne en stadig større andel af de nyudsprungne studenter og hf'ere, se figur 1.3. Mens deres andel i 1975 var lidt større end halvdelen, nemlig 51 pct., var andelen i 1993 oppe på næsten 61 pct.

... matematiske studenter

Der er især kommet flere kvindelige matematiske studenter. Antallet er fra 1975 til 1993 blevet mere end fordoblet og der var i 1993 ligeså mange piger, der blev matematiske studenter som sproglige. I 1975 udgjorde antallet af kvindelige matematiske studenter 56 pct. af antallet af sproglige dimittender. Det betyder dog ikke, at pigernes dominans i det sproglige gymnasium er blevet svækket. Næsten fire ud af fem sproglige studenter var i 1993 piger, mens det i 1975 var tre ud af fire.

Figur 1.3

Antal hf'ere samt sproglige og matematiske studenter fordelt efter køn og årgang 1975 til 1993



Fortrinsvis matematik

Mændenes foretrukne valg har i hele perioden været den matematiske studentereksamen. Faktisk er den matematiske retnings dominans blevet endnu stærkere i løbet af den undersøgte periode. I 1975 var 22 pct. af de mandlige dimittender sproglige studenter. I 1993 var denne andel faldet til 17 pct.

Større andel af kvindelige hf'ere

Antallet af mænd der tog hf, var i 1975 næsten lige så stort som antallet af kvinder, men dette forhold har ændret sig stærkt frem til 1993, hvor det kun var 29 pct. af hf-dimittenderne, der var mænd. Mændene fravælger med andre ord alt andet end det matematiske gymnasium. I 1993 udgjorde de mandlige matematiske studenter næsten to tredjedele af alle de mænd, der fik studentereksamen eller hf, mens det i 1975 var henved halvdelen.

1.2 Alder ved afslutning af studentereksamen eller hf

Færre ældre

Aldersfordelingen for samtlige dimittender fremgår af tabel 1.1. Den ældste dimittend i hele perioden var 87 år og den yngste var 15, men der har i hele perioden været en meget stor ophobning omkring aldersgruppen 18-20 år. I 1975 var der 81,2 pct. i denne gruppe, mens hele 92,5 pct. af dimittenderne i 1993 var mellem 18 og 20 år. Den faldende andel af de ældre dimittender skyldes bl.a. de færre kursusstudenter, der gennemsnitlig er noget ældre end 'gymnasiestuderterne' og at lidt ældre hf'ere er sjældnere end tidligere. Afrundet til hele år har gennemsnitsalderen for gymnasistuderterne i hele perioden været 19 år.

Tabel 1.1

Dimittendalder for samtlige studenter og hf'ere 1975 til 1993

Stud.- årgang	Alder										Gns. alder	Hele årgan- gen
	16 år og deru.	17 år	18 år	19 år	20 år	21 år	22 år	23 år	24 år	25 år og deru.		
	pct.											
1975	-	0.2	15.6	39.5	26.1	5.9	2.7	1.8	1.6	6.6	20	18 520
1976	-	0.2	15.8	40.7	26.8	6.0	2.5	1.8	1.3	5.0	20	18 861
1977	-	0.3	16.6	41.7	25.5	5.8	2.4	1.5	1.2	5.0	20	18 664
1978	0.0	0.2	17.3	41.0	27.1	5.1	2.1	1.4	1.2	4.7	20	18 355
1979	0.0	0.2	17.5	43.0	26.8	4.6	1.8	1.2	1.0	3.9	20	18 734
1980	0.0	0.3	18.2	44.6	27.1	3.6	1.3	1.0	0.8	3.1	20	19 009
1981	-	0.2	21.3	46.6	24.1	3.2	1.3	0.8	0.6	1.9	19	22 150
1982	-	0.2	25.0	47.7	20.2	2.8	1.0	0.7	0.6	1.7	19	23 694
1983	0.0	0.2	27.0	48.2	18.0	2.7	1.1	0.7	0.5	1.5	19	23 406
1984	-	0.3	29.3	48.6	16.0	2.4	1.0	0.7	0.5	1.2	19	24 938
1985	-	0.3	28.9	48.7	16.6	2.4	0.9	0.7	0.4	1.1	19	25 534
1986	-	0.2	26.3	49.4	18.5	2.5	0.9	0.6	0.4	1.2	19	24 458
1987	0.0	0.2	24.8	48.5	20.2	2.9	1.0	0.7	0.6	1.2	19	22 347
1988	-	0.3	25.0	47.8	20.1	2.8	1.2	0.7	0.6	1.6	19	21 750
1989	-	0.3	26.2	48.0	18.8	3.1	1.1	0.7	0.5	1.3	19	21 838
1990	-	0.2	26.7	49.1	17.4	2.8	1.3	0.8	0.6	1.2	19	23 777
1991	-	0.2	25.7	50.8	17.0	2.5	1.1	0.8	0.6	1.2	19	23 838
1992	0.0	0.1	23.6	49.4	19.7	3.3	1.1	0.8	0.6	1.4	19	24 125
1993	-	0.2	23.6	49.5	19.4	3.3	1.1	0.9	0.5	1.5	19	23 973

1.3 Geografiske forskelle

Institutionernes placering

Figur 1.4 illustrerer den geografiske variation i den andel af en ungdomsårgang, der dimitterer som student eller hf. Opgørelsen er ikke helt præcis, idet den er baseret på uddannelsesinstitutionernes placering og ikke den enkelte dimittends bopæl. Fejkilden er dog formentlig af begrænset omfang. Dog må det antages, at tallene for København og Frederiksberg kommuner, som følge af studenterkursister, er lidt overvurderede i de første år.

Udjævning af geografiske forskelle

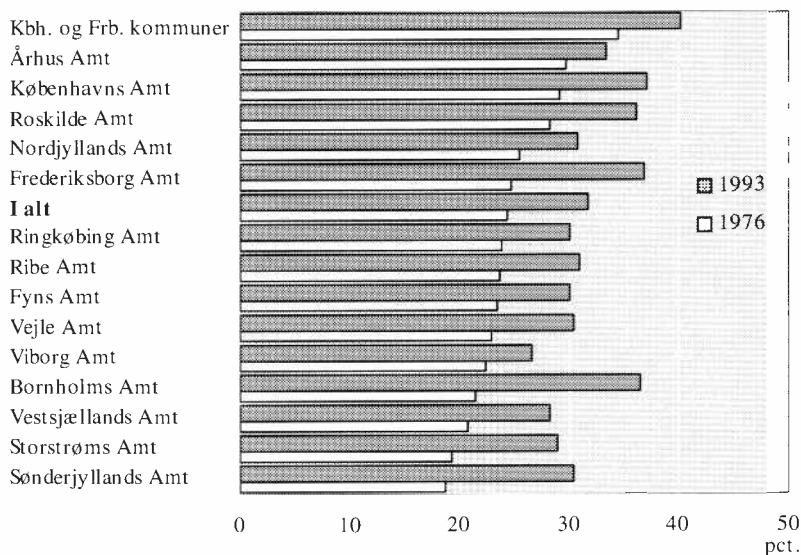
Det fremgår af figuren, at den geografiske variation i dimittendfrekvensen er blevet reduceret i løbet af den betragtede periode. I 1993 var frekvensen i de fleste af 'periferiamterne' ikke særlig meget under landsgennemsnittet. Det mest udprægede 'periferiamt' Bornholm ligger oven i købet over landsgennemsnittet i 1993 og stigningen i frekvensen er også større end i de øvrige amter. Det spiller antagelig ind her, at de bornholmske uddannelsesalternativer betragtes som ret mørke.

Køn og geografi

Som omtalt i afsnit 1.1, skyldes stigningen i den samlede dimittendfrekvens især, at der er flere kvinder, der bliver studenter eller hf'ere. Den samlede frekvens for mænd steg i perioden fra 1976 til 1993 kun fra 23,3 til 24,9 pct. af samtlige 19-årige, mens den for kvinder steg fra 27,4 til 39,9 pct. I nogle af 'periferiamterne' er det i 1993 især dimittendfrekvensen for mænd, der er lav. Ringkøbing Amt har således en samlet frekvens, der er godt to procentpoint lavere end landsgennemsnittet. For kvinder er den imidlertid næsten et procentpoint højere, mens den for mænd er små fem procentpoint under landsgennemsnittet (fremgår ikke af figuren).

Figur 1.4

Beståede studenter- og hf eksaminer som procent af 19-årige fordelt efter amter for årene 1976 og 1993



1.4 Forældrenes uddannelse

Den højeste af forældrenes uddannelser

I dette afsnit søges det belyst, hvilken indflydelse forældrenes uddannelse har på, om børnene dimitterer som studenter eller hf'ere. Senere i kapitlet analyseres sammenhængen mellem forældrebaggrund og den opnåede gennemsnitskarakter ved studentereksamen eller hf. Endelig undersøges i de efterfølgende kapitler sammenhængene mellem forældrenes uddannelse og den videre uddannelseskærlig.

Udgangspunktet er, som nævnt i kapitel 8, de registeroplysninger der foreligger om forældrenes uddannelse. Disse oplysninger er for hver dimittend sammenfattet til en enkelt oplysning, nemlig den højeste 'forældreuddannelse' hvad enten det er faderen eller moderen, der har opnået denne.

Usikkerhed i materialet

Materialet om forældrenes uddannelse er ikke fuldstændigt, jf. kapitel 8. Som det fremgår af tabel 1.2, er der navnlig i begyndelsen af undersøgelsesperioden mange tilfælde, hvor der ikke foreligger oplysninger om forældrenes uddannelse. Dette skyldes især, at der ikke er oplysninger om forældrenes CPR-nummer, samt at der for de lidt ældre forældre mangler uddannelsesoplysninger. For hele perioden mangler der uddannelsesoplysninger om, de i udlandet erhvervede uddannelser for indvandrede forældre.

Tabel 1.2

Dimittendårgangen fordelt efter forældrenes højeste uddannelse 1975 til 1993

Stud.- årgang	Forældrenes højeste uddannelse						
	Uoplyst	Grund- skole	Almen gymnasial	Erhvervs udd.	Kort vidg. udd.	Mellemlang vidg. udd.	Lang vidg. udd.
	pct.						
1975	40.7	16.3	0.6	22.3	3.3	9.2	7.7
1976	32.5	18.2	0.5	25.9	4.0	10.6	8.4
1977	27.0	19.6	0.5	27.7	4.2	11.7	9.2
1978	22.9	19.6	0.4	29.5	4.6	13.3	9.6
1979	20.2	19.0	0.4	30.9	5.0	13.8	10.7
1980	17.8	18.5	0.4	32.2	5.0	15.1	11.0
1981	15.9	18.1	0.4	33.9	5.3	15.7	10.7
1982	14.9	17.5	0.4	34.7	5.6	16.2	10.6
1983	13.5	16.5	0.4	35.5	6.0	17.2	10.8
1984	12.6	15.7	0.3	36.1	6.5	17.7	11.2
1985	11.8	14.6	0.4	36.6	6.7	18.8	11.1
1986	11.2	13.5	0.4	37.1	7.0	19.0	11.6
1987	9.9	12.6	0.4	36.6	7.6	20.5	12.3
1988	9.9	11.6	0.5	36.4	7.5	20.8	13.2
1989	8.5	10.9	0.5	35.8	8.2	22.1	14.0
1990	8.0	9.7	0.6	35.6	9.0	22.9	14.2
1991	7.0	9.2	0.7	35.7	9.4	23.6	14.4
1992	6.3	9.0	0.8	35.0	9.7	24.2	15.0
1993	6.4	8.7	0.8	35.6	10.4	23.5	14.7

Trods den usikkerhed der ligger i, at andelen af personer uden oplysninger ved periodens begyndelse var meget høj, synes man at kunne konkludere, at der i løbet af perioden har været en betydelig vækst i antallet af sønner og døtre af forældre med videregående uddannelser og at der er kommet færre 'grundskolebørn'.

Faldende frekvenser

Væksten i antallet af studenter og hf'ere skyldes dog ikke, at dimittendfrekvensen for børn af forældre med videregående uddannelse i stigende udstrækning søger ind på gymnasier eller hf, jf. tabel 1.3. For mange grupper er der tværtimod tale om faldende dimittendfrekvenser og for mænd og kvinder under ét er der faldende frekvenser for alle forældregrupper 'over' grundskoleniveaet.

Flere forældre med videregående uddannelser

Når flere studenter og hf'ere kommer fra boglige hjem, må det derfor ses i lyset af, at der i kraft af stigningen i befolkningens uddannelsesniveau kommer flere og flere hjem, hvor mindst én af forældrene har en videregående uddannelse. Men virkningen heraf er faktisk blevet bremsset af, at disse boglige hjem 'producerer' færre studenter eller hf'ere pr. 1.000 børn i de relevante aldersklasser end i midten af 1970'erne. Dette gælder især børn fra hjem, hvor mindst én af forældrene har en lang videregående uddannelse.

Tabel 1.3

Dimittender som pct. af alle 19-årige i de respektive grupper fordelt på køn og forældrenes højeste uddannelse 1976 og 1993

Forældres højeste uddannelse	Alle			Mænd			Kvinder		
	1976	1986	1993	1976	1986	1993	1976	1986	1993
	pct.								
I alt¹	25,3	29,7	32,3	23,2	22,6	24,9	27,4	37,1	39,9
Grundskole	19,5	17,9	20,0	15,4	10,8	11,8	25,1	25,5	28,8
Almen gymnasial	73,9	51,9	48,4	79,5	42,6	46,3	66,1	61,8	50,5
Erhvervs uddannelse	29,8	29,3	28,1	27,2	20,7	19,2	33,1	38,3	37,3
Kort videregående udd.	41,4	40,1	39,2	37,4	31,0	29,0	45,9	49,7	50,0
Mellemlang vidg. udd.	61,2	57,8	60,1	57,0	49,9	51,4	66,3	66,0	69,5
Lang videregående udd.	82,6	75,4	73,5	79,4	69,6	67,0	86,4	81,6	80,5

¹ Omfatter også dimittender med uoplyst forældreuddannelse.

Forældre med grundskoleuddannelse

Frekvensen for børnene fra de hjem hvor ingen af forældrene har en uddannelse ud over grundskolen, udviser derimod en lille stigning. Det betydelige fald der er for sønnerne fra alle de viste grupper, bliver for grundskolebørnenes vedkommende, opvejet af en betydelig stigning i frekvensen for grundskoledøtrene. Det er dog værd at bemærke, at det fortsat i 1993 kun er hver femte barn fra grundskolehjemmene, der får studentereksamen eller hf, mens næsten tre fjerdedele af akademikerbørnene, trods faldet frem til 1993, får en sådan eksamen.

Forældre med erhvervsuddannelse

'Håndværkerhjem' - altså hjem hvor mindst én af forældrene har gennemført en grundlæggende erhvervsuddannelse er, som det fremgår af tabel 1.2, den største 'enkeltleverandør' af studenter og hf'ere. Også fra

disse hjem er der en kraftig tendens til, at døtrene i stigende udstrækning får studentereksamen eller hf, mens faldet i sønnernes tilbøjelighed til at gå samme vej, er så stærkt, at slutresultatet bliver et fald i frekvensen for mænd og kvinder under et.

Gymnasialt uddannede forældre

Når der ses bort fra den meget lille og formentlig ret atypiske gruppe, hvor den højeste forældreuddannelse er det almene gymnasium, er det kun for døtrene fra akademikerhjemmene, der er faldende tendens til at få studentereksamen eller hf. Men selv i 1993 var det kun hver femte af døtrene fra akademikerhjemmene, der ikke fik studentereksamen eller hf.

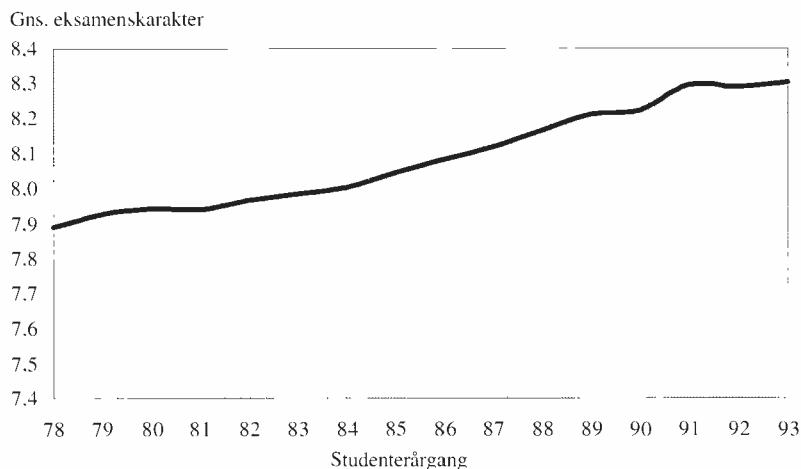
1.5 Gennemsnitskarakterer ved studentereksamen og hf

Oplysninger fra 1978

Som nævnt i kapitel 8 foreligger der i registrene kun oplysninger om, de opnåede gennemsnitskarakterer fra 1978. Som det fremgår af figur 1.5, er gennemsnitskaraktererne fra 1978 til 1993 steget fra 7,9 til 8,3. Om denne stigning er sket fordi dimittenderne faktisk er blevet tilsvarende bedre, eller om der bl.a. i lyset af de generelt stigende adgangskrav til mange uddannelser har været en vis 'inflation' i karaktergivningingen, lader sig naturligvis ikke afgøre på grundlag af registeroplysninger³.

Figur 1.5

Gennemsnitlig eksamenskarakter for studenter og hf'ere 1978 til 1993



Der har været moderat stigende gennemsnitskarakterer for alle typer af dimittender, men gennemsnitskaraktererne på hf har i hele perioden været lidt lavere end for studentereksamen. Gennemsnittet for hf var i 1993 8,0, mens det var 8,3 for sproglige studenter og 8,4 for matematikere. Der er ingen nævneværdig forskel i karakterniveau mellem lands-

³ Mange forskellige kombinationer af ændringer i dimittendernes kvalifikationer og den karaktermæssige evaluering af disse kvalifikationer er selvsagt tænkelige.

delene. Dimittenderne øst for Storebælt får lidt højere karakterer end kollegaerne vest for Storebælt, men forskellen er i 1993 kun på 0,08 point. I tabel 1.4 er vist, hvorledes den opnåede gennemsnitskarakter ved studentereksamen eller hf, afhænger af kønnet og af forældrenes højeste afsluttede uddannelse. Opgørelsen omfatter ikke dimittender, hvor forældrenes uddannelsesmæssige status er ukendt; også den lille atypiske gruppe hvor den højeste forældreuddannelse er det almene gymnasium, er udeladt.

Forældrenes højeste uddannelse og børnenes karakterer

Selv om der kun er forholdsvis beskedne forskelle mellem gennemsnittene for de forskellige grupper, synes der dog at tegne sig en tendens til, at jo højere uddannelse forældrene har, desto højere gennemsnitskarakterer får deres børn. Dette kan synes overraskende i betragtning af, at der som vist i tabel 1.3, også er en klar tendens til, at børn af forældre med længere uddannelser også er mere tilbøjelige til at gå på gymnasium eller hf.

Tabel 1.4

Gennemsnitskarakterer ved studentereksamen eller hf fordelt på køn og forældrenes højeste uddannelse 1978 til 1993

Stud.- årgang	Forældrenes højeste uddannelse									
	Grundskole		Erhvervsudd.		Kort vidg. uddannelse		Mellemlang vidg. udd.		Lang vidg. uddannelse	
	Mænd	Kvin- der	Mænd	Kvin- der	Mænd	Kvin- der	Mænd	Kvin- der	Mænd	Kvin- der
	gns. karakter									
1978	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8	7,8	8,0	8,0	8,2	8,2
1979	7,9	7,8	7,8	7,8	7,9	7,9	8,0	8,0	8,2	8,3
1980	7,9	7,8	7,8	7,8	7,9	7,8	8,1	8,0	8,2	8,3
1981	7,9	7,8	7,8	7,8	7,9	7,9	8,1	8,1	8,2	8,3
1982	7,9	7,8	7,9	7,8	8,0	7,9	8,1	8,1	8,4	8,3
1983	8,0	7,8	7,9	7,8	8,1	7,9	8,2	8,1	8,4	8,3
1984	8,0	7,8	7,9	7,8	7,9	7,9	8,2	8,1	8,5	8,4
1985	8,0	7,8	7,9	7,8	8,0	8,0	8,2	8,2	8,5	8,5
1986	8,0	7,8	8,0	7,8	8,1	8,0	8,3	8,2	8,5	8,5
1987	8,0	7,9	8,0	7,9	8,1	8,0	8,3	8,3	8,5	8,6
1988	8,1	7,9	8,0	7,9	8,1	8,0	8,3	8,3	8,6	8,6
1989	8,1	7,9	8,1	8,0	8,2	8,1	8,4	8,3	8,6	8,7
1990	8,1	7,9	8,1	8,0	8,1	8,2	8,4	8,4	8,7	8,7
1991	8,2	8,0	8,2	8,0	8,3	8,2	8,5	8,4	8,8	8,7
1992	8,1	7,9	8,2	8,0	8,3	8,2	8,5	8,4	8,7	8,7
1993	8,2	7,9	8,2	8,1	8,3	8,2	8,5	8,4	8,7	8,8

Døtrene

Som tidligere nævnt var det i 1993 kun hver femte af akademikernes døtre, der fravælger gymnasium eller hf. Alligevel var det med et gennemsnit på 8,8 også denne gruppe, der opnåede det højeste gennemsnit. Der er altså ikke meget, der tyder på, at man med en dimittendfrekvens på 80 så at sige evnemæssigt har måttet 'skrabe bunden'. På tilsvarende måde synes det forhold, at kun knap 29 pct. af grundskoledøtrene får hf eller studentereksamen ikke at føre til, at det kun er dem med strålende evner til at gå i gymnasiet eller hf, man får fat på, idet det også er denne

gruppe, der gennemsnitligt fik de laveste karakterer. Men disse konstateringer kan selvsagt ikke uden videre tages til indtægt for, at akademikerbørn 'genetisk' er bedre skikkede til at blive studenter eller hf'ere end børnene af de forældre, der ikke har nogen uddannelse ud over grundskolen. Hvorledes man klarer gymnasiet eller hf, afhænger af overordentlig mange faktorer, som ikke nærmere skal diskuteres her.

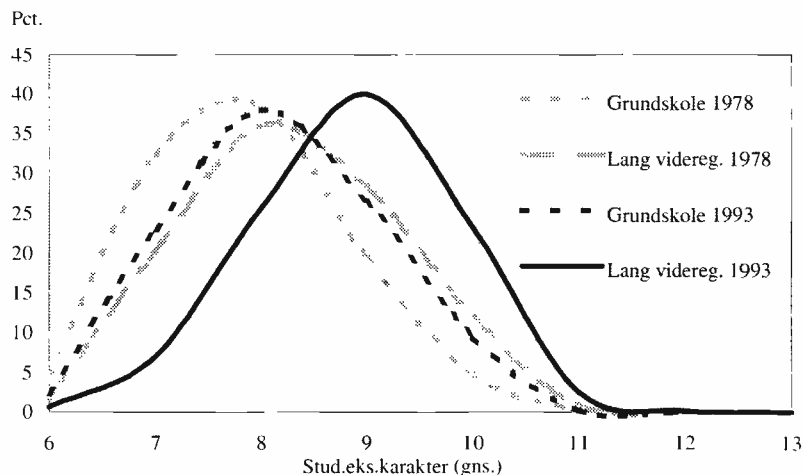
For alle de viste grupper i tabel 1.4, er der stigende karaktergennemsnit i den betragtede periode. Den mindste stigning findes for døtre af forældre, der ikke har nogen uddannelse ud over grundskolen. Der skal ikke her forsøges at give nogen forklaring herpå. Men det forhold at stigningen er særlig stor for børn fra boglige miljøer, kan måske have sammenhæng med, at man også i disse miljøer er mere bevidst om, at gennemsnitskarakterens højde ofte er afgørende for, hvilken uddannelse man senere kan vælge.

Matematiske studenter

Forskellen mellem de karakterer akademikerbørnene får og de karakterer grundskolebørnene opnår, er nærmere analyseret i figur 1.6. For at eliminere den forskel, der er, mellem studentereksamen og hf og mellem de forskellige gymnasieretninger, er det alene forholdene for matematiske studenter, der beskrives i figur 1.6. Matematiske studenter er i øvrigt som tidligere nævnt ikke alene den største dimittendgruppe, men også den hurtigst voksende.

Figur 1.6

Gennemsnit ved matematisk studentereksamen for to grupper med forskellig uddannelsesbaggrund for forældrene 1978 og 1993



Akademikerbørnene og grundskolebørnene

Det fremgår tydeligt af figuren, at akademikerbørnene fra 1978 til 1993 har forbedret det gennemsnitlige karakterniveau mere end grundskolebørnene. En karakteristisk forskel mellem de to grupper er også, at fordelingen for akademikerbørnene er blevet lidt mere spids eller anderledes udtrykt; spredningen er blevet lidt mindre. Det modsatte er i mo-

derat udstrækning tilfældet for de studenter, hvor forældrenes højeste uddannelse er grundskole.

Forskellen mellem de to grupper kan måske tolkes som et udtryk for, at studenterne fra de akademiske hjem som tidligere nævnt, måske er sig mere bevidst, at et lavt eksamensgennemsnit let vil kunne indebære, at det bliver vanskeligt at komme ind på en række af de uddannelser, som måske navnlig akademikerbørnene har planer om at komme ind på. For grundskolebørnene er allerede det at få studentereksamen ensbetydende med, at de uddannelsesmæssigt er kommet længere end forældrene. Akademikerbørnene må selv blive akademikere for ikke uddannelsesmæssigt at klare sig dårligere end (i det mindste én af) forældrene.

2. Valg af uddannelse efter studentereksamen eller hf

De som begynder en videre uddannelse

Dette kapitel behandler den del af studenterne og hf'erne, der efter eksamen og inden oktober 1994 påbegynder en uddannelse¹. Det drejer sig ikke kun om videregående uddannelser, men også om erhvervsuddannelser mv. Dimittender der ikke påbegynder en uddannelse efter studentereksamen eller hf, analyseres nærmere i kapitel 7, hvor der også gøres rede for udviklingen i den trods alt beskedne andel af dimittenderne, der efter eksempelvis fem år endnu ikke har påbegyndt yderligere uddannelse.

Tabel 2.1

Studenter- og hf - årgangene 1975 til 1993 fordelt efter antal påbegyndte uddannelser før oktober 1994

Stud.- årgang	Antal påbegyndte uddannelser								I alt
	1	2	3	4	5	6	7	8 og derover	
	antal personer								
Total	212 473	102 150	35 716	10 992	3 004	845	240	112 365	532
1975	8 570	5 166	2 279	906	309	106	44	37	17 417
1976	8 887	5 201	2 259	879	312	104	40	13	17 695
1977	9 105	4 948	2 101	829	274	113	24	12	17 406
1978	9 043	4 764	1 990	782	272	103	32	12	16 998
1979	9 352	4 853	1 985	798	263	81	20	11	17 363
1980	9 375	4 960	2 077	838	231	83	22	7	17 593
1981	10 756	5 882	2 642	918	276	72	15	7	20 568
1982	11 303	6 491	2 819	941	296	51	13	2	21 916
1983	11 373	6 450	2 540	838	191	41	11	8	21 452
1984	12 097	6 984	2 655	785	165	32	7	2	22 727
1985	12 456	7 155	2 676	671	150	29	5	1	23 143
1986	12 381	6 711	2 307	533	88	19	3	-	22 042
1987	11 639	6 038	1 927	442	86	4	3	-	20 139
1988	11 467	5 894	1 855	351	49	5	-	-	19 621
1989	11 774	6 005	1 525	283	26	1	1	-	19 615
1990	13 726	5 790	1 175	144	14	1	-	-	20 850
1991	14 397	4 602	631	43	2	-	-	-	19 675
1992	13 960	3 125	231	11	-	-	-	-	17 327
1993	10 812	1 131	42	-	-	-	-	-	11 985

Flere uddannelser

Som det ses af tabel 2.1, er der ganske mange, der påbegynder mere end én uddannelse efter afslutning af gymnasium eller hf. Faktisk er det ikke ret meget mere end halvdelen, der kun påbegynder én uddannelse².

¹ Af den art der er omfattet af uddannelsesregisteret jf. beskrivelse af datagrundlaget (kapitel 8).

² I de allersidste år er procenten noget højere, idet dimittenderne frem til oktober 1994 endnu ikke har haft så mange år til at vælge efterfølgende uddannelser. Hertil kommer, at de der starter hurtigt efter studentereksamen eller hf, ved mange uddannelser også synes at holde bedre fast ved det første valg, se kapitel 3.

2.1 Første uddannelsesvalg efter studentereksamen eller hf

Det første uddannelsesvalg ...

'Studieskiftene' vil blive lidt nærmere behandlet i kapitel 3. I nærværende kapitel 2 vil der især blive sat fokus på dimittendernes første studievalg efter studentereksamen eller hf - uanset om resultatet af denne påbegyndelse bliver en fuldførelse eller ej.

... efter studentereksamen

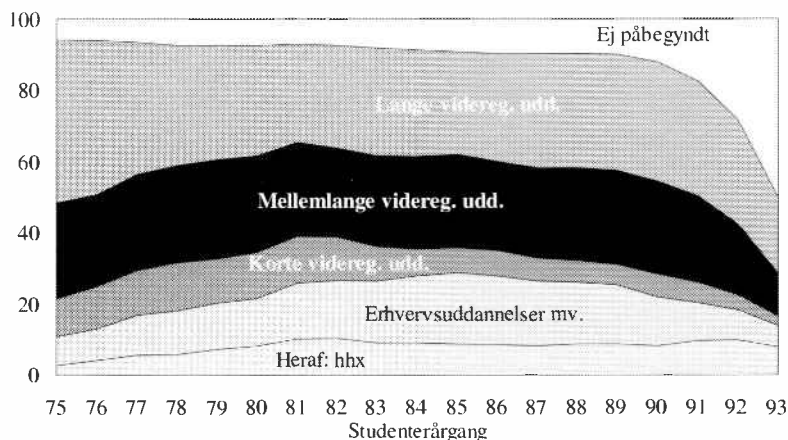
Terminologien 'første uddannelsesvalg' er her og i det følgende anvendt i betydningen den første faktisk påbegyndte uddannelse efter studentereksamen eller hf. Der siges altså intet om, hvorvidt det drejer sig om den foretrukne uddannelse. Det er alene den uddannelse, af de mulige, der rent faktisk er valgt.

Figur 2.1 illustrerer udviklingen i det 1. uddannelsesudvalg for studenter- og hf-årgangene 1975-1993. Som det nærmere vil blive drøftet i kapitel 7, er den kraftige vækst i den procent, der endnu ikke har påbegyndt yderligere uddannelse, ikke udtryk for en markant fravælgelse af videre uddannelse efter gymnasiet eller hf. De seneste årgange har blot haft færre år til at påbegynde den første uddannelse.

Figur 2.1

Studenter- og hf-årgangenes 1. studievalg fordelt efter uddannelsesniveau 1975 til 1993

Pct. af studenterårgang



Erhvervsuddannelser mv.

Frem til midten af 1980'erne har der været en betragtelig vækst i andelen, der vælger erhvervsuddannelser herunder hhx. Denne udvikling skal formentlig og bl.a. ses i lyset af, at adgangskravene ved en del af de videregående uddannelser har været ret høje³. Det er da også påbegyndelserne på de langvarige videregående uddannelser, der er blevet stærkt klemt i løbet af perioden. Det kraftige fald i andelen der vælger korte

³ Den generelle adgangregulering til de videregående uddannelser blev indført i 1977 (dog i 1976 for medicin). Særligt frem til midten af 1980'erne var reguleringen relativt stram. Der var betydeligt flere ansøgere end uddannelsespladser. En del afviste søgte til områder uden regulering. Andre valgte at vente i op til flere år.

videregående uddannelser, har bl.a. sammenhæng med at disse uddannelser i nogen udstrækning, er blevet fortrængt af længere videregående uddannelser.

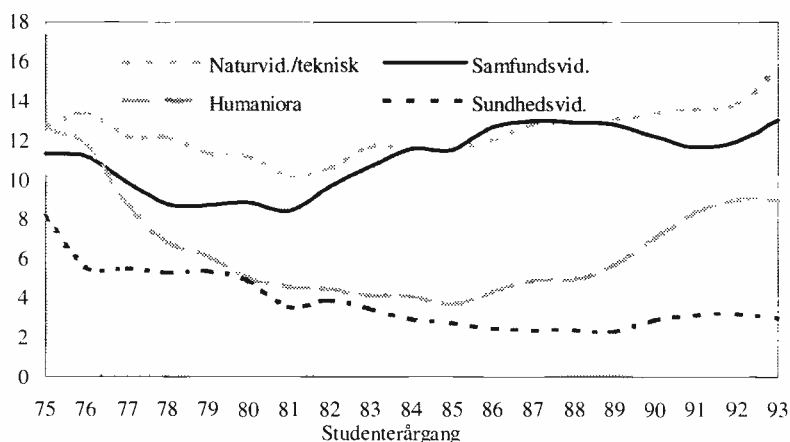
De lange videregående uddannelser

Figur 2.2 viser, at den relative tilgang til det sundhedsvidenskabelige område er blevet kraftigt reduceret i sidste halvdel af 1970'erne. Det samme gælder de lange videregående humanistiske uddannelser, men her har der dog i den sidste del af perioden været en betydelig redressering af udviklingen. Søgningen til det teknisk/naturvidenskabelige område, der også omfatter mere 'bløde' områder som biologi, har været lidt mere stabil. Den betydelige stigning i de allersidste år kan skyldes, at der er en klar tendens til, at de studerende, især for så vidt angår de mere 'hårde' områder (hvor adgangskravene i øvrigt er ret lempelige), i meget høj grad søger ind umiddelbart efter studentereksamen eller hf⁴.

Figur 2.2

Forskellige lange videregående uddannelsers andel af 1. uddannelsesvalg efter studentereksamen eller hf 1975 til 1993

Pct. af studenterårgang



Tilgangen til de lange videregående samfundsvidenskabelige uddannelser er i rimelig overensstemmelse med de politiske ønsker herom, vokset betragteligt gennem 1980'erne.

De mellemlange videregående uddannelser

I figur 2.3 er vist udviklingen i førstegangsvælget for forskellige grupper af mellemlange videregående uddannelser. Tilgangen til folkeskolelærer- og pædagoguddannelserne (de to største områder inden for 'mellemlange pædagogiske uddannelser') falder meget stærkt i den første halvdel af den betragtede periode, men stiger derefter igen noget. Det fald der kan konstateres i den allersidste del af perioden, må ses i lyset af, at en stor del af de dimittender, der vælger disse områder, først starter nogen tid efter studentereksamen eller hf jf. afsnit 2.6. Tilsvarende

⁴ Ingeniøruddannelsen er dog nok den mest svingende uddannelse af alle. I 1980'erne steg tilgangen kraftigt, mens den fra 1990 gik kraftigt ned.

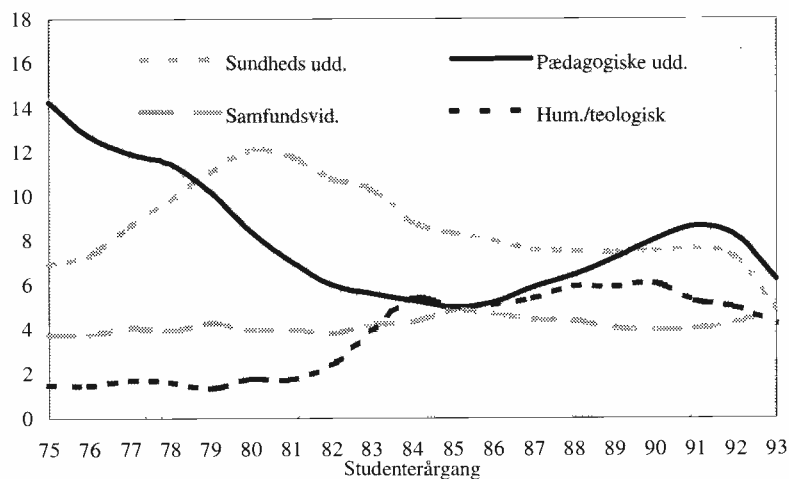
forhold har formentlig også i nogen grad gjort sig gældende for sundhedsuddannelserne (hvor sygeplejersker er den største gruppe).

Det kraftige spring op ad i søgningen til de mellemlange 'humanistiske og teologiske uddannelser' dækker primært over en øget søgning til den 3-årige tosprogede korrespondent uddannelse, på bekostning af den tidligere 2-årige tosprogede, der er en kort videregående uddannelse.

Figur 2.3

Forskellige mellemlange videregående uddannelsers andel af 1. uddannelsesvalg efter studentereksamen eller hf 1975 til 1993

Pct. af studenterårgang



Top 10-liste

I det foregående er det alene grupper af uddannelser, der er blevet beskrevet. Tabel 2.2 er en top 10 liste over de 10 mest søgte enkeltuddannelser ved førstegangsvælget for fire studenterårgange. Tabellen viser bl.a., at hhx i de senere år har været den mest søgte enkeltuddannelse efter studentereksamen eller hf. Lægevidenskab der i 1975 var nr. 2 på listen, er endt med at ryge helt ud af listen.

Tabel 2.2

Dimittendernes 10 hyppigste studievalg fordelt på udvalgte studenterårgange

Nr.	1975		1981		1987		1993	
	Uddannelse	Pct.	Uddannelse	Pct.	Uddannelse	Pct.	Uddannelse	Pct.
1	Folks.lærer	13,9	Hhx	11,0	Hhx	9,1	Hhx	15,2
2	Lægevidenskab	6,6	Sygepl.	10,1	Ha	7,6	Ha	6,5
3	Sygepl.	5,5	Folks.lærer	6,5	Sygepl.	6,4	Matem.-fys.	5,2
4	Matem.-fys.	3,4	Ha	4,0	Folks.lærer	4,9	Folks.lærer	4,3
5	Jura	3,3	Civiling.	3,3	Erhvervspr.	4,2	Sygepl.	4,2
6	Civiling.	3,1	Socialpæd.	2,4	Civiling.	4,0	Jura	3,7
7	Dansk	2,7	Lægevidenskab	2,3	Matem.-fys.	2,8	Civiling.	3,6
8	Hhx	2,7	Børnepæd.	2,2	Jura	2,6	Erhv.udd.	2,6
9	Ha	2,5	Jura	2,1	Laborant	1,8	Diplomudd.	1,8
10	Historie	2,1	Matem.-fys.	2,1	EUD, 2. del	1,7	Laborant	1,8

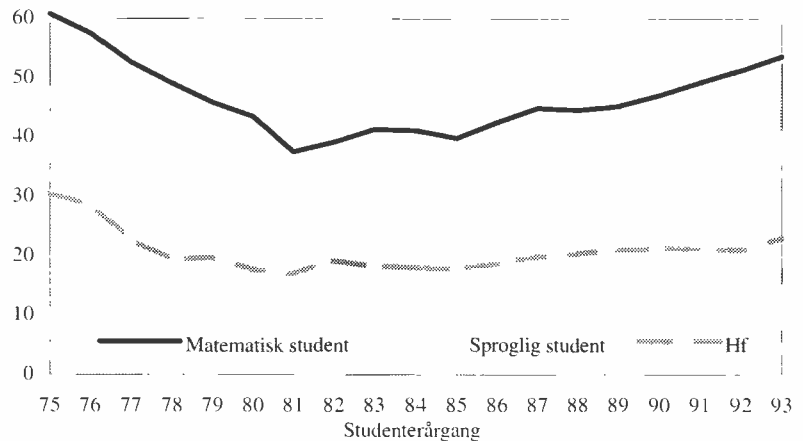
2.2 Uddannelsesvalg og dimittendeksamens art

Som det fremgår af figur 2.4, er der langt flere med matematisk studentereksamen, der vælger at påbegynde en lang videregående uddannelse, end der er for de to andre typer af adgangseksamen. Siden 1980 er det kun omkring en femtedel af hf'erne, der bruger eksamen til at komme ind på en lang videregående uddannelse.

Figur 2.4

Valg af lang videregående uddannelse for sproglige og matematiske studenter samt hf'ere 1975 til 1993

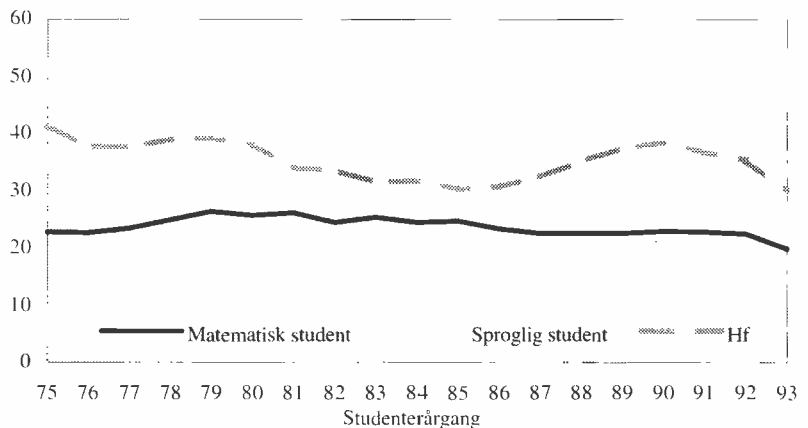
Pct. af studenterårgang



Figur 2.5

Valg af mellemlang videregående uddannelse for sproglige og matematiske studenter samt hf'ere 1975 til 1993

Pct. af studenterårgang



Hf'erne og de sproglige studenter

De mellemlange videregående uddannelser er hf'ernes foretrukne videregående uddannelse, jf. figur 2.5 men de sidste 10 år af den betragtede periode ligger andelen af de sproglige studenter, der søger ind på disse uddannelser, på nogenlunde samme niveau. Ses der bort fra de allerse-

neste år, hvor særlige forhold kan spille ind, fordi der for disse årgange ikke er gået ret lang tid siden eksamensafslutningen, har der siden 1980 været nogenlunde lige så mange sproglige studenter, der er søgt ind på de mellemlange videregående uddannelser som på de lange.

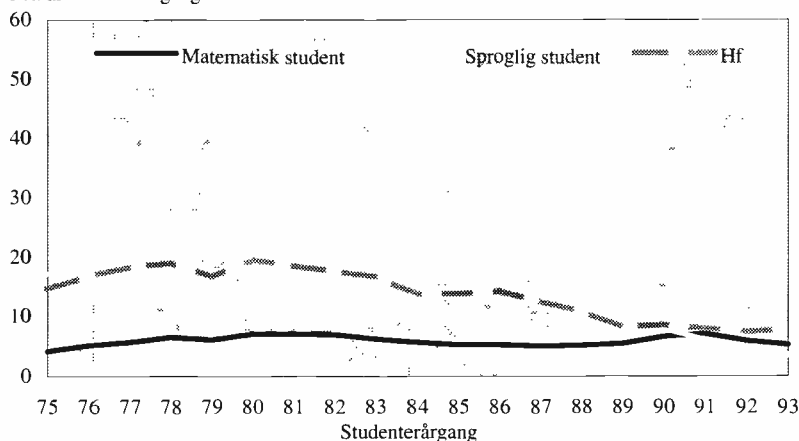
Eksamensart og køn

For matematikerne har der gennemgående været mere end dobbelt så mange, der er søgt ind på de lange videregående uddannelser som på de mellemlange. Forskellen mellem matematikernes og de sprogliges uddannelsesvalg må utvivlsomt ses i lyset af, at der er relativt mange kvindelige sproglige studenter og at mange mellemlange videregående uddannelser fortrinsvis søges af kvinder. Nogen simpel årsagssammenhæng er der dog ikke tale om, snarere aspekter af mere generelle kønsrollemønstre.

Figur 2.6

Valg af kort videregående uddannelse for sproglige og matematiske studenter samt hf'ere 1975 til 1993

Pct. af studenterårgang



Korte videregående uddannelser

Siden de sidste år af 1980'erne er de korte videregående uddannelser blevet valgt af mindre end en tiendedel af alle dimittendgrupper, se figur 2.6. I de første år af perioden spillede dette valg en noget større rolle for sproglige studenter og hf'ere. Det forhold at man som nævnt tidligere, har haft kortere varighed for visse uddannelser, spiller givetvis ind her.

Erhvervsuddannelser ...

Det første studievalg er for ganske mange en erhvervsuddannelse (i stedet for en videregående uddannelse), se figur 2.7. For hf'erne har det siden midten af 1980'erne været omkring en tredjedel af uddannelsesvalgene, der faldt på erhvervsuddannelserne. For alle typer af dimittender har der i den første del af den dækkede periode været en kraftig vækst i den andel, der valgte erhvervsuddannelser.

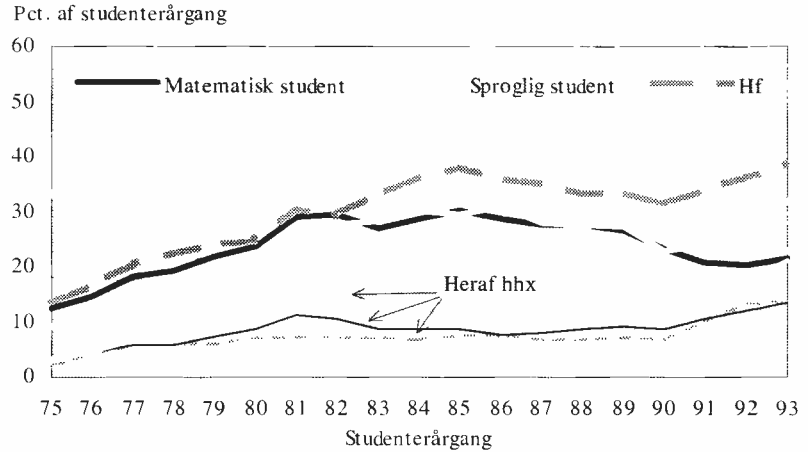
... og hhx

De stigende adgangskrav til mange videregående uddannelser kan som nævnt formentlig medvirke til at forklare den stærkt øgede søgning til erhvervsuddannelserne. En væsentlig del af stigningen har, som det ses

af figuren, i øvrigt sammenhæng med at en stærkt voksende andel af studenterne og hf'ere er søgt ind på hhx. Navnlige synes det at være et attraktivt valg for de sproglige studenter.

Figur 2.7

Valg af erhvervsuddannelse, herunder hhx, for sproglige og matematiske studenter samt hf'ere 1975 til 1993



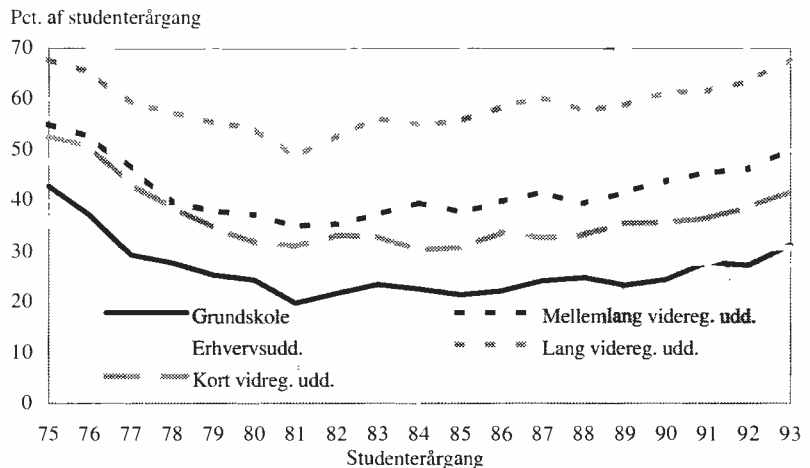
2.3 Uddannelsesvalg og forældrenes højeste uddannelse

Forældrenes fodspor

Som det fremgår af figur 2.8 er der en meget klar tendens til, at jo mere boglige miljøer studenterne eller hf'erne kommer fra, jo større sandsynlighed er der for, at de vælger en lang videregående uddannelse som første uddannelsesvalg.

Figur 2.8

Valg af lang videregående uddannelse og forældres højeste uddannelse¹ 1975 til 1993



¹ Det bør ved fortolkning af figuren erindres, at oplysningerne vedrørende de 'ældste' årganges forældres højeste uddannelse er mangelfulde, se kapitel 8.

Mellem halvdel og to tredjedele af akademikerbørnene i den betragtede periode er selv gået i gang med en akademisk uddannelse. For børn fra grundskole- og håndværkerhjemmene har tilgangen til de lange videregående uddannelser siden begyndelsen af 1980'erne kun været omkring halvt så stor som akademikerbørnenes. Børn fra hjem med mellemuddannelser befinder sig, som man måske kunne forvente, mellem de to ekstremer.

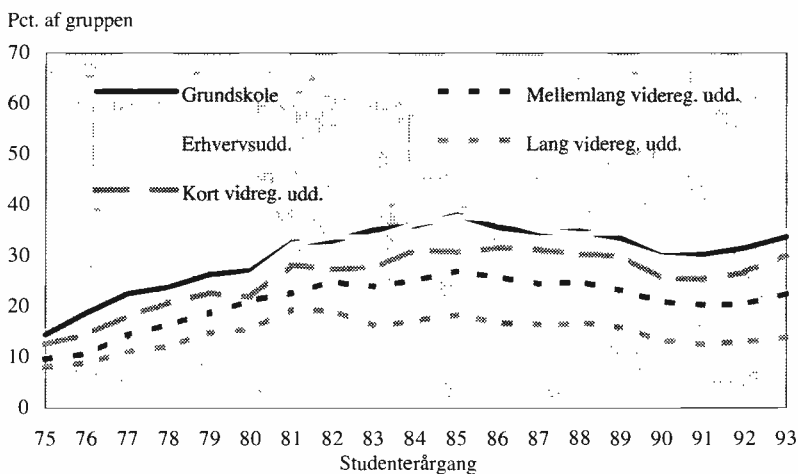
Modstykket til at akademikerbørnene selv vælger en akademisk uddannelse er, som det fremgår af figur 2.9, at de er langt mindre tilbøjelige til at vælge erhvervsuddannelser efter studentereksamen eller hf end børnene fra håndværker- eller grundskolehjemmene. Kun 10 - 15 pct. af børnene fra hjem hvor mindst én af forældrene har en akademisk uddannelse, har siden slutningen af 1970'erne valgt en erhvervsuddannelse. Andelen, der valgte en erhvervsuddannelse, var omkring dobbelt så høj for sønner og døtre fra hjem, hvor ingen af forældrene havde en uddannelse ud over grundskolen eller hjem, hvor forældrenes højeste uddannelse var en erhvervsmæssig uddannelse. Igen ligger mellemuddannelserne midt imellem. Mønsteret er nogenlunde det samme for hhx, der i opgørelsen er inkluderet under erhvervsuddannelserne.

Børnene af mellemlangt uddannede

Sammenhængen mellem valg af korte og mellemlange videregående uddannelser og forældrenes højeste uddannelse skal ikke nærmere belyses her. Akademikerbørnenes valg af lange uddannelser betyder naturligvis, at de optræder med lavere frekvenser end de øvrige grupper, når der ses på, de der vælger erhvervsuddannelser. Det bør imidlertid nævnes, at sønnerne og døtrene fra hjem, hvor mindst én af forældrene har en mellemlang uddannelse, ikke er specielt tilbøjelige til selv at tage en mellemlang uddannelse. Der er altså ikke her en stærk tendens til at gå i forældrenes fodspor.

Figur 2.9

Studenternes og hf'ernes valg af erhvervsuddannelse fordelt efter forældrenes højeste uddannelse 1975 til 1993



2.4 Uddannelsesvalg og eksamenskarakter

Adgangskrav ...

Med krav om opnåelse af et bestemt eksamensgennemsnit for uden videre at blive optaget på en række uddannelser (kvote 1) er det indlysende, at der alene af den grund må være en sammenhæng mellem uddannelsesvalg og eksamenskarakter. Selv om kvote 2-ordningen indebærer, at det i princippet alligevel er muligt at komme ind på en attrået uddannelse, er det under alle omstændigheder besværligt og mange vil derfor føle sig fristet til at vælge et andet karriereforløb.

... og adfærd

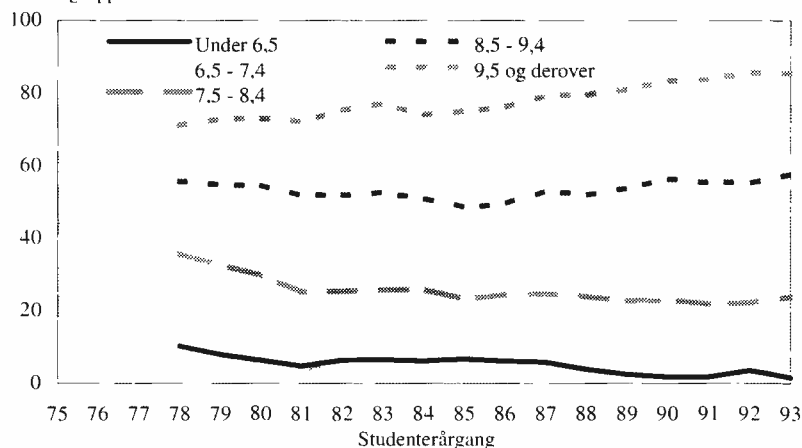
Hertil kommer, at der givetvis også uden adgangsbegrænsning vil være en sammenhæng mellem gennemsnitskarakteren ved studentereksamen eller hf og uddannelsesvalget efter eksamen. Hvis man generelt har haft vanskeligt ved at klare sig på gymnasiet eller hf, vil mange også vige tilbage for at gå i lag med en lang videregående teoretisk præget uddannelse.

Det er ikke formålet med denne undersøgelse nærmere at analysere de mere komplekse relationer mellem gennemsnitskarakterer og uddannelsesvalg og de stadig ændrede adgangskrav for at blive optaget på de forskellige uddannelser, vil heller ikke blive inddraget. I afsnittet vil det alene blive forsøgt statistisk at belyse sammenhængen mellem de opnåede karakterer og det faktiske studievalg. Hvad bevæggrundene for valg har været falder uden for denne undersøgelses rammer.

Figur 2.10

Valg af lang videregående uddannelse fordelt efter studenternes eller hf'ernes gennemsnitskarakter 1978 til 1993

Pct. af gruppen



Lange videregående uddannelser

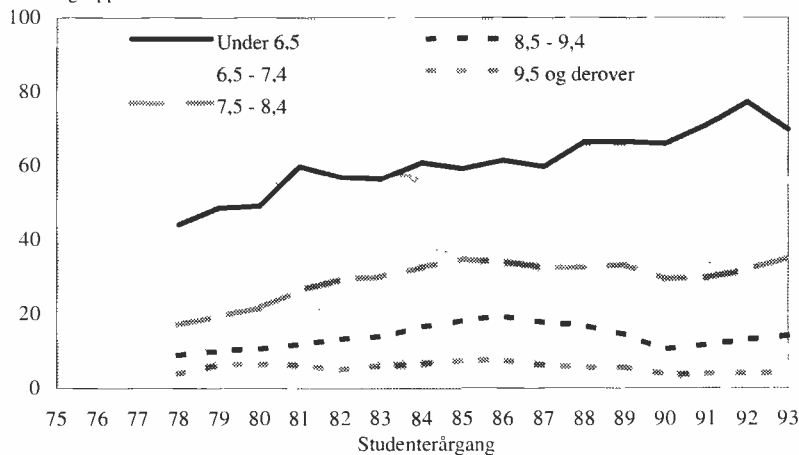
I figur 2.10 og figur 2.11 er vist sammenhængen mellem gennemsnitskarakteren ved studentereksamen eller hf og den andel, der påbegynder henholdsvis en lang videregående uddannelse eller en erhvervsuddannelse. Som det ses, og som det måske kunne forventes, er der relativt langt flere med høje end med lave gennemsnit, der starter en lang videregående uddannelse. Og det omvendte er tilfældet for erhvervsuddannelserne. I slutningen af perioden går over fire femtedele af dimittenderne med et gennemsnit på 9,5 eller derover i gang med en videregående uddannelse. For de dimittender, der har mellem 7,5 og 8,4, er det (bortset fra de første år) højst omkring hver fjerde, der begynder på en lang videregående uddannelse. For dimittender med lave gennemsnit er det i slutningen af perioden langt over halvdelen, der starter på en erhvervsuddannelse, jf. figur 2.11⁵.

Erhvervsuddannelser

Figur 2.11

Valg af en erhvervsuddannelse fordelt efter studenternes eller hf'ernes gennemsnitskarakter 1978 til 1993

Pct. af gruppen



Mellemlange videregående uddannelser

Af figur 2.12 fremgår det, at søgningen til de mellemlange videregående uddannelser er størst for dimittender med mellemhøje gennemsnit. Studenter eller hf'ere med høje gennemsnit påbegynder kun i begrænset omfang disse uddannelser.

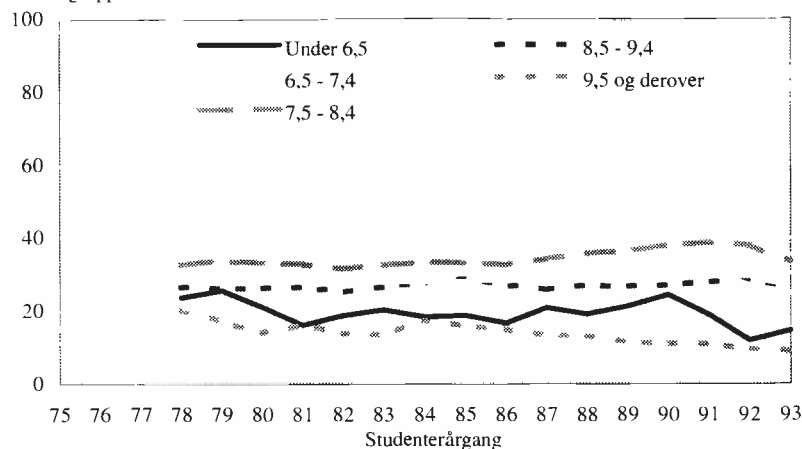
Det forhold, at der har været et markant fald i andelen af dimittender med 9,5 eller mere i eksamensgennemsnit, der er søgt ind på de mellemlange videregående uddannelser (som første valg) kan måske tages som udtryk for, at de høje adgangskrav til mange lange videregående uddannelser efterhånden har præget dimittendernes holdninger. Man kunne forestille sig, at det ville blive betragtet som en art spild, at søge andet end disse vanskelig tilgængelige fag, når man nu havde muligheden.

⁵ Der er, som det fremgår af kapitel 7, også en del der ikke går i gang med yderligere uddannelse efter studentereksamen eller hf.

Figur 2.12

Valg af en mellemlang videregående uddannelse fordelt efter studenternes eller hf'ernes gennemsnitskarakter 1978 til 1993

Pct. af gruppen



2.5 Kønsforskelle i uddannelsesvalget

Mænd vælger lange uddannelser

Der er, som det fremgår af tabel 2.3, fortsat flere mandlige end kvindelige dimittender, der påbegynder en lang videregående uddannelse.

Tabel 2.3

Uddannelsesvalg for studenter og hf'ere fordelt efter køn 1975 til 1993

Årgang	Erhvervsuddannelser ¹		Hhx		Korte vidg. udd.		Mellemlang vidg. udd.		Lang vidg. udd.	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
	pct.									
1975	52,7	47,3	50,5	49,5	16,5	83,5	39,7	60,3	60,4	39,6
1976	50,7	49,3	52,8	47,3	14,8	85,2	38,1	61,9	60,8	39,2
1977	48,1	51,9	51,0	49,0	16,8	83,2	35,4	64,6	61,0	39,0
1978	49,8	50,2	49,2	50,8	15,4	84,6	34,8	65,2	60,5	39,5
1979	46,4	53,6	46,9	53,1	15,4	84,6	33,8	66,2	60,0	40,0
1980	49,1	50,9	45,8	54,2	16,6	83,4	31,6	68,4	58,9	41,1
1981	47,7	52,3	47,1	52,9	16,2	83,8	31,2	68,8	57,9	42,1
1982	45,3	54,7	42,7	57,3	15,5	84,5	31,3	68,7	56,9	43,1
1983	40,2	59,8	41,1	58,9	16,6	83,4	30,5	69,5	56,9	43,1
1984	39,9	60,1	36,3	63,7	19,0	81,0	31,0	69,0	55,6	44,4
1985	41,5	58,5	36,9	63,1	16,3	83,7	32,3	67,7	55,3	44,7
1986	39,6	60,4	31,6	68,4	18,0	82,0	30,5	69,5	53,5	46,5
1987	41,0	59,0	32,4	67,6	21,1	78,9	29,3	70,7	54,3	45,7
1988	41,2	58,8	36,3	63,7	22,2	77,8	28,9	71,1	52,8	47,2
1989	40,5	59,5	35,7	64,3	27,9	72,1	27,8	72,2	52,8	47,2
1990	40,6	59,4	38,5	61,5	32,5	67,5	27,9	72,1	50,5	49,5
1991	38,0	62,0	37,6	62,4	37,5	62,5	27,3	72,7	50,5	49,5
1992	36,6	63,4	39,2	60,8	37,4	62,6	28,6	71,4	51,2	48,8
1993	37,6	62,4	39,2	60,8	34,7	65,3	35,1	64,9	53,4	46,6

¹ Ekskl. Hhx.

Der er ligeledes fortsat flere kvindelige end mandlige dimittender, der går i gang med en mellemlang videregående uddannelse.

Dette overordnede kønsrollemønster i den videregående uddannelse har imidlertid ikke ændret sig væsentligt. Dog ses der kønsmæssige forskyndninger især ved de korte og de lange videregående uddannelser⁶.

2.6 Ventetid inden første uddannelsesstart efter studentereksamen eller hf

Skævhed

Man kan naturligvis ikke foretage en fuldstændig kortlægning af ventetiden før første studiestart for en given årgang af studenter eller hf'ere, inden man om mange år kender den pågældende årgangs uddannelsesadfærd.

Mediantiden

Da de fleste kommer i gang inden for relativt få år, kan man imidlertid få et ganske godt indtryk af ventetiden og af udviklingen i ventetiden ved at se på median-ventetiden, altså den ventetid der har den egenskab, at der er lige så mange der har kortere ventetid som længere ventetid.

Tabel 2.4

Ventetid¹ før første studiestart for studenter - og hf årgangene 1975 til 1993

Årgang	Erhvervs-uddannelse		Hhx		Kort vidg. uddannelse		Mellemlang vidg. udd.		Lang vidg. uddannelse	
	Gns.	Median	Gns.	Median	Gns.	Median	Gns.	Median	Gns.	Median
	----- antal mdr. -----									
1975	21	11	14	14	20	15	17	14	7	3
1976	23	14	12	2	21	15	19	14	8	3
1977	20	10	11	2	21	15	20	14	10	3
1978	19	7	11	2	22	15	21	15	12	3
1979	20	13	11	2	23	15	23	15	13	13
1980	20	13	11	2	23	15	24	15	15	13
1981	19	13	9	2	23	15	25	20	15	14
1982	19	14	9	2	22	15	27	22	15	14
1983	19	14	9	2	25	15	27	22	15	14
1984	18	14	11	2	29	26	26	21	16	15
1985	17	13	12	2	30	26	26	22	17	15
1986	16	13	13	14	31	27	26	23	17	15
1987	17	14	15	14	30	27	26	26	17	15
1988	17	14	15	14	27	27	26	23	17	15
1989	15	14	13	14	23	26	24	21	15	15
1990	14	14	14	14	18	15	21	20	14	15
1991	13	13	12	14	14	14	19	15	15	15
1992	11	11	10	10	11	14	16	15	14	15
1993	6	2	7	9	7	5	10	14	10	15

¹ Ventetiden er alene beregnet på baggrund af de personer, der påbegyndte en uddannelse inden oktober 1994.

⁶ Også for enkeltuddannelserne er der markante kønsforskelle, som dog ikke nærmere skal drøftes her. Derimod vil det i kapitel 3 blive drøftet om kønnet har en selvstændig indflydelse på mulighederne for at gennemføre en uddannelse.

Den typiske ventetid

Da påbegyndelserne i de fleste tilfælde, såvel registreringsmæssigt som reelt, er koncentreret om meget få måneder, vil der typisk være én bestemt påbegyndelsesmåned, der helt dominerer billedet, og den mediane ventetid vil i de fleste tilfælde være en sådan måned. Medianværdien er ret robust over for, at et lille mindretal påbegynder den første uddannelse mange år efter dimitteringen, men sådanne meget sene påbegyndere kan godt forrykke den gennemsnitlige studietid meget.

Tabel 2.4 illustrerer hvordan det er gået med ventetiden for hovedkategorierne af uddannelser. Det ses, at når man måler med det traditionelle aritmetiske gennemsnit, er der faldende ventetid ved påbegyndelsen af en erhvervsuddannelse (ekskl. hhx). Dette fald skyldes ikke en ændring i den typiske adfærd, men at der er færre og færre der påbegynder en erhvervsuddannelse længere tid efter studentereksamen eller hf. Den mediane studietid er nemlig ikke faldende, når der ses bort fra de allersidste år, hvor også mediantiden påvirkes af, at der for disse årgange kun har været mulighed for at starte relativt hurtigt efter studentereksamen eller hf, for overhovedet at blive registreret som en, der påbegynder studiet.

Tabel 2.5

Ventetid før første studiestart for studenter og hf'ere fordelt på køn for årgangene 1975, 1980, 1985 og 1990

	Kvinder			Mænd		
	Antal	Gns.	Median	Antal	Gns.	Median
	personer	mdr.	mdr.	personer	mdr.	mdr.
1975						
Erhvervsudd.	732	25	14	817	19	10
heraf hhx	231	16	14	236	11	2
Korte vidg. udd.	1 625	19	15	320	27	26
Melleml. vidg. udd.	2 997	18	14	1 975	14	3
Lange vidg. udd.	3 363	8	3	5 121	7	3
1980						
Erhvervsudd.	1 270	23	14	1 227	17	13
heraf hhx	861	11	2	727	10	2
Korte vidg. udd.	2 075	22	15	413	30	26
Melleml. vidg. udd.	3 522	25	20	1 625	21	14
Lange vidg. udd.	2 416	17	15	3 457	13	4
1985						
Erhvervsudd.	2 955	18	14	2 098	15	7
heraf hhx	1 416	12	14	829	11	2
Korte vidg. udd.	1 569	28	26	305	35	29
Melleml. vidg. udd.	4 462	28	26	2 125	22	15
Lange vidg. udd.	3 304	19	15	4 080	15	14
1990						
Erhvervsudd.	1 928	15	14	1 317	13	11
heraf hhx	1 188	14	14	744	16	14
Korte vidg. udd.	1 041	17	15	502	20	15
Melleml. vidg. udd.	4 478	22	21	1 737	19	15
Lange vidg. udd.	3 921	15	15	3 994	14	15

Længere ventetid

Når man ser bort fra de seneste år, er der for alle uddannelser en tendens til, at der går længere og længere tid fra afslutningen af gymnasiet eller hf, inden den videre uddannelse påbegyndes. Dette billede forstærkes af, at det aritmetiske gennemsnit også stiger, til trods for at der må forventes en tendens til fald, når den potentielle ventetid afkortes. Det er i øvrigt værd at notere, at det er for de mellemlange og de korte videregående uddannelser, at der går længst tid inden uddannelsesstart.

Kønsmæssige forskelle

Der synes gennemgående at være en tendens til, at de kvindelige dimitterende kommer lidt senere i gang med den videre uddannelse end de mandlige. Forskellen er mest markant for de mellemlange uddannelser, der bl.a. domineres af sygeplejerskeuddannelse og de pædagogiske uddannelser, hvor kvindeandelen er høj, og hvor påbegyndelse umiddelbart efter studentereksamen eller hf ikke er almindelig⁷.

Tabel 2.6

Ventetid før første studiestart for studenter og hf'ere fordelt efter forældrenes højeste uddannelse for årgangene 1975, 1980, 1985 og 1990

	Forældrenes højeste uddannelse									
	Erhvervsuddannelse		Grundskoleuddannelse		Kort vidg. uddannelse		Mellemlang vidg. udd.		Lang vidg. uddannelse	
	Gns.	Median	Gns.	Median	Gns.	Median	Gns.	Median	Gns.	Median
	— antal mdr. —									
1975										
Erhvervsuddannelse	19	7	21	14	21	14	15	9	18	9
Hhx	12	14	14	14	9	2	17	14	12	14
Kort vidg. uddannelse	19	15	20	15	24	15	24	15	18	15
Mellemlang vidg. udd.	17	14	18	14	19	10	17	14	19	15
Lang vidg. uddannelse	7	3	8	3	8	3	8	3	8	3
1980										
Erhvervsuddannelse	20	13	20	13	18	14	22	14	17	13
Hhx	10	2	9	2	12	14	12	14	13	14
Kort vidg. uddannelse	24	15	24	15	24	15	25	15	23	15
Mellemlang vidg. udd.	23	15	23	15	26	16	25	20	27	21
Lang vidg. uddannelse	15	8	16	13	15	13	15	13	15	14
1985										
Erhvervsuddannelse	16	11	19	14	16	7	16	13	19	14
Hhx	11	2	11	2	12	14	12	2	16	14
Kort vidg. uddannelse	29	26	28	26	33	27	32	27	33	27
Mellemlang vidg. udd.	26	23	27	26	27	21	26	22	26	23
Lang vidg. uddannelse	16	15	17	15	18	15	18	15	17	15
1990										
Erhvervsuddannelse	14	14	16	14	15	14	13	14	15	14
Hhx	14	14	15	14	15	14	15	14	15	14
Kort vidg. uddannelse	17	15	19	15	18	15	18	15	19	15
Mellemlang vidg. udd.	22	20	22	21	21	15	22	20	22	15
Lang vidg. uddannelse	14	15	15	15	15	15	15	15	14	15

⁷ De relativt få mandlige studerende, der starter på korte videregående uddannelser synes også at vente i ret lang tid med uddannelsesstarten. Kategorien omfatter bl.a. politibetjente o.l.

Forældrenes uddannelse

I tabel 2.6 er vist, hvordan ventetiden afhænger af forældrenes højeste uddannelse. Sammenligner man de forskellige kategorier af forældrebaggrund for dimittenderne, er det vanskeligt at få øje på nogen påfaldende forskel mellem dimittender med forskellig forældrebaggrund.

Eksamens art

Matematiske studenter synes gennemgående at vente kortere tid med at komme i gang med en uddannelse, se tabel 2.7. For de tidlige årgange er hf'erne lidt hurtigere til at komme i gang end de sproglige studenter, hvilket kan have sammenhæng med, at der dengang var relativt flere lidt ældre, der tog hf.

Kun de som er begyndt en uddannelse

Ventetiden er naturligvis alene beregnet på grundlag af dem der er kommet i gang. Hf'erne er samtidig den gruppe hvor der er relativt færrest der kommer i gang med en eller anden uddannelse inden for eksempelvis en fem årlig periode.

Tabel 2.7**Ventetid før første studiestart for matematiske og sproglige studenter samt hf for årgangene 1975, 1980, 1985 og 1990**

	Gymnasium				Hf	
	Matematisk		Sproglig		Gns	Median
	Gns	Median	Gns	Median		
	antal mdr.					
1975						
Erhvervsuddannelse	16	9	23	9	27	14
Hhx	11	2	13	14	19	14
Kort vidg. uddannelse	25	15	17	15	23	15
Mellemlang vidg. udd.	15	14	20	15	15	4
Lang vidg. uddannelse	7	3	9	3	9	3
1980						
Erhvervsuddannelse	15	10	23	14	27	14
Hhx	10	2	11	2	12	2
Kort vidg. uddannelse	22	15	21	15	29	26
Mellemlang vidg. udd.	21	15	27	25	24	15
Lang vidg. uddannelse	13	8	18	15	19	15
1985						
Erhvervsuddannelse	14	7	19	14	21	14
Hhx	11	2	12	14	12	2
Kort vidg. uddannelse	25	19	34	27	30	27
Mellemlang vidg. udd.	23	19	27	26	31	27
Lang vidg. uddannelse	15	15	22	15	22	15
1990						
Erhvervsuddannelse	12	11	17	14	16	14
Hhx	13	14	15	14	17	14
Kort vidg. uddannelse	17	15	17	15	19	15
Mellemlang vidg. udd.	20	15	22	19	24	26
Lang vidg. uddannelse	13	15	18	15	18	15

Karakterer

Sammenhængen mellem ventetid og eksamens karakter, jf. tabel 2.8, viser, måske ikke overraskende, at dimittender med høje gennemsnitskarakterer kommer hurtigere i gang efter eksamen - alene adgangskravene til visse uddannelser vil trække i den retning.

Tabel 2.8

Ventetid før første studiestart for studenter og hf'ere fordelt efter gennemsnit ved studentereksamen eller hf for årgangene 1980, 1985 og 1990

	Gennemsnitlig eksamenskarakter											
	Under 7,5			7,5-8,4			8,5-9,4			Over 9,5		
	Antal	Gns	Me-	Antal	Gns	Me-	Antal	Gns	Me-	Antal	Gns	Me-
	pers.	dian	pers.	dian	pers.	dian	pers.	dian	pers.	dian	pers.	dian
	— mdr.—			— mdr.—			— mdr.—			— mdr.—		
1980												
Erhvervsudd.	1 267	23	14	847	18	13	276	13	5	55	17	7
Hhx	793	10	2	599	12	2	167	9	2	21	11	3
Kort vidg. udd.	1 003	27	20	1 028	22	15	366	19	15	78	18	15
M.lang vidg. udd.	672	22	15	1 993	16	15	2 286	13	13	877	10	3
Lang vidg. udd.	1 611	26	20	2 220	23	15	1 096	22	15	169	21	15
1985												
Erhvervsudd.	2 646	19	14	1 676	15	10	638	13	5	92	10	3
Hhx	527	15	14	1 144	11	2	494	9	2	80	7	2
Kort vidg. udd.	846	32	27	704	28	26	285	27	26	39	19	15
M.lang vidg. udd.	743	19	15	1 881	19	15	3 003	17	15	1 753	13	14
Lang vidg. udd.	1 740	32	27	2 690	26	23	1 785	21	15	372	20	15
1990												
Erhvervsudd.	1 652	15	14	1 129	14	14	320	12	12	59	12	9
Hhx	552	19	14	989	14	14	343	10	2	47	7	2
Kort vidg. udd.	393	22	16	684	17	15	413	15	15	53	14	15
M.lang vidg. udd.	282	22	15	1 654	16	15	3 574	14	15	2 402	13	15
Lang vidg. udd.	1 432	25	26	2 737	22	20	1 723	19	15	321	17	15

En anden konklusion på tabel 2.8 er måske, at der faktisk er en overraskende lille forskel i ventetiden mellem dimittendgrupper med forskelligt gennemsnit ved studentereksamen eller hf. Personer med høje gennemsnit har måske i kraft af dette fået mere selvtillid og føler derfor, at uddannelsesstarten godt kan udsættes.

3. Uddannelseskarrrierer

Skævhed i materialet

Mens emnet i kapitel 2 var, hvilken uddannelse studenterne gik i lag med, er sigtet med kapitel 3 at belyse, hvorledes det gik dem på den eller de uddannelser, de startede på. Da man i princippet kan starte og gennemføre uddannelser mange år efter studentereksamen eller hf, kan man strengt taget ikke sige, hvordan det er gået med en årgangs uddannelsesforløb, før den sidste fra årgangen er død.

3.1 Den uddannelsesmæssige status efter 15 år

15 år efter uddannelsesstart

Man kunne i princippet løse dette problem med fremtidige yderligere uddannelsesforløb ved, på basis af forskellige modelberegninger, at skønne over uddannelseskarrieren over hele livsforløbet. Som det nærmere vil blive diskuteret i kapitel 7, er det imidlertid indtil nu ret få, der påbegynder en egentlig uddannelse mange år efter dimitteringen. Man kan derfor få et ret godt billede af en generations uddannelseskarrriere ved eksempelvis, som det er gjort i tabel 3.1, at se på forholdene 15 år efter studentereksamen eller hf.

Tabel 3.1

Uddannelsesstatus oktober 1994 for studenter eller hf'ere fra 1979 fordelt efter højeste uddannelse

	Antal	Pct. af samtlige
Højeste færdige uddannelse:		
Lang videregående uddannelse	4 538	24,2
Mellemlang videregående uddannelse	5 977	31,9
Kort videregående uddannelse	2 390	12,8
Erhvervsuddannelse og lignende	2 590	13,8
I alt færdige	15 495	82,7
Uden nogen færdig uddannelse efter 1979, men i gang med:		
Lang videregående uddannelse	334	1,8
Mellemlang videregående uddannelse	89	0,5
Kort videregående uddannelse	20	0,1
Erhvervsuddannelse og lignende	15	0,1
I alt i gang, men ikke færdige	458	2,4
Afbrudt uden nogen færdig uddannelse, men længst tid ved:		
Lang videregående uddannelse	663	3,5
Mellemlang videregående uddannelse	450	2,4
Kort videregående uddannelse	160	0,9
Erhvervsuddannelse og lignende	137	0,7
I alt afbrudt, men ikke færdige	1 410	7,5
Ikke yderligere uddannelse efter studentereksamen eller hf	1 371	7,3
Hele 1979-årgangen	18 734	100,0

De fleste kommer igennem ...

... på den ene eller anden måde

Af de 18.734, der fik studentereksamen eller hf i 1979, fik henved fem sjettedele en efterfølgende uddannelse. Det var altså langt de fleste, det lykkedes at gennemføre yderligere uddannelse. Som det senere skal vises i dette kapitel, er det langt fra alle, der færdiggjorde den uddannelse de påbegyndte. Mange blev i stedet færdig med en anden uddannelse - måske kortere, måske længere end den de først påbegyndte. I nogle tilfælde har man taget en længere uddannelse efter at have gennemført en kortere, og det er i så tilfælde den længere (højeste), der optræder i tabel 3.1. Der er også eksempler på, at en 'lavere' uddannelse er taget efter en 'højere'. Det er da fortsat den højeste, der bliver stående.

Tabel 3.2

Første studievalg sammenholdt med uddannelsesstatus oktober 1994 for studenter eller hf'ere fra 1979

	Første studievalg	Status oktober 1994			
		Færdig	I gang	Afbrudt	I alt
		— i pct. af hele årgangen —			
I alt	100,0	82,7	2,4	7,5	100,0
Lang videregående uddannelse	32,3	24,2	1,8	3,5	29,5
Mellemlang videregående udd.	27,8	31,9	0,5	2,4	34,8
Kort videregående uddannelse	12,4	12,8	0,1	0,9	13,8
Erhvervsuddannelse o.lign.	20,2	13,8	0,1	0,7	14,6
Ikke yderligere uddannelse	7,3	.	.	.	7,3

Modgående forhold

Det er imidlertid interessant at konstatere, at disse modgående forhold i betydelig grad synes at ophæve hinanden når man, som det er gjort i tabel 3.2, sammenholder tallene i tabel 3.1 med de første påbegyndelser¹.

Karakterer

I den hidtidige beskrivelse af uddannelseskARRIERERNE for 1979-årgangen er matematiske og sproglige studenter samt hf'ere behandlet under ét, og der er ikke sondret mellem karriereforløbet for dimittender med høje og med lave karakterer. Tabellerne 3.3 og 3.4 svarer til tabel 3.1, men er opgjort separat for hf og de to gymnasieretninger. For så vidt angår tabel 3.4 er der tillige en opdeling på gennemsnitskarakterer i 1979. I tabel 3.3 angiver tallene henholdsvis procent af alle hf'ere, matematiske og sproglige studenter, mens der i tabel 3.4 er tale om en procentvis opdeling for de enkelte karakterintervaller for hver af de tre dimittendkategorier.

Eksamens arter

Af tabel 3.3 fremgår det, at matematikerne i langt større grad end hf'erne får lange videregående uddannelser. En ottendedel af dimittenderne med hf får en lang videregående uddannelse, mens det for de matematiske studenter er tre ottendedele. De sproglige studenter har tilbøjelighed til at tage lange videregående uddannelser ligger nogenlunde midt imellem hf'ernes og matematikernes.

¹ Ved læsningen af tabellen skal man være opmærksom på, at der er tale om afrundede tal, hvilket indebærer at additionerne ikke altid passer.

De som afbryder

Trods den meget markante forskel mellem de andele af en årgang, der får en lang videregående uddannelse for de tre dimittendgrupper, er der ikke nogen niveauforskel mellem den procentdel, der er afbrydere for de tre grupper. Antallet af afbrydere pr. 100 færdige akademikere er godt en fjerdedel for hf'erne, mens den tilsvarende andel for matematikerne er en tiendedel. Igen ligger de sproglige med en sjattedel nogenlunde midt imellem.

Tabel 3.3

Uddannelsesstatus 1994 for hf'ere samt matematiske og sproglige studenter fra 1979

	Hf	Stud. mat.	Stud. sprog
Højeste færdige uddannelse:	pct.		
Lang videregående	12,5	37,3	22,7
Mellemlang videregående	31,6	22,9	23,8
Kort videregående	14,0	5,4	18,0
Erhvervsuddannelse o.lign.	20,4	19,9	17,6
I alt færdige	78,6	85,4	82,1
Uden nogen færdig uddannelse efter 1979, men i gang med:			
Lang videregående	1,6	1,6	1,7
Mellemlang videregående	0,7	0,4	0,6
Kort videregående	0,1	0,1	0,3
Erhvervsuddannelse o.lign.	0,1	0,1	0,1
I alt i gang, men ikke færdige	2,6	2,2	2,7
Afbrudt uden nogen færdig uddannelse, men længst tid ved:			
Lang videregående	3,4	3,8	3,6
Mellemlang videregående	3,0	2,1	1,7
Kort videregående	0,9	0,3	1,6
Erhvervsuddannelse o.lign.	1,2	0,4	1,1
I alt afbrudt, men ikke færdige	8,6	6,6	8,0
Ikke yderligere uddannelse efter studentereksamen eller hf	10,3	5,7	7,2
Hele 1979-årgangen	100,0	100,0	100,0

Det bør for god ordens skyld tilføjes, at antallet af afbrudte pr. 100 færdige ikke er en simpel omskrivning af gennemførselsprocenten. Hvis man opgiver én langvarig uddannelse og gennemfører en anden uddannelse, optræder man jo ikke i gruppen afbrudte uden færdig uddannelse. Dette gælder også, selv om det er en kortere uddannelse, det drejer sig om. Modstykket til, at hf'erne ikke i så høj grad gennemfører en lang videregående uddannelse, er en noget højere andel, der gennemfører mellemlange uddannelser, end tilfældet er for gymnasiedimittenderne.

De som "aldrig" kom i gang

Andelen, der ikke kommer i gang med nogen form for (registreret) uddannelse efter dimitteringen, er, som det ses, højest for hf'erne og lavest for de matematiske studenter. I kapitel 7 analyseres denne gruppe mere i detaljer, og i kapitel 6 er der en analyse af den gruppe af dimittender, der nok kom i gang, men afbrød uddannelsesforløbet uden at gøre nogen uddannelse færdig.

Eksamens art og karakter

Den markante forskel mellem især matematiske studenter og hf'ere, der konstateres i tabel 3.3, lader sig kun i begrænset omfang forklare ved forskelle i den opnåede gennemsnitskarakter ved studentereksamen eller hf. I intervallet mellem 8,5 og 9,4 er der således omkring en femtedel af hf'erne, to femtedele af de sproglige og tre femtedele af de matematiske studenter, der får en akademisk uddannelse.

Tabel 3.4

Uddannelsesstatus 1994 for hf'ere samt matematiske og sproglige studenter fordelt på karaktergennemsnit opnået i 1979

	Hf				Stud., mat.				Stud., sprog.			
	U. 7,5-7,5	7,5-8,4	8,5-9,4	Over 9,4	U. 7,5-7,5	7,5-8,4	8,5-9,4	Over 9,4	U. 7,5-7,5	7,5-8,4	8,5-9,4	Over 9,4
	pct.											
Højeste færdige uddannelse:												
Lang vidg.	3,8	13,5	20,1	34,3	14,6	35,0	61,0	78,7	6,9	17,8	39,8	60,1
Mellemlang vidg.	24,7	35,7	39,0	33,6	24,1	27,1	19,0	8,4	20,9	28,4	22,6	12,3
Kort vidg.	18,6	14,0	9,0	2,9	7,3	6,3	2,9	0,4	21,2	19,2	15,1	7,8
Erhvervsudd. o.lign.	29,2	17,8	12,2	6,5	33,3	17,7	8,3	5,4	26,9	17,3	9,5	7,0
I alt færdige	76,2	81,1	80,3	77,3	79,2	86,0	91,1	92,8	75,9	82,7	87,0	87,2
Uden nogen færdig uddannelse efter 1979, men i gang med:												
Lang vidg.	0,9	1,6	2,4	3,2	1,1	1,6	2,2	2,3	0,6	1,7	2,6	3,6
Mellemlang vidg.	0,7	0,8	0,4	1,4	0,6	0,4	0,1	0,0	0,7	0,6	0,4	0,6
Kort vidg.	0,2	0,1	0,2	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,4	0,3	0,1	0,3
Erhvervsudd. o.lign.	0,3	0,1	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1	0,0
I alt i gang, ej færdige	2,1	2,5	3,0	4,7	2,1	2,1	2,4	2,3	2,0	2,6	3,1	4,5
Afbrudt uden nogen færdig uddannelse, men længst tid ved:												
Lang vidg.	1,3	3,5	5,5	8,7	3,1	4,5	3,5	3,6	2,1	3,9	4,7	4,5
Mellemlang vidg.	3,2	3,0	3,0	2,9	3,9	2,0	0,6	0,4	2,6	1,8	0,8	0,6
Kort vidg.	0,7	0,7	1,3	0,4	0,5	0,2	0,1	0,0	2,5	1,6	0,8	0,6
Erhvervsudd. o.lign.	2,2	0,8	0,2	0,4	1,0	0,3	0,1	0,0	2,3	0,8	0,4	0,0
I alt afbrudt, ej færdige	7,4	8,0	10,1	12,3	8,5	7,0	4,2	3,9	9,5	8,1	6,6	5,6
Ikke yderligere uddannelse efter stud.eksamen eller hf												
Hele 1979-årgangen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

¹ De personer fra årgangen, for hvem der ikke findes oplysninger om karakter (ca. 1 pct.) er ikke medtaget i tabellen.

Karakterintervallet mellem 8,5 og 9,4

Ser man på, hvem der i det hele taget opnår en færdig uddannelse, er der også tydelige forskelle mellem dimittendkategorierne. Selv om man kun ser på dem, der ligger i karakterintervallet mellem 8,5 og 9,4, er der markante forskelle. For matematikerne er der her 91 pct., der får en afsluttet uddannelse inden for 15-årsperioden, mens hf'erne med godt 80 pct. mangler dobbelt så meget i at få 'udsolgt'. Dette skyldes især, at andelen med afbrudt uddannelse trods hf'ernes relativt mange kortere uddannelser, er næsten to en halv gange højere for hf'erne end for de matematiske studenter.

3.2 10-årige uddannelsesforløb og gennemsnit ved studentereksamen eller hf

De som påbegyndte en uddannelse mellem 79 og 84

Første del af kapitel 3 beskæftigede sig med det uddannelsesmæssige slutresultat for alle fra 1979-årgangen. Analyseenheden var de enkelte individer i 1979-årgangen. I dette afsnit er der derimod sat fokus på, hvordan en række uddannelsesforløb har været. For at få så stort et materiale som muligt, er der set på alle, der startede en uddannelse fra 1979 til 1984. Dog indgår kun dimittender fra 1979 eller senere.

10 år ...

For så vidt mulig at gøre forløbene sammenlignelige, er der alene set på et 10-års forløb. Så har alle uddannelsesforløbene så at sige haft samme chance for at ende med en succes.²

... efter studiestart

De 10-års forløb, der analyseres, starter alle med de pågældende persons første uddannelsesstart efter studentereksamen eller hf. Eventuelle efterfølgende uddannelsesforløb for den samme person inden for 10-års perioden ignoreres imidlertid ikke, men indgår i beskrivelsen af uddannelsesforløbet.

Succes

I tabel 3.5 illustreres udfaldet af samtlige uddannelsesforløb påbegyndt senest 1984 af de seks studenter- og hf årgange fra 1979 til 1984. 73 pct. af samtlige uddannelsesforløb endte med, at de pågældende færdiggjorde den uddannelse, de først påbegyndte. Men for yderligere 7 pct. må uddannelsesforløbet også karakteriseres som en succes, idet de pågældende efter ét eller flere uddannelsesskift fuldførte en anden uddannelse på samme niveau eller eventuelt et højere niveau end den uddannelse, der først blev påbegyndt.

Tabel 3.5

Uddannelsesstatus efter 10 år for alle studenter eller hf'ere fra 1979 til 1984, der senest 1984 påbegyndte yderligere uddannelse, grupperet efter gennemsnitskarakter

Uddannelsesstatus 10 år efter 1. studiestart	Gennemsnitlig eksamenskarakter				Alle
	U. 7.5	7.5-8,4	8.5-9,4	Over 9,4	
	pct.				
Fuldført først påbegyndte udd.	76	73	71	70	73
Fuldført anden udd. samme eller højere niv.	6	7	8	9	7
Fuldført anden udd. lavere niv.	7	8	8	6	8
Ingen fuldført udd.	11	12	13	15	12
I alt	100	100	100	100	100

² Dog er der den svaghed, at dimittenderne fra 1984 kun indgår i materialet såfremt de begynder umiddelbart efter eksamen - ellers er der ikke mulighed for et 10-årigt forløb.

Anden succes	Endnu 8 pct. havde ikke umiddelbart succes, men blev dog færdige med en anden uddannelse, om end på et lavere niveau end den oprindeligt påbegyndte ³ .
Ingen succes (endnu)	De sidste 12 pct. består af personer, der ved 10-års periodens afslutning endnu ikke havde gennemført en uddannelse. Gruppen omfatter både dem, der ikke længere er indskrevet ved en uddannelse, og dem der fortsat er i gang med en uddannelse.
	I afsnit 3.7 analyseres forholdene for de enkelte uddannelser. Det fremgår eksempelvis heraf, at 72,3 pct. af alle, der påbegyndte en uddannelse i 1979, havde færdiggjort den i 1989. Går man yderligere fem år frem er denne procent vokset til 73,4, og selv efter det femtende år er der endnu et par promille, der færdiggør studierne.
	Tallene i tabel 3.5 omfatter som nævnt også personer, der har skiftet studieretning, hvilket naturligvis vil tendere at øge den andel, der bliver færdig med deres uddannelse efter 10 år. Men for alle uddannelser under ét synes det alligevel fortsat rimeligt at konkludere, at den yderligere stigning i den 'samlede gennemførelsesprocent' efter det 10. år ikke bliver særlig stor. For visse enkeltområder er dette bidrag fra de 'langsomme' studerende dog ikke helt ubetydeligt, se nærmere herom i afsnit 3.7.
Succes og uddannelsesvalget	Tabel 3.5 viser noget overraskende, at den andel, der ikke får nogen færdig uddannelse efter 10 år, er faldende med karaktergennemsnittets størrelse. Dette har tæt sammenhæng med, at personer med høje gennemsnit - som nævnt i kapitel 2 - typisk vælger mere langvarige uddannelser, hvor der normalt er relativt færre, der i løbet af de 10 år når frem til en afsluttet uddannelse.
Positiv sammenhæng med karakteren	Af tabel 3.6 (afsnit A-D) fremgår, at der for de fire hovedgrupper af uddannelser er en klar, positiv sammenhæng mellem karaktergennemsnittet ved studentereksamen eller hf og den efterfølgende uddannelseskariere, idet den andel, der får en færdig uddannelse, vokser med karaktergennemsnittet.
Bevægelser	For alle de videregående uddannelser gælder det endvidere, at der er færre, der skifter til kortere uddannelser, jo højere karaktergennemsnittet er. Derimod er der en positiv sammenhæng mellem skift til en anden eventuelt højere uddannelse og karaktergennemsnittet ved studentereksamen eller hf.

³ Det siger sig selv, at et skift 'nedad' i mange tilfælde bestemt ikke af den pågældende betragtes som et nederlag. Begrebet opad eller nedad giver i visse tilfælde kun mening i relation til en snævert defineret uddannelsepyramide.

Tabel 3.6

Uddannelsesstatus 10 år efter første påbegyndelse for forskellige uddannelsesgrupper efter eksamenskarakter

	Gns. eksamenskarakter				Alle
	U. 7.5	7.5-8.4	8.5-9.4	Over 9.4	
	pct.				
A. Lang vidg. udd.					
Fuldført først påbegyndte udd.	41	50	60	65	56
Fuldført anden udd. samme eller højere niv	4	7	8	9	8
Fuldført anden udd. lavere niv	24	19	12	7	15
Ingen fuldført udd.	31	24	19	18	22
I alt	100	100	100	100	100
B. Mellemlang vidg. udd.					
Fuldført først påbegyndte udd.	69	75	80	82	75
Fuldført anden udd. samme eller højere niv	6	8	8	9	7
Fuldført anden udd. lavere niv	11	7	4	2	7
Ingen fuldført udd.	14	10	7	7	10
I alt	100	100	100	100	100
C. Kort vidg. udd.					
Fuldført først påbegyndte udd.	77	78	78	77	78
Fuldført anden udd. samme eller højere niv	7	10	13	15	9
Fuldført anden udd. lavere niv	6	3	2	1	4
Ingen fuldført udd.	10	8	7	7	9
I alt	100	100	100	100	100
D. Erhvervsudd.					
Fuldført først påbegyndte udd.	89	92	92	93	91
Fuldført anden udd. samme eller højere niv	6	5	5	5	6
Fuldført anden udd. lavere niv	-	-	-	-	-
Ingen fuldført udd.	4	3	3	2	3
I alt	100	100	100	100	100

Stor variation

Sammenhængen mellem karaktergennemsnit og uddannelsesmæssig succes varierer ganske meget mellem de forskellige uddannelsesområder. For de erhvervmæssige uddannelser er sammenhængen nok klar, men ikke særlig stærk. På en række videregående uddannelser er 'succesraten' stærkt afhængig af karaktererne ved studentereksamen eller hf, jf. tabel 3.7, hvor sammenhængen mellem uddannelseskarreren fra første påbegyndelse og gennemsnitskarakter er vist for en række lange videregående uddannelser.

“Skarpe” grænser

Gode karakterer ved studentereksamen og hf synes at være afgørende for studiemæssig succes på det juridiske, det medicinske, det psykologiske og specielt det statsvidenskabelige studium. Og en meget stor del af de studerende med lave karakterer, der opgiver de pågældende studier, har ingen eksamen efter 10 år⁴.

Igangværende

Andelen helt uden yderligere færdiggjort uddannelse efter studentereksamen eller hf er ikke helt lille - selv for studerende med høje gennem-

⁴ For god ordens skyld bør det tilføjes, at den laveste karaktergruppe, der må være kommet ind som gruppe 2 studerende, antalmæssig er ret lille - små 20 for den mindste gruppe - og at det naturligvis er muligt, at nogle af personerne med lave gennemsnit fortsat kan være under uddannelse.

snit. Dette kan skyldes, at der også for denne gruppe er en del, der endnu er undervejs, og især for stud. politterne er der antagelig også nogen, der er blevet fanget af, at studenterjobbet er blevet stadig mere attraktivt.

Tabel 3.7

Uddannelsesstatus 10 år efter første påbegyndelse for forskellige lange videregående uddannelser efter eksamenskarakter

	Gns. eksamenskarakter				Alle
	0-7,4	7,5-8,4	8,5-9,4	Over 9,4	
	pct.				
A. Jura					
Fuldført først påbegyndte udd.	26	57	70	76	70
Fuldført anden udd. samme eller højere niv	5	4	6	8	6
Fuldført anden udd. lavere niv	11	20	11	6	11
Ingen fuldført udd.	58	19	12	10	13
I alt	100	100	100	100	100
B. Læge					
Fuldført først påbegyndte udd.	39	47	64	68	64
Fuldført anden udd. samme eller højere niv	-	7	7	9	8
Fuldført anden udd. lavere niv	11	14	9	7	9
Ingen fuldført udd.	50	32	19	16	19
I alt	100	100	100	100	100
C. Psykologi					
Fuldført først påbegyndte udd.	27	35	32	38	33
Fuldført anden udd. samme eller højere niv	2	4	7	3	4
Fuldført anden udd. lavere niv	25	19	15	10	17
Ingen fuldført udd.	46	42	46	48	46
I alt	100	100	100	100	100
D. Polit					
Fuldført først påbegyndte udd.	19	40	47	66	45
Fuldført anden udd. samme eller højere niv	11	12	14	12	13
Fuldført anden udd. lavere niv	23	22	16	2	17
Ingen fuldført udd.	47	26	23	20	25
I alt	100	100	100	100	100
E. Lang vidg. teknisk udd.					
Fuldført først påbegyndte udd.	52	65	77	82	72
Fuldført anden udd. samme eller højere niv	2	5	6	7	5
Fuldført anden udd. lavere niv	25	16	7	3	11
Ingen fuldført udd.	21	14	10	8	12
I alt	100	100	100	100	100
F. Lang vidg. humanistisk udd.					
Fuldført først påbegyndte udd.	34	31	34	43	35
Fuldført anden udd. samme eller højere niv	4	8	12	12	10
Fuldført anden udd. lavere niv	24	23	20	13	20
Ingen fuldført udd.	39	38	34	33	36
I alt	100	100	100	100	100

Uddannelseskift og succes

Også for de lange videregående tekniske uddannelser, der bl.a. omfatter civilingeniører, er der en markant sammenhæng mellem uddannelsesmæssig succes og karakter ved dimitteringen, om end sammenhængen ikke er så kraftig, som for de tidligere nævnte uddannelser. Det er imidlertid værd at bemærke, at der for denne gruppe af uddannelser synes at være en stor andel af dem, der opgiver den oprindelige uddannelse, som med held skifter til en kortere uddannelse. Procenten helt uden fuldført uddannelse er gennemgående lavere end for de øvrige uddannelser.

Sidstnævnte forhold har dog også sammenhæng med, at der for de lange tekniske uddannelser er ret få, der stadig er i gang efter det 10. år.

Humanister

For de lange videregående humanistiske uddannelser må der trods alt også siges at være en vis sammenhæng mellem uddannelsesmæssig succes og det opnåede gennemsnit på gymnasium og hf, men sammenhængen er ikke så udtalt som for de tidligere omtalte uddannelser.

Lange studietider

Den meget store andel af humanisterne, der ikke har fået nogen uddannelse efter 10 år, kan kun i begrænset omfang forklares ved at mange endnu efter 10 år, ikke er blevet færdige med den oprindeligt påbegyndte uddannelse. Som det vil fremgå af afsnit 3.7, er der små 11 pct. tilbage efter 10 år, og det må formodes, at højst halvdelen af disse ender med at blive kandidater. Der 'hænger' formentlig også nogle studieskiftere, der kan bidrage til at mindske den andel, der ikke får en færdig uddannelse efter studentereksamen eller hf.⁵ Men der synes under alle omstændigheder at være forholdsvis mange, der påbegynder en humanistisk uddannelse uden at få en afsluttende uddannelse.

Tabel 3.8

Uddannelsesstatus 10 år efter første påbegyndelse for forskellige mellemlange videregående uddannelser efter eksamenskarakter

	Gns. eksamenskarakter				Alle
	0-7,4	7,5-8,4	8,5-9,4	Over 9,4	
	pct.				
A. Folkeskolelærere					
Fuldført først påbegyndte udd.	71	78	80	83	77
Fuldført anden udd. samme eller højere niv	5	6	7	5	6
Fuldført anden udd. lavere niv	10	6	5	1	7
Ingen fuldført udd.	14	10	8	11	11
I alt	100	100	100	100	100
B. Journalist					
Fuldført først påbegyndte udd.	86	95	94	93	93
Fuldført anden udd. samme eller højere niv	-	1	1	4	1
Fuldført anden udd. lavere niv	11	1	2	2	2
Ingen fuldført udd.	4	2	3	2	3
I alt	100	100	100	100	100
C. Mellemlang samf. udd.					
Fuldført først påbegyndte udd.	50	52	60	76	54
Fuldført anden udd. samme eller højere niv	13	18	19	12	16
Fuldført anden udd. lavere niv	12	12	7	4	11
Ingen fuldført udd.	26	18	14	9	19
I alt	100	100	100	100	100

Udvalgte mellem- lange uddannelser

I tabel 3.8 er illustreret sammenhængen mellem uddannelseskariere og gennemsnitskarakter for 3 udvalgte mellemlange videregående uddannelser. Sandsynligheden for at blive færdig som folkeskolelærer afhænger, som man kunne forvente, af gennemsnittet fra gymnasium eller hf, men for karakterer over 7,5 er sammenhængen ikke særlig stærk, og

⁵ Dette problem burde dog efter komprimeringen (se kapitel 8) være reduceret væsentligt. da der mellem de humanistiske fagområder er vide rammer for mulige kombinationer.

selv for personer med et karaktergennemsnit under 7,5 er gennemførelsesprocenten over 70.

Høj succesrate for journalist-studerende

Såfremt man er blevet optaget på journalistuddannelsen, er der, som det ses, meget stor sandsynlighed for at blive færdig, og med et gennemsnit på 7,5 eller mere er succesraten uafhængig af karaktergennemsnittet fra gymnasium eller hf.

De mellemlange samfundsvidenskabelige uddannelser

De uddannelsesmæssige succesrater, for de der påbegynder en mellemlang samfundsvidenskabelig uddannelse med et beskedent karaktergennemsnit, er noget lavere end for de to foregående mellemlange videregående uddannelser. Men studerende på disse uddannelser, især handelshøjskoleuddannelser med høje gennemsnit, klarer sig væsentlig bedre end studerende med lave gennemsnit. Det er i øvrigt værd at bemærke, at ret mange, der starter på en mellemlang samfundsvidenskabelig uddannelse, med held skifter til andre uddannelser på samme eller højere niveau.

3.3 Uddannelseskarriver for hf'ere, sproglige og matematiske studenter

Kun eksamens-karakterer mellem 8,5 og 9,4

I det foregående er personer med studentereksamen eller hf blevet behandlet under ét. Tabel 3.9 illustrerer uddannelseskarriveren for henholdsvis hf'ere, sproglige og matematiske studenter. Da de forskellige former for dimittender ikke får helt samme gennemsnitskarakter, og da der også kan være forskel mellem de forskellige påbegyndte uddannelser, ses der i de efterfølgende analyser alene på dimittender, der har fået mellem 8,5 og 9,4.

Tabel 3.9

Uddannelsesstatus efter 10 år for matematiske og sproglige studenter samt hf'ere¹ fordelt på arten af først påbegyndte udd.

	Eksamenstype		Hf
	Stud. mat.	Stud. sprog.	
	gennemførelsesprocent ²		
Alle	82	77	73
Lange videregående uddannelser	76	60	44
Mellemlange videregående uddannelser	90	89	84
Kort videregående uddannelser	93	91	88
Erhvervsuddannelser	99	97	96
Jura	86	77	44
Medicin	77	55	50
Polit.	67	50	22
Lange vidg. hum.	51	48	32
Folkeskolelærer	90	90	83
Melleml. videreg. samfundsvidenskab	83	71	73

¹ Kun dimittender med karaktergennemsnit mellem 8.5 og 9.4.

² Andel af de som påbeg. og som inden for 10 år fuldførte denne eller udd. på samme niveau.

Matematiske studenter klarer sig bedst

Især for de lange videregående uddannelser er der en klar tendens til, at matematiske studenter klarer sig bedre end sproglige, der igen har udsigt til en væsentlig bedre uddannelseskariere end hf'erne - vel at mærke for dimittender inden for samme karakterinterval. Det er i denne forbindelse værd at notere sig, at også det juridiske studium, hvor den umiddelbare sammenhæng til de gymnasiale metodefag ikke synes særlig stor, er et område hvor dimittender med hf klarer sig væsentlig dårligere end de traditionelle studenter.

Humaniora

Også på de lange videregående uddannelser inden for det humanistiske område synes de traditionelle studenter uddannelsesmæssigt at klare sig bedre end hf'erne. Forskellen er faktisk større, end den der var mellem højeste og laveste karakterinterval, jf. tabel 3.7. At de matematiske studenter også klarer sig bedre end de sproglige, har ikke sammenhæng med, at der er en større andel af matematikerne, der bliver færdige med den først påbegyndte uddannelse, men at der er en større andel der færdiggør en anden lang videregående uddannelse (fremgår ikke af tabellen).

Folkeskolelæreruddannelsen

Ved folkeskolelæreruddannelsen synes der ikke at være forskel på hvordan sproglige og matematiske studenter klarer sig. Men også inden for denne uddannelse er der relativt færre hf'ere, der færdiggør læreruddannelsen eller en anden uddannelse på samme eller højere niveau. Forskellen er dog ikke så markant som ved de lange videregående uddannelser.

Mellemlange samfundsvidenskabelige uddannelser

På de mellemlange videregående samfundsvidenskabelige uddannelser⁶ er der undtagelsesvis lidt flere hf'ere end sproglige studenter, der gennemfører med succes, men forskellen er dog ikke særlig udtalt. De matematiske studenter klarer sig, som det ses, en del bedre end de to andre grupper.

Mange hf'ere får dog uddannelse

At hf'ere med et karaktergennemsnit mellem 8,5 og 9,4 i næsten alle tilfælde klarer den først påbegyndte uddannelse eller en anden på tilsvarende eller højere niveau noget dårligere end gymnasie-studerne, er ikke ensbetydende med, at en tilsvarende andel ender uden fuldført uddannelse inden for 10-års perioden.

Matematikerne

Som det fremgår af tabel 3.9 bliver 76 pct. af de matematikere, der påbegynder en lang videregående uddannelse, færdige med denne eller en anden akademisk uddannelse, mens det kun gælder 44 pct. af hf'erne med samme karaktergennemsnit. Baggrundsanalyser viser at forskellen på 32 procentpoint modsvares kun for de 17 pct. vedkommende af en stigning i det antal, der ikke færdiggør en uddannelse i løbet af de 10 år. Resten har i løbet af de 10 år fået en anden, men kortere uddannelse.

⁶ Især handelshøjskoleuddannelser og uddannelsen til socialrådgiver.

3.4 Uddannelseskarriver og forældres højeste uddannelse

Uddannelsesvalgene I kapitel 1 blev det påvist, at selv om der var en langt større andel af børnene fra akademikerhjemmene, der blev studenter eller hf'ere end tilfældet var fra de hjem, hvor ingen af forældrene havde en uddannelse ud over grundskolen, fik dimittenderne fra akademikerhjemmene lidt højere karaktergennemsnit end grundskolebørnene. Som beskrevet i kapitel 2 vælger akademikerbørnene også i langt højere grad lange uddannelser.

Samme gennemsnit I tabel 3.10 ses der på sammenhængen mellem succes ved den først påbegyndte uddannelse for dimittender, hvor forældrenes højeste uddannelse er henholdsvis grundskole og lang videregående uddannelse. For at eliminere betydningen af gennemsnitskarakteren ved studenterekamen eller hf ses der alene på personer med et gennemsnit mellem 8,5 og 9,4.

Forskellene udlignes Ser man på tallene for alle uddannelsesniveauer under ét - øverste linie i tabel 3.10 - kunne det se ud, som om akademikerbørnene karrieremæssigt straffes for de lidt højere gennemsnitskarakterer, de fik ved dimitteringen: Der er en klart større andel af akademikerbørnene end af grundskolebørnene, der 10 år efter første uddannelsesstart ender med ingen uddannelse eller en uddannelse på et lavere niveau, end det man startede på.

Tabel 3.10 Uddannelsesstatus efter 10 år for dimittender 1979 til 1984¹ med forskellig forældrebaggrund fordelt på arten af 1. påbegyndte udd.

Første påbegyndte uddannelse	Forældrenes højeste uddannelse	
	Grundskole	Lang vidg. udd.
	gennemførselsprocent	
Alle	83	77
Lange videregående uddannelser	70	71
Mellemlange videregående uddannelser	90	88
Kort videregående uddannelser	94	91
Erhvervsuddannelser	97	99

¹ Kun dimittender med karaktergennemsnit mellem 8,5 og 9,4

Succesraten for de enkelte uddannelser er imidlertid ikke tilsvarende lavere for akademikerbørnene. Faktisk er der ikke nogen signifikant forskel mellem de to grupper forældrebaggrund for nogen af uddannelsesgrupperne⁷.

Forældrebaggrund uden betydning Konklusionen på dette afsnit bliver derfor, at der for de enkelte grupper af uddannelser ikke er nogen klar forskel mellem akademikerbørnenes og grundskolebørnenes uddannelsesmæssige succesmuligheder, forudsat

⁷ Dette gælder også de korte videregående uddannelser, som kun få akademikerbørn søger ind på.

man sammenligner mellem personer i samme karakterinterval. Når der alligevel alt i alt er relativt flere akademikerbørn, der efter 10 år ikke har fået en færdig uddannelse eller er endt med en uddannelse på et lavere niveau, skyldes det, at de i højere grad søger ind på uddannelser med generelt lavere succesrater, især lange videregående uddannelser.

3.5 Beregninger over sandsynlighed for uddannelsesmæssig succes

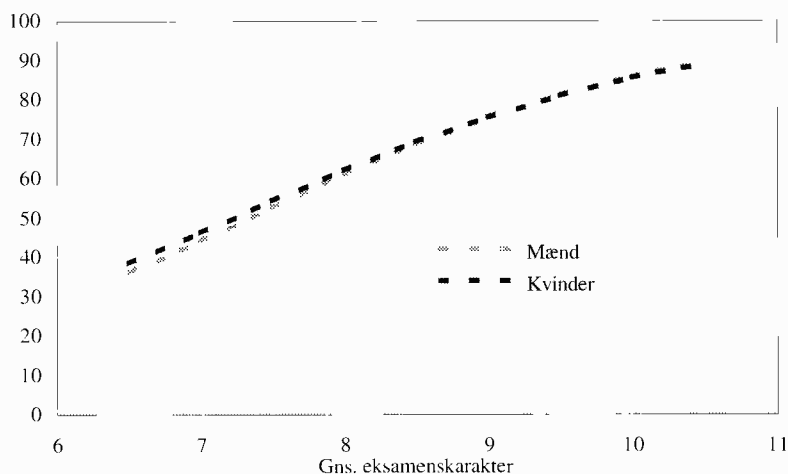
Beregnete sandsynligheder

Analysen i det foregående er, ligesom størstedelen af denne publikation, alene baseret på grupperede tabeller. I det følgende præsenteres resultatet af nogle statistiske estimationer af forhold, der har indflydelse på sandsynligheden for uddannelsesmæssig succes efter 10 år. Succes er, som i det foregående, defineret som gennemførelse af den påbegyndte uddannelse eller en anden på samme niveau og estimationerne er gennemført ved hjælp af logistisk regression⁸.

Figur 3.1

Sammenhæng mellem gennemsnitskarakter og uddannelsesmæssig succes efter 10 år for mænd og kvinder der påbegynder jurastudiet

Pct. sandsynlighed for succes 10 år efter



Køn

I figur 3.1 er vist den estimerede sammenhæng mellem succes og karakter for henholdsvis kvindelige og mandlige jurastuderende. Der er en klar og signifikant sammenhæng mellem gennemsnitskarakter og succesraten, mens der, som man umiddelbart kan se, ikke er nogen forskel mellem mænd og kvinder⁹.

Forældrenes uddannelse

Betydningen af forældres højeste uddannelse er analyseret i figur 3.2. Studerende, hvor ingen af forældrene har en uddannelse ud over grundskolen, har signifikant vanskeligere ved at komme igennem det juridiske

⁸ Se fx *Anvendt regressionsanalyse for samfundsvidenskabene*, Kousgaard N., 1986.

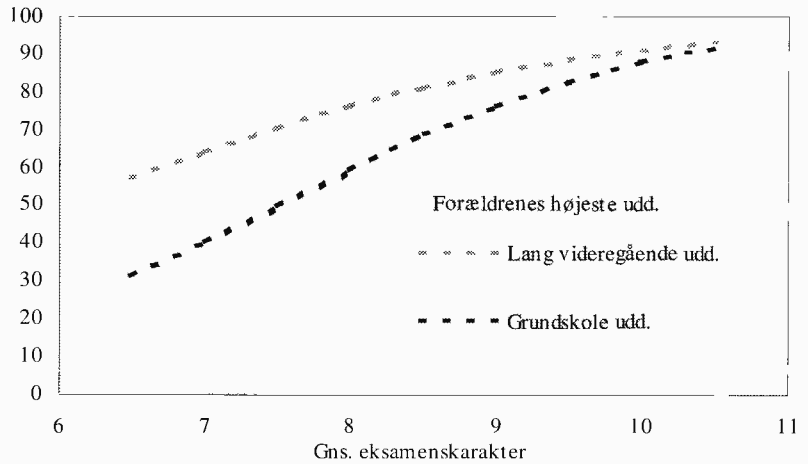
⁹ At der ikke er væsentlig forskel mellem de to køn, synes generelt at gælde for alle de undersøgte uddannelser.

studium end akademikerbørnene. Denne sammenhæng har det imidlertid ikke været muligt at finde for de andre uddannelser, hvor metoden har været anvendt, jf. afsnit 3.4.

Figur 3.2

Sammenhæng mellem gennemsnitskarakter og uddannelsesmæssig succes efter 10 år for personer der påbegynder jurastudiet, efter forældrebaggrund

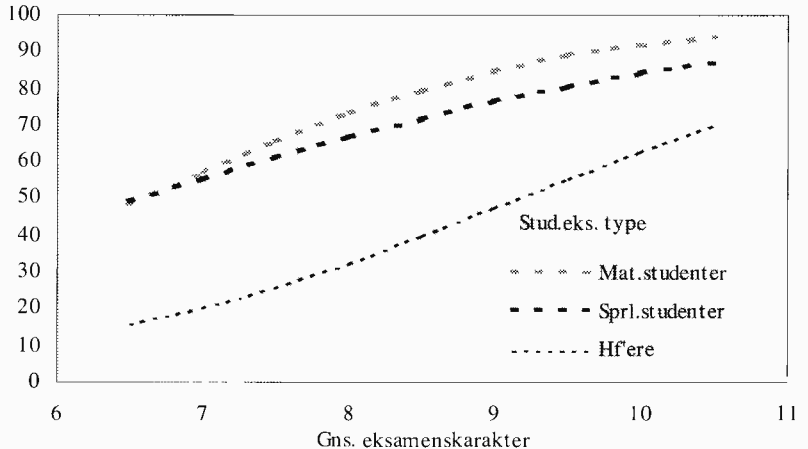
Pct. sandsynlighed for succes 10 år efter



Figur 3.3

Sammenhæng mellem gennemsnitskarakter og uddannelsesmæssig succes efter 10 år for personer der påbegynder jurastudiet, efter studentereksamenstype

Pct. sandsynlighed for succes 10 år efter



Eksamenstype og jura

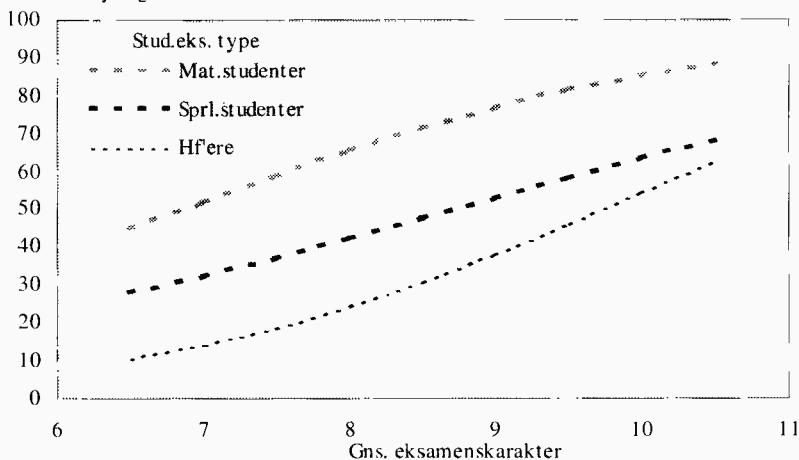
Som det fremgår af de foregående afsnit, er hf'ernes sandsynlighed for succes mindre end for gymnasiestudenterne, og der er også en lille men signifikant forskel mellem de sproglige og de matematiske studenter.

Denne tredeling af dimittenderne er endnu klarere for personer, der påbegynder det medicinske studium jf. figur 3.4.

Figur 3.4

Sammenhæng mellem gennemsnitskarakter og uddannelsesmæssig succes efter 10 år for personer der påbegynder det medicinske studium, efter studentereksamenstype

Pct. sandsynlighed for succes 10 år efter



3.6 Uddannelsesmæssig succes og ventetid før uddannelsesstart

En betydelig andel af dimittenderne starter, som det allerede er blevet omtalt i kapitel 2, ikke umiddelbart yderligere uddannelse efter eksamen. Nogen synes aldrig at komme i gang, et forhold der yderligere vil blive diskuteret i kapitel 7. Sigtet med dette afsnit er at forsøge at undersøge, hvilken indflydelse ventetid før første studiestart har på uddannelseskarreren.

Alene påbegyndt mellem 79 og 84

Der ses i denne analyse alene på førstegangspåbegyndelserne fra 1979 til 1984 og dimittender fra samme periode. Uddannelsessøgende fra dimittendårgang 1984 kommer kun med, hvis de påbegynder den første uddannelse i 1984, og kun 1979-årgangen kan så at sige levere uddannelsessøgende med en ventetid på 5 år inden påbegyndelsen af den første uddannelse efter studentereksamen eller hf. Der er således i det analyserede materiale relativt flere, der starter hurtigt efter eksamen og færre langsomme startere.

Beskedne forskelle

Af de personer med studentereksamen eller hf fra 1979 til 1984, der startede i 1984, var det hele 95 pct., der havde en hvid hue fra 1981 eller senere. 1979- og 1980-årgangen, altså dem med en 4 eller 5 år gammel studentereksamen eller hf-eksamen, bidrog kun med 5 pct. Der er naturligvis også dimittender, der begynder den videre uddannelse mere end 5 år

efter erhvervelsen af den hvide hue, men det er, som det nærmere vil blive drøftet i kapitel 7, en meget beskednen andel.

Tabel 3.11

Uddannelsesstatus efter 10 år for alle studenter eller hf'ere fra 1979-1984, der 1979-1984 påbegyndte yderligere uddannelse, grupperet efter ventetid før påbegyndelsen af første studiestart

Uddannelsesstatus 10 år efter studiestart	Ventetid ¹ før første studiestart				
	Under 1 år	1 år	2 år	3 år	4 - 5 år
	pct. af alle i gruppen				
Fuldført første påbegyndte udd.	71	74	76	78	77
Fuldført anden udd., samme/højere niv.	8	7	6	5	3
Fuldført anden udd. lavere niveau	9	7	6	6	6
Ingen færdig udd.	13	12	12	12	14
Pct. i alt for hele gruppen	100	100	100	100	100

¹ Betegnelserne kan umiddelbart forekomme lidt ulogiske. For dimitterende fra juni et givet år, vil '1 år' imidlertid betyde, at de begynder mellem 1. september det følgende år men senest ultimo august det efterfølgende år, og dette vil i de fleste tilfælde være ensbetydende med, at man netop har sprunget 1 uddannelsesår over.

Ikke umiddelbar negativ effekt

Lang ventetid mellem påbegyndelsen af den videre uddannelse og det tidspunkt, hvor studentereksamen eller hf blev taget, kan givetvis ud fra visse samfundsmæssige overvejelser betragtes som mindre hensigtsmæssig. Men på grundlag af tallene for samtlige uddannelser under ét, er det ikke let at drage den konklusion, at det generelt skader den uddannelsesmæssige karriere ikke at starte umiddelbart efter studentereksamen eller hf, se tabel 3.11.

Påbegynderne med en 1, 2 eller 3 år gammel studenter- eller hf-eksamen ender faktisk en smule hyppigere med at færdiggøre den uddannelse, de startede på eller en anden uddannelse på samme eller højere niveau, end den gruppe, der starter inden huen bliver 1 år gammel.

Ifølge tabellen klarer gruppen med en fire eller fem år gammel dimitterende sig en smule bedre end den gruppe, der starter umiddelbart efter dimitteringen, men forskellen er ikke signifikant. Det samme gælder også forskellen op til den gruppe, der starter 1 til 3 år efter studentereksamen og hf. Den lille forskel mellem dem, der starter umiddelbart efter erhvervelsen af den hvide hue og dem der venter 1 år, kan derimod ikke karakteriseres som en statistisk tilfældighed.

Forskel mellem uddannelsesområder

Som det fremgår af tabel 3.12 er det imidlertid ikke det samme billede, der tegner sig for de enkelte hovedgrupper af uddannelser, som for alle uddannelser under ét. Dog må det fortsat konstateres, at betydningen af at begynde tidligt eller sent efter eksamen ikke generelt synes at være en helt så afgørende faktor for uddannelsesmæssig succes, som karaktergennemsnit og dimittertypen, jf. afsnit 3.2 og 3.3.

Tabel 3.12

Andelen af førstegangspåbegynderne 1979 til 1984, der inden for 10 år færdiggør den først påbegyndte uddannelse eller en anden på samme eller højere niveau fordelt på ventetid og hovedgrupper af uddannelser

Første påbegyndte uddannelse:	Ventetid ¹⁰ for første studiestart				
	Under 1 år	1 år	2 år	3 år	4 - 5 år
	— procent af alle i gruppen —				
Lang videregående uddannelse	64	65	60	51	47
Mellemlang vidg. uddannelse	76	83	87	87	84
Kort videregående uddannelse	83	87	90	93	88
Erhvervsuddannelse	97	96	96	95	93

De lange videregående

For de lange videregående uddannelser falder succesraten signifikant ved at vente 2 år med at gå i gang med studierne, og også faldet fra 2. til 3. år er signifikant. Succesraten for de senere startere er lavest, men adskiller sig dog ikke statistisk signifikant fra den gruppe, der begynder 3 år efter eksamen. Den lille forskel mellem succesraten for dem, der påbegynder studierne efter 1 sabbatår eller lignende, og succesraten for de russer, der starter umiddelbart efter studentereksamen eller hf, er ikke signifikant.

Det vil utvivlsomt være forkert at hævde, at det hermed er bevist, at det under alle omstændigheder er bedst at gå hurtigt i gang efter dimitteringen, men det er ikke muligt at drage signifikante konklusioner, såfremt der foretages en yderligere opdeling af det foreliggende materiale om 10-års studieforløbene.

Der er givetvis områder, hvor den uddannelsesmæssige fordel ved at starte hurtigt efter færdiggørelsen af gymnasiet eller hf er endnu større, end for alle lange videregående uddannelser under ét. Hvis der på disse områder også er en udbredt forestilling om, at det er vigtigt at starte tidligt, og det derfor er sjældent at starte længere tid efter eksamen, vil der være en tendens til, at disse områder ikke kommer til at tælle rigtigt med i gennemsnittet. Der vil nemlig fra disse områder ikke komme ret mange sene startere. Disse grupper vil derfor kun øve en beskedent indflydelse på succesraterne for de sene startere.

En særlig skævhed i tallene for de gennemsnitlige forløb ved de lange videregående uddannelser under ét får man, hvis succesraten generelt er lav, idet man derved får relativt mange, som starter umiddelbart efter eksamen, der ikke får succes. Det kan i denne forbindelse nævnes, at de lange videregående naturvidenskabelige uddannelser netop er karakteriseret af lave succesrater.

¹⁰ Se note til tabel 3.11.

De mellemlange videregående	For de mellemlange videregående uddannelser synes det at vente med at gå i gang med uddannelsen, bestemt ikke at være en dårlig idé. Udsættelse af uddannelsesstarten til og med 3 år synes at give bonus, og faldet i succesraten for de seneste startere er ikke signifikant, mens dette er tilfældet for de to første stigninger.
Sygeplejerske-studerende	Uddannelse til sygeplejerske påbegyndtes i den analyserede periode således typisk først et stykke tid efter studentereksamen eller hf. Da succesraten er relativ høj for sygeplejersker, vil dette i sig selv tendere at give det viste resultat, selv om ventetiden ikke havde nogen indflydelse på sandsynligheden for at gennemføre uddannelsesforløbet tilfredsstillende. Det er på den anden side ikke sikkert, at alle sammensætningsproblemer trækker samme vej.
Korte videregående	Sammenhængen mellem succesraten og ventetid før uddannelsesstart for de korte videregående uddannelser minder noget om forholdene for de mellemlange videregående uddannelser, men den tilsyneladende fordel ved at udsætte påbegyndelsen er ikke helt så stærk. Ikke nærmere analyserede sammensætningsproblemer kan selvsagt også spille ind her.
Erhvervsuddannelser mv.	Sammenhængen mellem ventetid og uddannelsesforløb for de dimittender, der påbegynder en erhvervsuddannelse eller lignende, er den samme, som blev fundet for de lange videregående uddannelser, men ikke nær så stærk og kun lige signifikant.

3.7 Resultatet af de enkelte uddannelsesforløb

Formålet med dette afsnit er at analysere, hvorledes det er gået med alle de påbegyndte uddannelser fra 1975 til 1993¹¹. Analyseenheden er altså ikke længere den enkelte person, men uddannelsesforløb.

Et eksempel	En person, der i slutningen af 1970'erne eksempelvis gennemførte en folkeskolelæreruddannelse, og i 1980'erne begyndte en lang videregående uddannelse i filosofi, som senere blev opgivet, for endelig at blive indskrevet på psykologistudiet i 1990'ernes begyndelse og fortsat er indskrevet ved dette studium i oktober 1994, vil derfor indgå tre gange i den opgørelse, der er foretaget i dette afsnit: Under folkeskolelæreruddannelsen, som færdiguddannet, under en lang videregående uddannelse inden for det humanistiske område (filosofi) som afbrudt og endelig under psykologi som fortsat igangværende.
--------------------	---

¹¹ Dog kun de påbegyndelser der er foretaget af studenter- eller hf-årgangene fra samme periode.

Samtlige påbegyndte uddannelser

I tabel 3.13 er vist, hvordan det frem til oktober 1994 er gået med samtlige påbegyndte uddannelser. For påbegyndelserne i 1975 er alle med, der er blevet færdige eller har opgivet i løbet af de 19 år, der er gået siden 1975. For påbegynderne i 1993 har der kun været et enkelt år til at producere fuldførelse eller afbrud af uddannelsen. En afbrydelse annulleres, såfremt samme uddannelse genoptages i løbet af de næste 2 år.

En "rest"

Som det ses, er andelen af 1975 årgangen, der er blevet færdige plus den andel, der har afbrudt uddannelsen kun 99,1 pct. De 0,9 pct., der mangler op til 100,0 pct.¹², består måske ikke udelukkende af meget langsomme studenter, men kan også omfatte forskellige former for 'spørgelsesstudenter', der ikke er aktive på uddannelsen længere.

Forskellige bevægelser

Tabel 3.13 omfatter som nævnt alle uddannelser, og er i og for sig kun egnet til at give et overblik. Man skal således bl.a. være opmærksom på, at sammensætningen af påbegyndelserne har ændret sig, idet der som nævnt i kapitel 2, er relativt flere i slutningen end i begyndelsen af perioden, der starter på erhvervsuddannelser, herunder hhx. Det vil alt andet lige betyde kortere gennemførelsestider og højere gennemførelsesprocenter. I øvrigt har der på en række uddannelsesområder været modsatrettede tendenser i løbet af perioden.

Tabel 3.14

Fuldførelser eller afbrydelser for udvalgte årgange af lange videregående uddannelser

Påbeg. år	Pct. fuldført efter:					Pct. afbrudt efter:		
	6 år	8 år	10 år	14 år	19 år	1 år	3 år	6 år
	pct.							
1993	17.2	.	.
1991	17.8	29.0	.
1988	30.7	18.9	28.5	35.3
1986	35.2	48.2	.	.	.	20.9	31.9	37.6
1984	30.8	45.8	50.3	.	.	23.1	34.9	41.0
1980	30.7	46.9	53.0	55.8	.	20.7	31.9	37.7
1975	20.2	35.7	42.3	45.2	45.9	29.8	44.7	50.0

Lange videregående

Tabel 3.14 illustrerer uddannelsesforløbene for de lange videregående uddannelser. Sammenlignet med 1975 er gennemførelsesprocenterne steget markant frem til 1980, noget der kan have sammenhæng med de stigende adgangskrav i denne periode. Til gengæld er der både for 6-års og 10-års fuldførelsesprocenterne tegn på et fornyet fald i den sidste del af perioden.

Senere frafald

Den erklærede politik om at ville fremrykke frafaldet, må i alt væsentlighed siges at være slået fejl. Sammenlignet med især 1975 er det tidlige frafald tværtimod blevet mindsket betragteligt. Måler man frafaldet

¹² Det er kun for de lange videregående uddannelser, at summen af færdige og afbrudte efter 19 år ikke er 100 pct.

det første år som procent af frafaldet i de første 6 år, er der således sket et fald fra 60 pct. for 1975-årgangen til 54 pct. for 1988-årgangen.

Humaniora og teologi

Der er en betydelig forskel mellem frafalds- og færdiggørelsesmønsteret for de forskellige lange videregående uddannelser. For de lange videregående humanistiske og teologiske uddannelser er procenten, for dem, der gennemfører efter 10 år, markant lavere end for de lange videregående uddannelser under ét, se tabel 3.15.

Tabel 3.15

Fuldførelser eller afbrydelser for udvalgte årgange af lange videregående humanistiske og teologiske uddannelser

Påbeg. år	Pct. fuldført efter:					Pct. afbrudt efter:		
	6 år	8 år	10 år	14 år	19 år	1 år	3 år	6 år
	pct.							
1993	18,9	.	.
1991	22,4	35,0	.
1988	23,4	27,4	38,0	45,2
1986	22,2	28,9	.	.	.	31,8	45,1	52,3
1984	20,2	28,2	32,1	.	.	31,7	47,0	54,4
1980	21,5	29,1	35,5	40,0	.	28,3	45,3	52,0
1975	10,9	20,1	27,1	31,2	32,5	39,4	56,5	62,2

19 års studietid

Af 1975-årgangen er kun 27,1 pct. blevet færdig inden for en 10-års periode, og selv efter 19 år er det under en tredjedel af dem, der begynder, der er blevet kandidater. Af baggrundsmaterialet (ikke vist her) fremgår det i øvrigt, at der i hvert fald registreringsmæssigt efter 19 år, endnu er hele 2,4 pct. tilbage på studiet, hvoraf man dog må forvente, at kun en beskedent andel kan ende med at få eksamen, idet de fleste antagelig ikke er ret meget andet end 'spøgelser'.

Gennemførelsesprocenten for de humanistiske uddannelser steg en hel del for årgangene umiddelbart efter 1975. Om der i den senere del af perioden er sket et fald i gennemførelsesprocenten, er umiddelbart lidt vanskeligt at afgøre, da 6-års gennemførelsesprocenten er stigende, mens 10-års gennemførelsen er faldet. Da der var stort set lige så mange tilbage på studiet efter 10 år af 1980-årgangen, som der var tilbage af 1984 årgangen efter 10 år, nemlig små 11 pct., synes det dog nærliggende at antage, at den procentdel, der alt i alt vil gennemføre de humanistiske uddannelser, vil falde.

Det er svært at spå

Det kan imidlertid ikke udelukkes, at universiteterne fra 1990 til 1994 er blevet noget mere kritiske med hensyn til om gamle studenter fortsat kan betragtes som studieaktive. Det er derfor muligt, at kandidatpotentialitet i de henvend 11 pct. der i 1994 var tilbage af 1984-årgangen, er noget større end af 'overhænet' i 1990 af 1980-årgangen. Der foreligger derfor en mulighed for, at der ikke eller kun delvis, kommer et fald i gennemførelsesprocenterne for humanisterne, svarende til det fald, der

fremgår af tabellen, men at der til gengæld kommer flere kandidater med meget lang studietid.

Der vil, hvis denne hypotese holder, komme flere med rimelig kort studietid (nogenlunde inden for S.U. tidsrammerne) og flere med meget lang studietid. Det er i denne forbindelse værd at nævne, at hele 42,2 pct. af 1981-årgangen i 1994, altså 13 år senere, var blevet humanistiske kandidater (fremgår ikke af tabellen).

Stort frafald trods studieskift

Det store frafald på de humanistiske uddannelser må naturligvis ses i lyset af, at der for denne gruppe, som omtalt i afsnit 3.3, er relativt mange, der tager en anden uddannelse på samme niveau, men til trods herfor må det samlede frafald for studerende, der påbegynder en humanistisk uddannelse, karakteriseres som højt.

Frafaldet på det humanistiske område på studiets første år var for 1975-årgangen næsten 40 pct., men faldt i løbet af perioden helt ned til knapt det halve. Det synes rimeligt at antage, at de stigende adgangskrav spiller en rolle her.

Det er imidlertid ikke sandsynligt at gennemførelsesprocenterne er steget lige så meget, som nedgangen i første-års frafaldet. Man må derfor konkludere, at det efterfølgende frafald er steget. Det ses da også af baggrundsmaterialet, at frafaldet fra og med 2. til og med det 10. år for 1975 generationen af humanistiske studerende var 7,4 pct. af det samlede antal der startede, mens det tilsvarende tal for 1984-årgangen var 10 pct. Med det fortsatte stærke fald i 1.-års frafaldet er det sandsynligt, at frafaldet fra 2. til 10 studieår er steget yderligere¹³.

Konklusionen af det ovenstående synes at være, at de strammere adgangskrav antagelig har bidraget til at reducere frafaldet det første år. Men de øgede adgangskrav synes ikke at have haft nogen positiv indflydelse på frafaldet senere i studiet. Det sene frafald er tværtimod steget lidt og vil muligvis stige yderligere for de årgange, der endnu ikke er kommet så langt i uddannelsesforløbet.

Det tekniske uddannelsesområde

Den procentdel, der på 10 år eller mindre færdiggør en lang videregående uddannelse inden for det tekniske område - civilingeniører m.fl. - er i den betragtede periode omkring 70 pct., jf. tabel 3.16. For alle lange videregående uddannelser under ét er den derimod for 1984-årgangens vedkommende kun 50 pct.

Frafaldet for de lange videregående tekniske uddannelser er i ret ringe grad placeret i den første del af studiet, og der er endvidere en tendens til, at frafaldet falder senere og senere i studieforløbet. For 1988 årgangen udgør 1.-års frafaldet kun 44 pct. af det samlede frafald i løbet af de

¹³ Der kan, som nævnt ovenfor, måske argumenteres for, at gennemførelsesprocenterne ikke er faldet, men en kraftig stigning forekommer trods alt ikke særlig sandsynlig.

første 6 år. For 1975-årgangen var den tilsvarende procent på små 54 pct. Denne udvikling kan næppe ses som et direkte resultat af stigende adgangsbetingelser, da de tekniske uddannelser ikke generelt har været præget af snærende adgangskrav. Der kan højst være tale om, at overgang til andre uddannelser har været stadigt vanskeligere.

Tabel 3.16

Fuldførelser eller afbrydelser for udvalgte årgange af lange videregående tekniske uddannelser

Påbeg. år	Pct. fuldført efter:					Pct. afbrudt efter:		
	6 år	8 år	10 år	14 år	19 år	1 år	3 år	6 år
	pct.							
1993	10.1	.	.
1991	11.5	.	.
1988	45.2	10.7	18.7	24.1
1986	51.4	66.1	.	.	.	10.1	20.8	25.7
1984	49.9	66.4	69.4	.	.	12.2	20.3	26.4
1980	48.9	66.9	70.1	70.8	.	13.3	20.8	25.1
1975	54.0	67.6	70.7	71.1	71.2	14.6	22.2	27.1

Lægestuderende

Også ved uddannelsen af læger¹⁴ er gennemførelsesprocenten ret høj nemlig omkring to tredjedele efter 10 år, og der synes ikke at være tendens til fald i løbet af perioden - men dog kommer der relativt flere med studietider ud over de 10 år. Frafaldet det første år er, som for de lange tekniske uddannelser, meget lavt og faldende.

Jurastuderende

Uddannelsen af jurister¹⁵ lå for årgangene i begyndelsen af perioden med en 10-års gennemførelsesprocent på under 50 pct. - noget under lægernes gennemførelsesprocenter. I løbet af perioden stiger gennemførelsesprocenten, således at den ender på de omkring to tredjedele, man finder på det medicinske studium.

Også 1.-års frafaldet for jurister mindskes stærkt i løbet af perioden. Målt som procent af 6-års frafaldet er 1.-års frafaldet dog fortsat af væsentligt omfang. For 1988-årgangen udgør det således 55 pct. For 1975-årgangen udgjorde det imidlertid hele 62 pct. Selv om der for jurastudiet således fortsat, sammenlignet med de tekniske uddannelser, er en betydelig del af frafaldet, der er placeret i begyndelsen af studiet, er koncentrationen af frafaldet altså blevet mindsket.

Politstuderende

Gennemførelsesprocenterne på politstudiet¹⁶ er lavere end for jurastudiet. For 1975-årgangen er det kun 37,5 pct., der er blevet kandidat efter 10 år. Gennemførelsesprocenterne for de årgange, der begyndte først i 1980'erne, var godt 10 pct. point højere, men synes derefter at vise en

¹⁴ De bagvedliggende opgørelser er ikke gengivet her.

¹⁵ De bagvedliggende opgørelser er ikke gengivet her.

¹⁶ De bagvedliggende opgørelser er ikke gengivet her.

faldende tendens. Som for juristerne er frafaldet det første år faldende, men spiller fortsat en væsentlig rolle.

De mellemlange videregående

Af tabel 3.17 fremgår, at der for de mellemlange uddannelser er sket et klart fald i gennemførelsesprocenterne 4 år eller mere efter påbegyndelsen¹⁷. Mens 6-års gennemførelsesprocenten for dem der begyndte en mellemlang videregående uddannelse i 1975 var 76,7 pct., var den for 1988-årgangen faldet til 62,9 pct. (og faktisk var 6-års gennemførelsesprocenten helt oppe på 79,5 pct. i 1976, hvilket ikke fremgår af tabellen).

Tabel 3.17

Fuldførelser eller afbrydelser for udvalgte årgange af mellemlange videregående uddannelser

Påbegyndelsesår	Fuldført efter:					Afbruddt efter:		
	3 år	4 år	5 år	6 år	10 år	1 år	3 år	6 år
	pct.							
1993	20.1	.	.
1991	22.5	32.5	.
1988	25.5	55.7	61.2	62.9	.	22.5	32.8	35.6
1986	24.8	56.9	62.1	63.4	.	21.7	32.1	35.2
1984	29.2	58.8	63.2	64.5	65.7	21.7	30.9	33.8
1980	21.6	67.8	72.8	74.7	75.5	13.6	20.9	24.1
1975	16.0	65.7	74.8	76.7	77.4	13.6	19.6	22.3

De faldende gennemførelsesprocenter synes i høj grad at være modsvarret af en stigning i de tidlige afbrud. Stigningen i frafaldet i løbet af det første år er ganske vist ikke helt så stort som faldet i gennemførelsesprocenterne, men frafaldet det første år udgjorde dog for 1988-årgangen 63 pct. af 6-års frafaldet, mens det for 1975-årgangen var på 61 pct. De tilsvarende tal for de lange videregående uddannelser var som tidligere omtalt 60 pct. for 1975-årgangen, men kun 54 pct. for 1988-årgangen.

De lange og de mellemlange

Der er ikke noget mærkeligt i, at frafaldet for de lange videregående uddannelser det første år typisk udgør en lavere andel af 6-års frafaldet, end tilfældet er for de mellemlange uddannelser. Modsat de lange videregående uddannelser er der næsten ingen studerende tilbage på de mellemlange uddannelser efter 6 år. Men udviklingen i tallene viser, at de lange videregående uddannelser gennemgående har været dårligere end de mellemlange til tidsmæssigt at fremrykke frafaldet.

Det betydelige fald i gennemførelsesprocenterne for de mellemlange uddannelser skyldes især, at der har været et kraftigt fald for uddannelserne ved handelshøjskolerne - såvel de sproglige som de samfundsvidenskabelige, samtidig med at disse studiers andel er vokset i løbet af perioden, jf. kapitel 2.

¹⁷ At gå ud over 10 år synes maksimalt at forøge gennemførelsesprocenten med et par pro-mille.

Sygeplejersker og folkeskolelærerne	Også andre mellemlange uddannelser ¹⁸ har dog været udsat for et fald i gennemførelsesprocenterne. 5-års gennemførelsesprocenten for sygeplejersker er således faldet fra 87,9 til 77,7 pct., og 4-års gennemførelsesprocenten er faldet endnu mere. For folkeskolelærere er faldet i 6-års gennemførelsesprocenten ret moderat, nemlig fra 82,5 for 1975-årgangen til 80,8 for 1988-årgangen, men med et maksimum på 86,5 pct. for 1978 og et minimum på 71,7 for 1983 årgangen.
Journalister	6-års gennemførelsesprocenten for journalister ¹⁹ var med 90 pct. for 1975-årgangen allerede ret høj, men den steg til hele 98,1 pct. for 1987-årgangen. For 1988-årgangen er den igen næsten 'nede' på 90 pct.
De korte videregående	For de kortvarige uddannelser ²⁰ , hvor der som nævnt i kapitel 2 er kommet færre til, er der for gruppen taget som helhed ikke tale om nogen faldende tendens for gennemførelsesprocenterne. 77,4 pct. af 1975-årgangen gennemførte således den påbegyndte korte videregående uddannelse på 5 år eller mindre. For 1989-årgangen var det 78,0 pct.
Erhvervsuddannelserne	Gennemførelsesprocenterne for erhvervsuddannelserne inkl. hhx ²¹ er meget høj - omkring 90 pct. bliver færdig på fem år eller mindre. Den del, der færdiggør en uddannelse, synes også at være nogenlunde konstant gennem perioden, dog med tegn til fald, eller i det mindste forlængelse af uddannelsestiden i periodens allersidste år.
	Frafaldet ved erhvervsuddannelserne er i meget høj grad koncentreret i de første år, hvilket naturligvis også har sammenhæng med, at nogle af de erhvervsuddannelser, der er populære blandt personer med studentereksamen eller hf, er ret korte.
Høje gennemførelsesprocenter	Som afslutning på denne redegørelse for gennemførelsestider bør det for god ordens skyld fremhæves, at mens det som hovedregel altid vil være en fordel, at det frafald der er på en uddannelse kommer tidligt, er det selvfølgelig ikke et entydigt, positivt symptom, at der er høje gennemførelsesprocenter. Dette er kun tilfældet, såfremt en høj procentdel, af de der frekventerer uddannelsen, faktisk kan honorere de krav, man med rimelighed bør kunne stille til personer, der har gennemgået den pågældende uddannelse. Omvendt kan en uddannelse med lave gennemførelsesprocenter næppe i noget tilfælde karakteriseres som helt velfungerende.
ikke nødvendigvis godt	

¹⁸ De bagvedliggende opgørelser er ikke gengivet her.

¹⁹ De bagvedliggende opgørelser er ikke gengivet her.

²⁰ De bagvedliggende opgørelser er ikke gengivet her.

²¹ De bagvedliggende opgørelser er ikke gengivet her.

3.8 Hhx'erne

Et populært valg

Som omtalt i kapitel 2 har hhx i de senere år været den enkelt uddannelse, der var flest dimittender der valgte, og langt de fleste, der påbegyndte denne uddannelse, har færdiggjort den.

Studenter eller hf'ere, der tager hhx, benytter imidlertid i mange tilfælde uddannelsen som udgangspunkt for videre uddannelse²². I tabel 3.18 er vist hvilke yderligere uddannelser studenter eller hf'ere med en 'supplerende' hhx har valgt.

Tabel 3.18

UddannelseskARRIERER efter fuldført hhx fordelt på studenter eller hf-årsgange, status oktober 1994

Studenter- årsgang	Påbeg. udd. efter fuldført hhx					Ikke påbeg. udd. efter hhx	I alt antal
	I alt	Kort vidg. udd.	Mellem- lang vidg. udd.	Lang vidg. udd.	Erhvervs- udd.		
	pct.						
1975	82.7	9.0	38.0	10.7	25.1	17.3	411
1976	79.9	10.5	34.1	8.4	26.8	20.1	735
1977	77.0	9.7	29.8	11.3	26.3	23.0	940
1978	77.6	11.4	32.7	11.6	21.9	22.4	976
1979	76.9	12.3	28.7	10.6	25.3	23.1	1 193
1980	79.5	12.0	32.2	11.4	24.0	20.5	1 418
1981	76.6	11.0	29.5	11.2	24.9	23.4	2 021
1982	79.1	8.5	26.3	10.5	33.9	20.9	2 293
1983	83.6	6.6	21.6	10.8	44.7	16.4	1 923
1984	86.9	6.8	18.4	9.6	52.0	13.1	2 083
1985	86.0	6.8	22.2	10.9	46.1	14.0	2 086
1986	86.6	7.7	23.5	12.0	43.3	13.4	1 890
1987	87.2	7.8	21.6	16.8	41.0	12.8	1 650
1988	87.2	11.1	22.5	19.9	33.7	12.8	1 606
1989	88.5	12.6	20.4	18.4	37.1	11.5	1 649
1990	85.1	9.7	20.2	12.3	42.9	14.9	1 571
1991	81.7	8.9	19.2	10.5	43.1	18.3	1 621
1992	68.5	4.4	15.6	9.7	38.8	31.5	1 399
1993	48.7	2.1	6.4	6.7	33.6	51.3	706

Et skridt på vejen

Som det ses er der i anden halvdel af 1980'erne kun omkring en ottendedel, der ikke uddanner sig, efter at de har bestået hhx. Andelen, der ikke vælger fortsat yderligere uddannelse efter hhx, er højere end de små 10 pct. for 1988 af samtlige studenter og hf'ere, der slet ikke uddanner sig yderligere, jf. kapitel 7. Men det er trods alt en begrænset minoritet, der nøjes med hhx.

Vigtig afgrænsning

Ved fortolkningen af tabel 3.18 skal man være opmærksom på forskellige forhold. Tabellen omfatter alene personer, der har bestået studentereksamen eller hf i perioden 1975 til 1993. Dette betyder, at andre med

²² Man har herved i øvrigt i en del tilfælde kunnet kvalificere sig til at blive optaget på uddannelser, hvortil gennemsnittet til studentereksamen eller hf ikke rakte.

hhx ikke er medtaget. Årstallene refererer til året for studenter- eller hf-eksamen. Da der ikke er registreringer, der rækker ud over oktober 1994, vil der derfor for de seneste år både være færre, der er blevet hhx og en mindre andel, der er nået at komme i gang med en videregående uddannelse. Om andelen, der ikke påbegynder en uddannelse efter hhx, er stigende eller måske endog faldende, er det derfor vanskeligt at afgøre på det foreliggende materiale.

De efterfølgende uddannelsesvalg

Den mest populære yderligere uddannelse blandt hhx'erne er andre former for erhvervsuddannelse, bl.a. i den finansielle sektor. I den første del af perioden overgås de øvrige erhvervsuddannelser dog af de mellem lange videregående uddannelser (hvorunder bl.a. handelshøjskoleuddannelserne hører). Søgningen til de lange videregående uddannelser er ret beskeden og bortset fra enkelte år i slutningen af 1980'erne, ikke niveaumæssig meget forskellig fra søgningen til de korte videregående uddannelser.

Tabel 3.19

Hhx'ernes højeste uddannelse fordelt på studenter eller hf-årgange, status oktober 1994

Studenter- årgang	Fuldførte udd. efter hhx				Ingen fuldførte efter hhx				I alt	
	I alt	Kort vidg. udd.	Mellem- lang vidg. udd.	Lang vidg. udd.	Erhv.- udd.	I alt	Ikke be- gyndt	Af- brudte		Igang- væ- rende
	pct.								antal	
1975	70.8	7.3	33.6	10.2	19.7	29.2	17.3	10.7	1.2	411
1976	68.6	7.2	29.5	7.2	24.6	31.4	20.1	11.2	0.1	735
1977	65,2	8,0	25,3	10,7	21,2	34,8	23,0	10,5	1,3	940
1978	62,9	8,8	23,3	10,1	20,7	37,1	22,4	12,4	2,3	976
1979	61,4	8,7	23,0	9,5	20,2	38,6	23,1	13,1	2,4	1 193
1980	66,0	8,7	26,4	11,1	19,7	34,0	20,5	10,8	2,8	1 418
1981	61,5	7,8	23,0	9,8	20,9	38,5	23,4	11,6	3,5	2 021
1982	65,5	7,5	22,3	8,5	27,2	34,5	20,9	10,7	2,9	2 293
1983	68,8	6,7	21,1	7,3	33,7	31,2	16,4	10,8	4,0	1 923
1984	70,7	6,5	18,7	6,6	38,9	29,3	13,1	10,6	5,6	2 083
1985	66,4	6,2	18,3	5,3	36,7	33,6	14,0	9,3	10,3	2 086
1986	64,7	7,3	16,7	4,1	36,6	35,3	13,4	7,1	14,8	1 890
1987	59,0	8,1	13,8	1,8	35,3	41,0	12,8	6,1	22,1	1 650
1988	46,9	7,8	9,0	0,9	29,3	53,1	12,8	5,5	34,7	1 606
1989	40,1	8,0	4,0	0,2	27,9	59,9	11,5	4,5	43,8	1 649
1990	28,9	3,9	1,2	0,1	23,7	71,1	14,9	4,1	52,1	1 571
1991	12,1	1,4	0,1	0,1	10,6	87,9	18,3	3,3	66,3	1 621
1992	0,2	-	-	-	0,2	99,8	31,5	1,8	66,5	1 399
1993	-	-	-	-	-	100,0	51,3	0,4	48,3	706

Uddannelsessucces efter hhx

Den andel, der når at færdiggøre en uddannelse påbegyndt efter hhx, vil naturligvis falde, jo tættere man kommer på 1994. Frem til årgangene i anden halvdel af 1980'erne har omkring to tredjedele af hhx'erne fået færdiggjort en yderligere uddannelse efter hhx, se tabel 3.19. Denne gennemførelsesprocent kan dog ikke umiddelbart sammenlignes med gennemførelsesprocenterne i afsnit 3.7. I tabel 3.19 omfatter de 100 pct. også de hhx'ere, der ikke begynder en uddannelse efter hhx. Blandt

1983 - 1985 årgangene var det således fire femtedele af de hhx'ere, der påbegyndte en uddannelse efter hhx, der blev færdige med denne eller en anden uddannelse. For studenter og hf-årgangene fra anden halvdel af 1970'erne var andelen, der med held byggede videre på hhx, endnu lidt højere.

Af alle studenter og hf'ere, der påbegyndte en uddannelse, altså også dem der påbegyndte hhx, var der jf. tabel 3.5, 88 pct., der færdiggjorde en uddannelse. Denne andel var altså lidt højere end for hhx ovenpå studentereksamen eller hf, men i betragtning af, at hhx må antages i væsentlig højere grad at åbne op for andre jobmuligheder end studentereksamen eller hf alene, må gennemførelsesprocenten for hhx'erne betragtes som ret høj.

Videre uddannelser

En af forklaringerne er selvsagt, at der er relativt færre, der går i lag med en lang videregående uddannelse, hvor frafaldet jo typisk er ret højt. Det ses i øvrigt, at der er en ret betydelig forskel mellem andelen, der går i gang med en erhvervsuddannelse, og den andel, der ender med at få en sådan uddannelse (se tabel 3.18). Da frafaldet på disse uddannelser typisk er lavt, er forklaringen herpå nok dels, at der er en vis andel, der bevæger sig yderligere op ad uddannelsesstigen, og dels, som allerede nævnt, at jobmulighederne alene på basis af hhx i mange tilfælde kan være ret tilfredsstillende.

3.9 Uddannelsesskift og flere forskellige uddannelser

“Krogede” uddannelsesforløb

Afsnit 3.8 beskrev aspekter af de uddannelsesskift studenter og hf'ere, der bliver hhx'ere, gennemfører. Også andre grupper af dimittender har mere eller mindre krogede uddannelsesforløb. I Tabel 3.1 i afsnit 3.1 blev uddannelsesstatus oktober 1994 beskrevet for hele 1979-årgangen af studenter og hf'ere. Kriteriet var her den højest gennemførte uddannelse. Om man var nået direkte frem til denne uddannelse eller bevæget sig rundt i uddannelsessystemet, var i denne opgørelse uden betydning.

Afsnit 3.2 og de følgende afsnit tog udgangspunkt i den første påbegyndte uddannelse, og analyserede status efter 10 år med udgangspunkt i den første påbegyndelse: Blev man færdig med denne uddannelse eller færdig med en anden uddannelse på højere, samme eller lavere niveau, end det oprindeligt påbegyndte?

Kategorisering

Sigtet med dette afsnit er at forsøge at opdele de forskellige former for 'krogede' studieforløb herunder uddannelsesforløb, der har resulteret i mere end én færdiggjort uddannelse, i en række ret grove kategorier - alle retrospektivt, dvs. med udgangspunkt i 'uddannelseshistorien' som den ser ud oktober 1994.

**44 pct. med én
“ren” uddannelse**

Tabel 3.20 viser, at det kun er små 44 pct. af de 18.734, der blev studenter eller hf’er i 1979, der blev færdige med den uddannelse, de først påbegyndte, uden bagefter med eller uden held at have forsøgt sig med en eller flere andre uddannelser.

**11 pct. med flere
“rene” uddannelser**

Som det fremgår af tabel 3.20 B er der næsten 11 pct. af en årgang (og dermed 13 pct. af dem der bliver færdige), der har fuldført mere end en uddannelse. Hhx’erne omtalt ovenfor udgør en del af disse, men der var dog relativt færre studenter og hf’ere, der tog denne uddannelse i 1979, end der kom senere i perioden. Der er imidlertid inden for alle områder personer, der har mere end en færdig uddannelse.

Tabel 3.20

**Uddannelsesstatus oktober 1994 for studenter eller hf’ere fra 1979
fordelt efter uddannelsesforløb**

	Antal	Pct. af samtlige
A. Som eneste uddannelse fuldført:		
Lang videregående uddannelse	2 205	11,8
Mellemlang videregående uddannelse	3 376	18,0
Kort videregående uddannelse	1 297	6,9
Erhvervsuddannelse	1 310	7,0
I alt	8 188	43,7
B. Fuldført mere end én udd. som eneste uddannelsesaktiviteter. Højeste udd:		
Lang videregående uddannelse	543	2,9
Mellemlang videregående uddannelse	769	4,1
Kort videregående uddannelse	403	2,2
Erhvervsuddannelse	313	1,7
I alt	2 028	10,8
C. Afbrudt uddannelse(r) efter at have fuldført uddannelse(r) ved:		
Lang videregående uddannelse	633	3,4
Mellemlang videregående uddannelse	527	2,8
Kort videregående uddannelse	173	0,9
Erhvervsuddannelse	363	1,9
I alt	1 696	9,1
D. Afbrudt uddannelse(r) for derefter at have fuldført uddannelse(r) ved:		
Lang videregående uddannelse	467	2,5
Mellemlang videregående uddannelse	822	4,4
Kort videregående uddannelse	336	1,8
Erhvervsuddannelse	333	1,8
I alt	1 958	10,5
E. Andre kombinationer med mindst en færdig udd. (herunder i gang med anden udd.)		
	1 625	8,7
F. Igangværende oktober 1994 ingen færdig udd.		
	458	2,4
G. Afbrudt en eller flere udd. Ingen færdig, ikke i gang.		
	1 410	7,5
H. Ikke yderligere uddannelse efter studentereksamen eller hf		
	1 371	7,3
Hele 1979- årgangen	18 734	100,0

Databehandling

Det er indlysende, at andelen med flere uddannelser ville have været større, hvis den i kapitel 8 omtalte komprimering ikke var blevet foretaget, hvorved som nævnt eksempelvis cand. merc. ikke registreres for mere end én uddannelse, medmindre de ud over studentereksamen eller hf har taget andet end en HA.

9 pct. afbrud efter færdig uddannelse

Andelen med en afbrudt uddannelse efter en succesfuld uddannelse er på godt 9 pct. Dette tal må nok karakteriseres som højt set i forhold til det antal, der faktisk får mere end én uddannelse, hvoraf et mindre antal dog er inkluderet under D og E. Da HD og andre voksenuddannelser ikke er medtaget, må det relative store frafald måske, som allerede omtalt under hhx, nok bl.a. ses i lyset af, at de pågældende allerede har en uddannelse, som i de fleste tilfælde vil åbne for rimelige jobmuligheder.

3.10 Tidsanvendelse på de gennemførte uddannelser

Kun de "rene" forløb med én uddannelse

I tabel 3.21 er opført de gennemsnitlige uddannelsestider for forskellige uddannelser fuldført i 1994. Tabellen belyser kun uddannelsestiderne for de personer, der alene har anvendt tid på den i 1994 færdiggjorte uddannelse. Tidsanvendelsen for den del af de færdiguddannede, der har haft mere krogede forløb, er beskrevet i tabel 3.22.

Tabel 3.21

Gennemsnitlig og median studietid for forskellig uddannelser afsluttet i 1994 for personer uden studieaktivitet på andre uddannelser¹

Den i 1994 fuldførte uddannelse	Udd i antal mdr.		Antal personer	Pct. af alle færdige
	Gns.	Median		
Alle	46	41	9 672	57
Lang videregående uddannelse	75	71	3 012	63
Mellemlang videregående uddannelse	45	45	2 900	53
Kort videregående uddannelse	30	33	1 753	58
Erhvervsuddannelse	17	10	2 007	53
Lang vidg. udd.- Humanistisk	95	84	271	43
Lang vidg. udd.- Naturvidenskab	89	82	364	65
Lang vidg. udd.- Samfundsvidenskab	65	67	1 120	66
Lang vidg. udd.- Sundhedsvidenskab	86	88	356	70
Lang vidg. udd.- Teknisk	71	69	876	68
Mellemlang vidg. udd.- Humanistisk	39	35	492	57
Mellemlang vidg. udd.- Pædagogisk	50	46	877	63
Mellemlang vidg. udd.- Samfundsvidenskab	38	33	354	59
Mellemlang vidg. udd.- Sundhedsvidenskab	42	44	720	60
Mellemlang vidg. udd.- Teknisk	53	49	352	28
Journalist	47	47	59	39
Jura	70	69	296	74
Læge	96	93	236	79
Lærer	50	46	806	64
Polit	91	88	99	76
Psykologi	97	92	51	59
Sygeplejerske	45	44	506	77

¹ Kun personer med en højst 19 år gammel studentereksamen eller hf

Forskellige mål

I tabellen er angivet såvel gennemsnits- som medianværdien. For de fleste områder, er der en hel del, der bliver færdige betydeligt senere end svarende til medianværdien²³. Derimod vil der ikke være ret mange, der bliver færdig på væsentligt kortere tid end medianværdien. I disse normale tilfælde vil den gennemsnitlige studietid være højere end medianen.

Skævheder

Jo større positiv forskel der er mellem gennemsnit og median, jo mere højreskæv er fordelingen af studietiderne. De lange videregående humanistiske uddannelser er et godt eksempel på et uddannelsesområde, hvor det aritmetiske gennemsnit bliver trukket op af kandidater med særdeles lange studietider. På enkelte områder er medianen højere end gennemsnittet. Dette dækker over heterogent sammensatte grupper eksempelvis de lange videregående sundhedsuddannelser. Denne gruppe omfatter (bl.a.) både den relativt korte farmaceutiske og den ret lange lægevidenskabelige uddannelse. Dette medfører, at gennemsnittet trækkes ned under medianværdien.

Da tabellen omfatter alle dimittender fra og med 1975 må man antage, at det er meget få, af de personer der fuldførte i 1994, der ikke indgår i materialet. Den meget lange periode indebærer til gengæld, at det ikke er muligt at belyse udviklingen i de gennemsnitlige uddannelsessteder. Afsnit 3.7 gav imidlertid et vist indtryk heraf, men uden at medtage de meget langsomme på en tilfredsstillende måde.

Underkantsskøn

For god ordens skyld bør det nævnes, at tallene i tabel 3.21 er underkantsskøn, selv når der ses bort fra, at der blandt dem, der blev færdige i 1994, også er personer der dimitterede før 1975. (De behøver selvsagt ikke at have været under uddannelse hele tiden). Tendensen til, at der kommer flere og flere studenter og hf'ere, vil nemlig indebære en underrepræsentation af de langsomme og en tendens til overrepræsentation af de hurtige. Da tilgangsmønstret ligesom varigheden varierer en del mellem de enkelte uddannelser, er skævheden heller ikke den samme - og kan tænkes i enkelte tilfælde at gå den modsatte vej.²⁴

De "lige" og de "krogede"

Ud over oplysninger om uddannelsessteder er det også i tabellen anført hvor stor andelen, der går den lige vej, er for de forskellige uddannelser. Det fremgår eksempelvis, at langt de fleste cand. politter er gået den lige vej, mens det kun er et mindretal af de færdige journalister, der ikke har været involveret i et andet uddannelsesforløb.

²³ Den uddannelsesetid der er karakteriseret ved, at der er lige så mange, der bliver tidligere færdige som senere færdig.

²⁴ Ved læsningen af tabellen skal man endvidere være opmærksom på et mere teknisk registreringsmæssigt problem. Når medianen for uddannelsesstiden for lærere eksempelvis ikke er 48 måneder, men 46, så dækker det ikke over at medianen ikke er 4 år, men kun over at indskrivningerne normalt registreres 2 måneder senere på året end færdiggørelserne.

Andre uddannelsesforløb

Tabel 3.22 viser uddannelsesstederne for de 43 pct., der i 1994 blev færdige med en uddannelse, og som på et eller andet tidspunkt har været engageret i uddannelsesaktiviteter inden for en anden uddannelse end den uddannelse, de færdiggjorde i 1994. Disse øvrige uddannelsesaktiviteter omfatter ikke kun uddannelsesforløb, der er blevet opgivet, men også en tidligere færdiggjort uddannelse som eksempelvis hhx. Uddannelsesforløb, der gennem komprimeringen er blevet 'opslugt', er medtaget under tiden ved den i 1994 fuldførte uddannelse. Dette gælder eksempelvis HA i forhold til cand. merc.

Tabel 3.22

Gennemsnitlig og median studietid for forskellig uddannelser afsluttet i 1994 for personer med studieaktivitet på andre uddannelser¹

	Tid ved den i 1994 fuldførte		Tid ved de øvr. udd. forløb		Tid ved alle udd. forløb	
	Gns.	Median	Gns.	Median	Gns.	Median
	mdr.					
Alle	37	33	22	12	59	52
Lang videregående uddannelse	57	57	34	29	92	87
Mellemlang videregående uddannelse	41	44	20	12	61	56
Kort videregående uddannelse	25	22	19	12	44	41
Erhvervsuddannelse	19	23	16	10	35	33
Lang vidg. udd.- Humanistisk	57	51	39	30	96	88
Lang vidg. udd.- Naturvidenskab	67	68	45	36	112	110
Lang vidg. udd.- Samfundsvidenskab	55	57	26	21	82	79
Lang vidg. udd.- Sundhedsvidenskab	72	70	35	21	107	107
Lang vidg. udd.- Teknisk	55	53	36	36	91	86
Mellemlang vidg. udd.- Humanistisk	40	41	22	13	61	57
Mellemlang vidg. udd.- Pædagogisk	50	46	20	12	70	65
Mellemlang vidg. udd.- Samfundsvidenskab	37	33	20	12	57	53
Mellemlang vidg. udd.- Sundhedsvidenskab	30	35	29	29	59	53
Mellemlang vidg. udd.- Teknisk	43	41	14	8	57	52
Journalist	47	47	27	19	74	66
Jura	68	68	23	17	90	85
Læge	97	93	17	11	114	109
Lærer	51	46	20	12	70	66
Polit	74	79	20	11	94	94
Psykologi	90	92	29	26	119	122
Sygeplejerske	45	44	18	11	63	55

¹ Kun personer med en højst 19 år gammel studentereksamen eller hf

Meritoverførelser

En sammenligning mellem den øverste del af tabel 3.21 og 3.22 synes at indikere, at der er en tendens til, at den gruppe, der har andre uddannelsesaktiviteter før eller ind imellem den uddannelse, de fuldførte i 1994, er lidt hurtigere med at gennemføre den færdiggjorte uddannelse end dem, der går den slagne vej. Dette kan skyldes, at de personer, der har været i gang med andre uddannelser, gennemgående beskæftiger sig mere intensivt med den uddannelse, de ender med at gøre færdig. Der er heller ikke tvivl om, at der i mange tilfælde også er uddannelsesaktiviteter, der formelt eller uformelt kan overflyttes til det område, der ender med at blive færdiggjort.

Områdeforskelle

For de lange videregående humanistiske uddannelser er den samlede uddannelsestid for dem, der har bevæget sig ad omveje, stort set ikke længere end for dem, der er blevet ved deres læst. Dette kan dårligt fortolkes på anden måde, end at registreringen på det humanistiske område som tidligere antydte, ikke er helt tilfredsstillende. På det juridiske og det lægevidenskabelige område synes det ikke i større omfang at være muligt, studiemæssigt, at nyttiggøre det, der er lært på andre uddannelsesforløb.

3.11 Alder ved afslutningen af uddannelsen

Fra 1985 til 1994

I tabel 3.23 er vist udviklingen i alderen ved afslutningen af de uddannelser som studenter- og hf-årgangene efter 1975 har færdiggjort. Da det som nævnt alene er dimittenderne fra 1975 og frem, der indgår, vil de langsomme studenter eller hf'ere være underrepræsenteret, selv om der kun er set på perioden fra 1985 til 1994.

Tabel 3.23

Alder ved afslutning af uddannelsen 1985 til 1994

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
	----- gns. alder (år) -----									
Færdig udd. inden for:										
Alle	25	25	25	25	25	26	26	26	26	26
Erhvervsuddannelse	23	23	23	23	23	23	23	23	23	23
Kort videregående udd.	25	25	25	25	25	26	26	26	25	26
Mellemlang videreg. udd.	26	26	26	26	26	26	26	26	27	27
Lang videregående udd.	27	27	28	28	27	28	28	28	28	28
Melleml. vidg. udd. pæd.	26	27	26	26	27	27	27	28	28	28
Melleml. vidg. udd. tek	25	25	25	25	25	26	26	26	26	26
Lærere	26	27	26	26	27	27	27	28	28	28
Sygeplejersker	25	26	26	26	26	26	26	26	26	27
Lang videreg. hum. udd.	28	28	29	29	28	29	29	30	29	29
Lang videreg. tekn. udd	27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
Læger	28	28	29	29	29	29	29	29	30	29
Jurister	27	27	26	26	27	27	27	27	27	27
Politter	27	27	28	27	27	28	28	28	28	28

Svært fortolkeligt

Da effekten af, at kun dimittender fra 1975 og frem indgår, næppe helt er forsvundet, er det på basis af tallene ikke let at konkludere ret meget om udviklingen i gennemsnitsalderen. Den stigning, der har været i gennemsnitsalderen for visse mellemlange uddannelser, må dog anses for reel. Om gennemsnitsalderen faktisk er steget for de lange videregående uddannelser, er mere tvivlsomt. Nogen markant stigning er der i hvert fald ikke tale om i løbet af perioden 1985 til 1995.

Inklusiv ventetid

Derimod er det indlysende, at tallene illustrerer, at alderen på alle områder er væsentlig højere end svarende til alderen ved studentereksamen eller hf plus den normerede studietid. Ventetid før uddannelsesstart, uddannelsesskift samt forlængede studietider skal i denne sammenhæng tages i betragtning.

4. Beskæftigelse efter færdiggørelse af uddannelse

Beskæftigelse 3 år efter eksamen

For at belyse beskæftigelsesforholdene for de personer, der har færdiggjort en uddannelse i rimelig afstand fra selve eksamen, tages der i det følgende udgangspunkt i forholdene tre år efter afslutningen af den senest fuldførte eksamen. Dette har den ulempe, at den periode, der for nogle uddannelser med rimelighed kan analyseres, bliver lidt kort. Det er som bekendt alene personer, der er blevet studenter eller hf'ere siden 1975, der indgår i undersøgelsen. Hvis der også skal være en rimelig repræsentation af langsomme studerende, bliver der for uddannelser med lange studietider derfor ikke ret mange år, der så at sige kan betragtes som helt valide til en analyse af udviklingen over tid.

Undertiden er 3 år for lidt

Omvendt er 3 år for visse kategorier af uddannelser i virkeligheden en for kort periode. Hvis den senest gennemførte uddannelse bruges som udgangspunkt for at gå videre i uddannelsessystemet, vil de berørte personer tre år efter måske fortrinsvis være beskæftiget med den næste uddannelse. Denne kategori er dog ikke sorteret fra, bl.a. fordi det at tage en yderligere uddannelse i visse tilfælde kan være en reaktion på, at de beskæftigelsesmuligheder den sidst opnåede uddannelse åbner op for, ikke betragtes som helt tilfredsstillende.

Tabel 4.1

Beskæftigelsesstatus 3 år efter seneste fuldførte uddannelse for alle uddannelser efter studentereksamen eller hf, 1985 til 1994.

Arbejds- markedsår	I alt	Selv- stændig	Løn- modtager	'Ude' af erhverv
	antal	pct.		
1985	10 931	2,1	92,8	5,1
1986	12 505	2,2	92,8	5,0
1987	13 971	2,2	92,4	5,3
1988	14 801	2,4	92,1	5,5
1989	15 760	2,4	91,3	6,3
1990	17 113	2,4	90,7	6,9
1991	16 949	2,8	89,5	7,7
1992	17 810	2,5	88,5	9,1
1993	19 225	3,0	84,3	12,7
1994	21 323	3,0	82,1	14,9

Det stigende antal færdiguddannede, se tabel 4.1, er ikke alene udtryk for, at der uddannes flere og flere studenter og hf'ere, men har også sammenhæng med, at det som omtalt ovenfor tager tid, inden der er en rimelig repræsentation af personer, der først efter nogen tid er kommet i gang med en videre uddannelse og/eller er lang tid om at gennemføre uddannelsen.

Selvstændige

Andelen af de færdiguddannede, der bliver selvstændige (herunder medhjælpende ægtefælle), er i hele perioden lav, men udviser en klart sti-

gende tendens, et forhold der næppe i væsentligt omfang kan tilskrives det forhold, at gennemsnitsalderen for de færdiguddannede vokser i løbet af perioden.

Lønmodtagere

Lønmodtagere omfatter ikke alene personer, der faktisk har lønindkomst, men også personer med færdig uddannelse, der alene er registreret som ledige. Gruppen 'ude' omfatter alle, der ikke tilhører de to førstnævnte grupper. Det drejer sig om uddannelsessøgende uden arbejde ved siden af¹.

Ude af erhverv

Den kraftige vækst i andelen fra kategorien 'ude', har både sammenhæng med, at stadig flere vælger kortere eller længere ophold i udlandet, samt en vækst i det antal, der er i gang med yderligere uddannelse. Sidstnævnte illustreres, som det senere skal vises, af en kraftig vækst i 'ude' - andelen for personer med erhvervsuddannelser i den seneste del af perioden, hvilket harmonerer meget godt med den stærke stigning i personer med hhx mm. Lønmodtagerandelen ligger som følge af ovenstående på et nogenlunde uændret niveau indtil slutningen af 1980'erne, hvorefter den falder ganske betydeligt.

Gns. andel af fuldt ATP-bidrag

Beskæftigelsesgraden for lønmodtagerne er beskrevet ved hjælp af det årlige ATP - bidrag i forhold til bidraget for en person, der betaler fuldt bidrag for hele året, se tabel 4.2. ATP - bidrag på 0 pct. er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at den pågældende er fuldstændig uden arbejde, idet en arbejdsindsats under ét vist niveau ikke udløser ATP. Det kan næppe heller udelukkes, at ikke alle småjobs faktisk udløser ATP, selv om de omfangsmæssigt egentlig burde gøre det.

Tabel 4.2

ATP - bidrag 3 år efter seneste fuldførte uddannelse som procent af det maksimale bidrag. 1985 til 1994, alene lønmodtagere

Arbejds- markedsår	Procent af fuld ATP-sats				Samlet gns. andel af fuld ATP
	0	1-49	50-84	85 og dero.	
	pct.				
1985	1,8	7,6	10,5	80,2	86,5
1986	1,6	7,2	11,3	79,8	86,4
1987	1,5	6,5	10,4	81,5	87,0
1988	1,9	7,5	10,6	80,0	85,8
1989	2,3	7,0	9,4	81,3	86,4
1990	2,4	7,5	8,7	81,4	86,2
1991	3,3	8,8	10,1	77,8	83,2
1992	3,6	9,8	10,9	75,7	81,1
1993	2,8	11,2	11,2	74,9	80,5
1994	3,1	11,5	12,3	73,1	79,8

85 pct. anses som fuld tid

Det ses af tabel 4.2, at det ikke kun er lønmodtagerprocenten, der er faldet i de senere år. Procenten af lønmodtagere med et ATP - bidrag på

¹ Ud over en bagatelgrænse på 39 timer om måneden i 1993, samt personer i øvrigt ude af erhverv og personer i udlandet.

mindst 85 pct. - altså en beskæftigelse, der normalt må betegnes som fuldtidsarbejde, er også faldet meget: Også dette harmonerer ganske godt med, at en stigende del af de færdiguddannede fortsat er uddannelsessøgende. Det gennemsnitlige ATP bidrag i forhold til den fulde sats, viser en tilsvarende udvikling.

Tabel 4.3

Beskæftigelsesstatus 3 år efter seneste fuldførte uddannelse for forskellige hovedgrupper af uddannelser 1985 til 1994

Arbejds- markedsår	Erhvervs- uddannelser		Korte videregående uddannelser		Mellemlange videregående uddannelser		Lange videregående uddannelser	
	Løn- mod- tager- andel	Gns. andel af fuld ATP	Løn- mod- tager- andel	Gns. andel af fuld ATP	Løn- mod- tager- andel	Gns. andel af fuld ATP	Løn- mod- tager- andel	Gns. andel af fuld ATP
	pct.							
1985	91.3	88.7	94.3	81.6	95.7	87.9	86.7	85.5
1986	90.4	87.1	94.2	83.4	95.6	86.8	89.5	87.3
1987	90.7	86.9	92.9	84.2	95.3	88.6	89.4	86.8
1988	90.7	85.3	92.5	83.4	94.6	87.3	89.6	85.6
1989	88.9	84.5	91.1	84.7	94.7	88.0	89.9	87.5
1990	88.7	84.4	92.9	85.1	93.0	87.5	89.3	87.7
1991	87.7	80.1	91.6	82.0	92.2	84.7	87.4	85.8
1992	85.2	76.6	91.0	81.2	91.2	82.7	87.6	84.5
1993	75.8	72.5	89.7	83.1	89.5	83.5	85.0	84.9
1994	71.5	72.3	88.7	81.6	87.3	81.9	85.4	85.9

Generelt faldende lønmodtagerandel

Tabel 4.3 viser, hvorledes beskæftigelsesforholdene for 3 års kandidater o.l. har udviklet sig for hovedgrupperne af uddannelser efter studentereksamen og hf. Andelen af lønmodtagere falder, som det ses, for alle grupper og som nævnt mest markant for personer med erhvervsuddannelser. Også den gennemsnitlige beskæftigelsesgrad falder stærkt for denne gruppe.

Derimod er der ikke tale om nogen hel klar udviklingstendens i beskæftigelsesgraden for personer med en tre år gammel kort eller lang videregående uddannelse. Dog synes beskæftigelsesgraden i slutningen af 1980'erne at være lidt højere end i begyndelsen og slutningen af perioden.

Udvalgte lange videregående uddannelser

I tabel 4.4 er vist hvordan lønmodtagerandelen og beskæftigelsesgraden har udviklet sig for 4 akademikergrupper. For humanisterne er lønmodtagerandelen langt mindre end for de tre andre grupper. Dette skyldes blandt andet, at der relativt set er langt flere humanister, der er selvstændige som tre års kandidater - 5 pct. i 1994 og halvt så mange i 1985.

Stor andel af "ude af erhverv" for humanister

Vigtigst er det imidlertid, at andelen af humanister der er 'ude', er særdeles høj. Ved periodens begyndelse således over 20 pct. og også tæt på de 20 pct. i periodens seneste år. En vigtig årsag til den høje andel for

gruppen 'ude', er formentlig, at det ved hjælp af registrene ikke rigtigt har været muligt at få fastslået, hvornår den lange videregående uddannelse må anses for færdig. Cand. phil. var således i sig selv en afslutning, men kunne senere udvikle sig til cand. mag., og begge dele er registreringsmæssigt en fuldført lang videregående uddannelse inden for humaniora.

Tabel 4.4

Beskæftigelsesstatus 3 år efter seneste fuldførte uddannelse for forskellige grupper af langvarige uddannelser 1985 til 1994

Arbejds- markedsår	Humanistiske kandidater		Politter		Jurister		Læger	
	Løn- mod- tager- andel	Gns. andel af fuld ATP	Løn- mod- tager- andel	Gns. andel af fuld ATP	Løn- mod- tager- andel	Gns. andel af fuld ATP	Løn- mod- tager- andel	Gns. andel af fuld ATP
	pct.							
1985	74,5	58,4	89,1	97,6	93,5	92,8	86,7	95,6
1986	79,3	68,4	100,0	93,1	96,1	92,5	92,9	94,6
1987	83,7	69,0	89,3	96,1	95,9	94,7	87,7	92,8
1988	83,3	69,8	95,9	96,5	93,8	93,0	93,1	92,3
1989	85,4	70,9	95,2	98,5	95,8	94,9	91,4	93,9
1990	82,2	70,5	88,2	98,2	95,1	92,9	92,8	94,8
1991	76,8	67,9	91,4	93,7	93,9	91,5	94,3	92,5
1992	77,3	68,0	91,1	92,2	94,8	88,3	93,6	92,1
1993	77,6	72,9	86,2	96,7	90,6	89,3	93,9	93,4
1994	75,8	69,6	89,4	93,4	93,3	92,3	95,1	95,5

Lave beskæftigelsesgrader

Også den gennemsnitlige beskæftigelsesgrad er markant lavere for humanister end for andre grupper af lange videregående uddannelser. Hovedforklaringen herpå er antagelig, at mange som nævnt fortsat er studerende og derfor ikke kan have et fuldtidsjob ved siden af². Det forhold, at arbejdsløsheden for humanister var relativ høj i hele perioden, spiller naturligvis også ind.

Andre akademikergrupper

Lønmodtagerandelen for læger, jurister og politter er gennemgående ganske høj og på nogenlunde samme niveau. Også den gennemsnitlige ATP betaling i forhold til den maksimale sats er høj, men gennemgående en smule lavere for jurister end for de to andre uddannelser.

Udvalgte mellemlange videregående uddannelser

For sygeplejersker er lønmodtagerandelen meget høj. Der er stort set ingen selvstændige og meget få er 'ude'. Den meget lave arbejdsløshed er nok væsentlig i denne sammenhæng, ligesom det forhold at videreuddannelse typisk foregår med bevarelse af lønmodtagerstatus. Beskæftigelsesgraden må, jf. tabel 4.2 og 4.3, betragtes som ganske høj, men er dog lavere end eksempelvis for læger.

² Det er kun, hvis man hverken har arbejde eller er registreret som ledig, at man ikke bliver registreret som lønmodtager.

Tabel 4.5

Beskæftigelsesstatus 3 år efter seneste fuldførte uddannelse for forskellige grupper af mellemlange videreg. uddannelser¹ 1985 til 1994

Arbejds- markedsår	Folkeskolelærere		Sygeplejersker		Pædagoger ¹	
	Løn- mod- tager- andel	Gns. andel af fuld ATP	Løn- mod- tager- andel	Gns. andel af fuld ATP	Løn- mod- tager- andel	Gns. andel af fuld ATP
	pct.					
1985	97.1	88.4	96.4	88.3	97.0	81.7
1986	96.2	86.9	96.1	86.6	98.1	81.1
1987	96.8	89.9	95.7	87.4	97.1	83.7
1988	97.1	89.2	94.2	87.1	95.6	81.3
1989	96.3	88.6	95.8	89.1	93.7	83.8
1990	96.2	81.5	94.3	91.1	96.5	86.1
1991	95.9	77.0	94.5	88.3	96.4	84.5
1992	95.2	72.3	96.7	89.0	96.2	84.1
1993	94.3	76.1	94.6	91.7	95.8	87.0
1994	93.5	75.4	94.0	90.8	94.3	85.4

¹ Pædagoger var tidligere indplaceret under korte videregående uddannelser i den generelle uddannelsesstatistik. Det drejer sig her om de tidligere uddannede fritids-, børnehave og socialpædagoger

De læreruddannede har en lønmodtagerandel, der svarer til sygeplejerskernes og pædagogernes, mens beskæftigelsesgraden - ved periodens afslutning kun omkring tre fjerdedele - er meget lav. Det er især andelen med ATP betaling fra 50 til 84 pct. af den fulde sats, der er steget i de senere år. I 1994 var det næsten en fjerdedel af alle tre års lærerkandidaterne, der lå i denne kategori.

Beskæftigelsesgraden for sygeplejersker derimod, vokser lidt - noget der givetvis har sammenhæng med sygeplejerskernes meget gunstige beskæftigelsessituation. Også pædagogernes beskæftigelsesgrad stiger, og er ved periodens slutning højere end folkeskolelærernes, men fortsat betydelig lavere end sygeplejerskernes.

4.1 Ansættelse i den private eller den offentlige sektor

Grov kategorisering

Der er intet datamæssigt til hinder for at fordele de ovenfor nævnte grupper af personer med en afsluttet uddannelse tre år bag sig efter den delsektor, hvor de det pågældende år har haft deres primære beskæftigelse. Det efterfølgende indskrænker sig imidlertid til den helt grove inddeling på den private og den offentlige sektor. Det er også alene fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere, defineret som lønmodtagere med en ATP-indbetaling på mindst 85 pct. af det maksimale beløb, der er for- delt på den private og den offentlige sektor³.

³ Den forsvindende ringe andel, hvorom der ikke foreligger oplysninger om beskæftigelsessek- toren, er udeladt af opgørelsen.

Stigning i andel af privatansatte

Som det fremgår af tabel 4.6, når den private andel af beskæftigelsen af uddannede med 3 års anciennitet (for samtlige grupper under ét) ikke op over 50 pct. i nogen af årene 1985 til 1994. Andelen stiger ganske kraftigt frem til 1991 - 1992, hvor den tangerer halvdelen, men derefter falder den igen. Til sammenligning kan det anføres, at for samtlige lønmodtagere, uanset uddannelse, er den private andel af beskæftigelsen omkring 70 pct.

Konjunkturudvikling

Den konstaterede stigning i den private andel af beskæftigelsen afspejler i nogen grad, at den private sektor i årene frem til 1987 efterspurgte mere arbejdskraft, og da valget mellem den private og offentlige sektor vel typisk sker ret hurtigt efter eksamen, vil dette have en gunstig virkning frem til 1990.

Tabel 4.6

Andelen af fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere ansat i den private sektor 3 år efter seneste fuldførte uddannelse, fordelt på hovedgrupper af uddannelser, 1985 til 1994

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
	i pct. af samtlige fuldtidsbeskæftigede									
Alle	37,3	41,4	40,9	43,4	43,7	48,0	49,6	49,7	44,5	43,8
Mænd	50,7	54,0	54,4	57,8	57,5	61,8	64,4	63,1	59,5	57,9
Kvinder	26,2	30,9	30,8	32,0	32,2	37,7	38,5	39,4	33,4	30,7
Erhvervsuddannelse	68,3	70,3	69,9	68,1	71,0	74,7	76,5	76,8	72,3	66,7
Mænd	76,5	78,3	78,0	76,9	78,8	84,0	86,8	86,4	83,2	76,6
Kvinder	61,0	63,9	64,2	62,2	66,2	69,4	70,9	71,4	65,7	61,3
Kort vidg. uddannelse	27,9	33,9	32,8	33,5	21,2	22,6	24,1	27,2	27,1	26,8
Mænd	27,0	32,0	27,6	29,6	28,8	38,0	45,6	44,1	49,4	42,9
Kvinder	28,3	34,5	34,1	34,9	17,7	16,3	15,9	18,4	18,2	20,1
Mellemlang vidg. udd.	19,0	22,3	22,5	28,9	29,1	33,7	35,7	37,2	32,5	34,5
Mænd	39,2	44,5	48,1	58,6	58,4	61,8	64,3	65,4	60,8	62,2
Kvinder	5,1	6,9	6,9	10,3	9,3	16,9	19,5	21,0	17,9	20,1
Lang vidg. uddannelse	45,8	47,5	47,1	46,9	45,2	46,5	48,3	47,0	44,7	43,9
Mænd	50,1	51,8	51,7	52,9	50,5	51,6	54,3	52,4	49,8	50,4
Kvinder	33,1	37,0	36,7	33,5	32,7	36,0	36,9	37,7	36,2	34,4

Kønsforskelle

Der er, som det fremgår af tabellen, en betydelig forskel på kvindernes og mændenes andel i den private sektor, en forskel der også genfindes for den samlede beskæftigelse⁴. Stigningen i beskæftigelsen frem til 1992 og faldet derefter er symmetrisk for de to køn.

Erhvervsuddannelser

Studerterne eller hf'erne med en erhvervsuddannelse finder for både mænd og kvinders vedkommende først og fremmest beskæftigelse i den private sektor. Også her er der dog relativt flere kvinder end mænd i den offentlige sektor. Personer med 3 år gamle korte videregående uddannelser, navnlig de tidligere pædagoguddannelser, er derimod primært

Korte videregående uddannelser

⁴ Kilde: Den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS).

beskæftigede i den offentlige sektor. Det forhold at andelen, der finder job i den private sektor, falder markant fra 1988 til 1989, skyldes primært en overgang fra en 2-årig 2-sproglig til en 3-årig 2-sproglig korrespondentuddannelse⁵, og tendensen til stigning derefter afspejler bl.a. den betydelige vækst i nye korte samfundsvidenskabelige uddannelser (markedsøkonomer).

Mellemlange videregående

De mellemlange videregående uddannelser er for kvindernes vedkommende udpræget gearret til den offentlige sektor (f.eks. sygeplejersker og lærere), mens mændene i højere grad søger mellemlange tekniske og samfundsvidenskabelige uddannelser, som den private sektor efterspørger mere end den offentlige - se nedenfor.

Lange videregående

Næsten halvdelen af 3-års kandidaterne fra de lange videregående uddannelser er ansat i den private sektor, og der er ikke nogen helt klar trend i tallene, se tabel 4.6. Fraværet af en klar tendens er lidt mere udpræget for mænd og kvinder hver for sig end for alle akademikere under ét. Dette skyldes, at kvindernes andel stiger stærkt - fra ca. 25 pct. til ca. 40 pct. - samt at kvinderne i højere grad end mændene får job i den offentlige sektor.

Tabel 4.7

Andelen af fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere ansat i den private sektor 3 år efter seneste fuldførte uddannelse, fordelt efter forskellige mellemlange videregående uddannelser, 1985 til 1994

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
	i pct. af samtlige fuldtidsbeskæftigede									
Mellemlang vidg. udd.										
Samf.udd.	41.2	51.5	50.6	48.5	59.3	55.0	64.3	65.7	51.7	51.5
Mænd	65.9	74.4	77.1	66.8	75.0	73.2	78.5	82.0	65.0	62.8
Kvinder	12.2	22.0	22.4	25.3	37.5	34.5	47.7	51.1	41.7	41.7
Mellemlang vidg. udd.										
Teknisk udd.										
Mænd	86.2	89.5	89.7	91.2	87.9	85.9	86.5	87.6	87.3	85.9
Kvinder	88.9	82.4	77.1	76.0	71.6	72.6	69.9	65.2	65.1	71.3
Folkeskolelærere										
Mænd	2.2	3.6	3.2	2.6	3.1	1.7	3.8	2.8	2.6	3.5
Mænd	2.3	4.7	4.4	4.8	4.1	1.5	4.3	2.1	2.3	3.4
Kvinder	2.1	2.6	2.5	1.3	2.4	1.9	3.4	3.2	2.8	3.6
Sygeplejersker										
Mænd	1.2	0.5	1.1	1.9	1.8	2.3	1.2	1.5	0.9	1.3
Mænd	7.3	0.0	4.3	4.7	6.1	10.5	1.6	5.2	1.8	4.1
Kvinder	0.8	0.5	0.9	1.8	1.6	2.0	1.1	1.3	0.9	1.1

Handelshøjskole uddannelser

De mellemlange videregående samfundsvidenskabelige uddannelser omfatter, som tidligere nævnt, navnlig handelshøjskoleuddannelser, hvor mænd er i klart flertal, samt de noget mindre socialrådgiveruddannelser, hvor der er relativt mange kvinder. Dette er formentlig en medvirkende

⁵ I opgørelsen betyder det, at uddannelsen skifter fra at være en kort til at være en mellemlang videregående uddannelse.

årsag til, at den private andel er væsentlig højere for mænd end for kvinder. Andelen af mænd i den private sektor stiger stærkt frem til 1992, hvorefter den falder stærkt. For kvinder stiger andelen i den private sektor til og med 1992 endnu stærkere end for mænd, men de sidste to år falder andelen på linie med mændenes. Den kraftige stigning for kvinder frem til 1992 må ses i lyset af det stærkt stigende antal af kvindelige handelshøjskoleuddannede.

Tekniske uddannelser

Inden for de mellemlange tekniske uddannelser har mændene også en højere andel i den private sektor end kvinderne, men der er dog også for kvinderne flere i den private end i den offentlige sektor. Den private andel for mændene er faldende allerede fra tidligt i perioden. Det absolute antal kvinder, inden for det tekniske område, er så lille, at det ikke er muligt at sige noget sikkert om udviklingstendensen.

Folkeskolelærere og sygeplejersker

Lærere og sygeplejersker med en tre år gammel uddannelse er, som man kunne forvente, næsten udelukkende beskæftiget i den offentlige sektor. Antallet i den private sektor er så ringe, at man ikke kan sige noget om, hvorvidt der er en trendmæssig udvikling.

Tabel 4.8

Andelen af fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere ansat i den private sektor 3 år efter seneste fuldførte uddannelse, fordelt efter forskellige lange videregående uddannelser 1985 til 1994

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
	----- i pct. af samtlige fuldtidsbeskæftigede -----									
Lang vidg. udd.										
Humanistiske udd.	33.8	38.9	42.7	30.6	30.3	32.8	32.6	25.8	20.8	16.7
Mænd	25.5	37.3	43.6	32.1	21.6	23.2	28.9	18.3	12.3	12.4
Kvinder	50.0	40.5	41.9	29.5	38.5	39.7	35.7	30.3	26.4	19.4
Lang vidg. udd.										
Tekniske udd.	64.2	71.4	69.2	69.5	66.5	66.9	65.1	62.9	59.3	58.7
Mænd	66.6	73.8	72.0	72.7	68.9	69.7	67.9	66.2	63.3	62.8
Kvinder	52.0	61.3	53.5	52.6	54.3	52.9	52.4	50.6	44.6	43.9
Lang vidg. udd.										
Naturvidensk. udd.	32.4	40.5	39.5	43.2	36.8	37.4	37.5	37.0	33.5	34.5
Mænd	35.2	42.7	40.8	46.0	39.8	37.9	40.1	38.7	35.3	37.0
Kvinder	21.4	32.1	35.7	33.3	23.9	35.5	30.6	32.6	29.6	29.0
Lang vidg. udd.										
Samfundsviden. udd.	46.0	54.8	53.2	54.6	54.3	53.2	58.2	59.0	57.0	54.0
Mænd	53.7	63.7	61.7	63.4	64.4	60.2	67.5	64.5	63.9	61.4
Kvinder	27.7	34.9	35.3	34.9	32.1	39.6	42.8	48.9	45.7	44.6
Jurister	39.4	48.9	47.5	40.5	43.7	48.7	54.2	58.8	50.0	47.9
Mænd	52.1	64.6	64.4	56.6	56.9	61.4	75.0	69.6	64.9	57.6
Kvinder	23.2	30.9	29.9	22.2	27.4	37.7	37.3	49.2	37.5	39.7

Humanistiske kandidater

Tabel 4.8 belyser den private andel af jobbene for en række forskellige grupper af akademiske uddannelser. Andelen af humanistiske kandida-

ter med beskæftigelse i den private sektor nåede i 1987 op på over 40 pct., men derefter er den faldet kraftigt.

Tekniske kandidater

De lange videregående tekniske uddannelser efterspørges alt i alt mere af den private sektor end af den offentlige, men andelen er faldende både for kvinder og mænd. For kvinder - der her som andre steder har større tilbøjelighed til at være beskæftiget i den offentlige sektor end mændene - er der for de to sidste år oven i købet en andel i den private sektor på under 50 pct.

Naturvidenskabelige kandidater

På det naturvidenskabelige område synes jobbene fortrinsvis at være i den offentlige sektor. Efter at have toppet i 1988 med 43,2 pct., er andelen i den private sektor ved slutningen af perioden faldet til omkring en tredjedel. For kvinder er andelen som andre steder igen lidt lavere.

Samfundsvidenskabelige kandidater

Kandidaterne inden for det samfundsvidenskabelige område med en 3 år gammel kandidatgrad er gennemgående lidt mere efterspurgt af den private end af den offentlige sektor. Når der ses bort fra det første år, er der ikke nogen klar trend for mændenes andel, mens andelen for kvinder er voksende, dog uden at andelen med job i den private sektor når helt op på halvdelen.

Jurister

Efterspørgselen efter jurister er lidt anderledes, end den der er rettet mod de lange samfundsvidenskabelige uddannelser under ét. Andelen med job i den private sektor topper for mændene i 1991 og for kvinderne i 1992. I de allersidste år er der imidlertid både for mænd og kvinder et klart fald i den andel af 3-års kandidaterne, der finder beskæftigelse i den private sektor.

5. Indkomsten for de færdiguddannede

- Lønmodtagere** Dette kapitel omhandler alene den del af de færdiguddannede, der er lønmodtagere. Antallet af selvstændige, er som omtalt i kapitel 4, ret beskedent, og det er desuden meget vanskeligt at finde frem til et indkomstmål for de selvstændige, der er sammenligneligt med lønmodtagernes.
- Fuldtidsbeskæftigede** Da der, som omtalt i kapitel 4, er en hel del af de deltidsansatte, der i virkeligheden har et studenterjob i forbindelse med den efterfølgende uddannelse, og da det desuden også vil kunne skabe usikkerhed i tallene at forsøge at inddrage de deltidsbeskæftigede, er det alene fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere, defineret som personer med en ATP indbetaling mindst svarende til 85 pct. af det maksimale, der analyseres i det følgende.
- Mænd** I 1984 var den gennemsnitlige indkomst for alle heltidsansatte mænd i den private sektor - både dimittender og ikke dimittender, men med samme alderssammensætning som de dimittender, der indgår i indkomstanalysen - på henved 249.000 kr. Den tilsvarende indkomst for mænd i den offentlige sektor var kun knap 89 pct. af dette beløb.
- Kvinder** Kvinderne i den private sektor tjente kun 83 pct. af det, mændene i den private sektor tjente. Endelig udgjorde indkomsten for de fuldtidsbeskæftigede kvinder i den offentlige sektor kun små 76 pct. af de privat ansatte mænds indkomst.
- Pensionsordninger** En del af forskellen mellem den private og den offentlige sektor har sammenhæng med, at der er relativt flere pensionsordninger, der ikke indgår i det anvendte bruttoindkomst begreb for ansatte i den offentlige sektor. Dette forhold er det imidlertid meget vanskeligt at korrigere for.
- Opdelte analyser** Med så betydelige indkomstforskelle mellem de forskellige hovedgrupper er det nødvendigt at analysere indkomstforholdene for disse hovedgrupper hver for sig, som det er gjort i det følgende. Gennemsnitsindkomsten i de respektive år for de ovennævnte 4 grupper af alle offentlig og privat ansatte mænd og kvinder med sammenlignelig aldersfordeling, er således anvendt som målestok for de respektive kategorier af færdiguddannede.
- Ved sammenligningen af indkomstforholdene for forskellige uddannelser er det uden betydning, at målestokken omfatter alle, altså også personer der har studentereksamen eller hf og derpå har gennemført yderligere uddannelse. Var der i stedet blevet sammenlignet fx med personer uden uddannelse ud over grundskolen, ville det relative niveau have været højere for de uddannede, men det ville ikke have forrykket den relative placering af lønindkomsten for de forskellige uddannelser.

Alternativet

Derimod er det muligt at sammenligninger over tid, ville udvikle sig anderledes, hvis man havde brugt fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere uden uddannelse ud over grundskolen som målestok. Men om man derved eksempelvis får et bredere billede af lønudviklingen for mandlige læger i den offentlige sektor kan nok diskuteres. Alternativet for lægerne vil næppe typisk være slet ingen uddannelse.

5.1 Lønindkomsten 3 år efter sidst færdiggjorte uddannelse

Udvikling for "3-års kandidater"

Tabel 5.1 illustrerer hvordan indkomsten har udviklet sig for henholdsvis mænd og kvinder med en 3 år gammel uddannelse og ansat i enten den private eller den offentlige sektor. Sammenligningsgrundlaget er, som omtalt i det foregående, de respektive fire grupper af samtlige lønmodtagere med samme aldersfordeling.

Tabel 5.1

Relativ indkomst 3 år efter færdig uddannelse for fuldtidsbeskæftigede, fordelt på køn, sektor og hovedgrupper af uddannelser, 1985 til 1994

Højest opnåede udd., køn og sektor	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
	--- i pct. af indkomst for alle sammenlignelige fuldtidsbesk. ---									
Alle										
Mænd, privat sektor	112	115	116	120	116	115	114	114	112	111
Mænd, offentlig sektor	107	110	112	113	114	117	116	115	114	113
Kvinder, privat sektor	108	110	110	110	108	110	108	108	109	107
Kvinder, offentlig sektor	110	111	110	111	109	111	111	112	109	111
Erhvervsuddannelse										
Mænd, privat sektor	100	102	97	101	96	96	95	98	99	94
Mænd, offentlig sektor	101	100	101	99	99	101	101	94	102	95
Kvinder, privat sektor	105	106	101	103	103	104	102	101	101	100
Kvinder, offentlig sektor	108	108	103	104	103	103	103	105	102	101
Kort videregående uddannelse										
Mænd, privat sektor	102	103	108	102	105	107	106	103	102	96
Mænd, offentlig sektor	105	103	107	105	105	104	101	104	104	105
Kvinder, privat sektor	107	109	109	106	108	114	108	106	106	103
Kvinder, offentlig sektor	102	101	103	102	101	103	102	102	100	101
Mellemlang videregående uddannelse										
Mænd, privat sektor	121	120	120	123	120	120	118	115	114	112
Mænd, offentlig sektor	96	97	99	98	101	103	103	102	102	103
Kvinder, privat sektor	126	124	128	121	123	116	114	114	112	112
Kvinder, offentlig sektor	108	109	109	109	107	107	107	107	106	109
Lang videregående uddannelse										
Mænd, privat sektor	130	134	128	131	133	128	126	129	125	123
Mænd, offentlig sektor	124	127	126	125	124	124	121	125	121	118
Kvinder, privat sektor	145	148	152	143	140	143	145	139	138	134
Kvinder, offentlig sektor	138	143	140	139	139	138	136	138	132	132

Merindtjening ved uddannelse

Studentereksamen eller hf efterfulgt af en eller anden yderligere uddannelse giver en lidt større bonus til mænd end til kvinder i forhold til alle

lønmotagere i sammenlignelige aldersgrupper. Dette gælder ikke mindst de ansatte i den private sektor. Den lidt højere merindtjening for mændene må formentlig primært ses i lyset af, at mændene oftere vælger længere uddannelser end kvinderne jf. kapitel 2. Når "bonus" måske kan forekomme lidt lav, skyldes det som nævnt, at der er sammenlignet med samtlige lønmotagere altså også lønmotagere med mere eller mindre uddannelse efter grundskolen.

Erhvervsuddannelser

Merfortjenesten ved at tage en erhvervsuddannelse efter studentereksamen eller hf er, som man måske kunne forvente, helt fraværende for mænd og det gælder både den private og den offentlige sektor. Kvinder, der gennemgår en sådan uddannelse, tjener derimod gennemgående en smule mere end samtlige kønsfæller i den private eller offentlige sektor.

Korte videregående

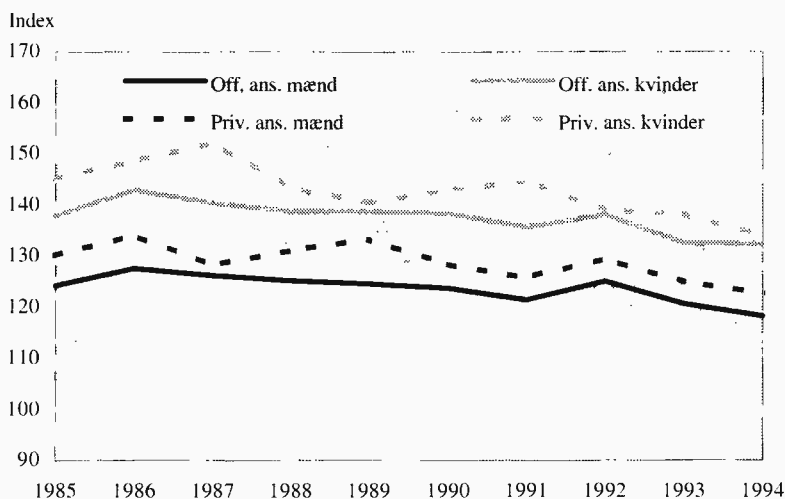
Indekset for indtjeningen for personer med en kort videregående uddannelse er, næsten uden undtagelse, over hundrede for begge sektorer og for begge køn. Den relative situation er tilsyneladende gunstigst for kvinder i den private sektor.

Mellemlange videregående

Den merfortjeneste kvinder og mænd, der gennemgår en mellemlang videregående uddannelse får, var navnlig i 1980'erne relativt høj for dem, der fik ansættelse i den private sektor. I den offentlige sektor gav de mellemlange uddannelser kun anledning til mere moderate forbedringer i den relative placering for kvinder, og for mænd var merindtjeningen svagt negativ ved periodens begyndelse.

Figur 5.1

Relativ indkomst for fuldtidsbeskæftigede med en 3 år gammel lang videregående uddannelse, fordelt på køn og sektor. 1985 til 1994



Lange videregående

For personer, der har gennemgået en lang videregående uddannelse, var merindtjeningen i forhold til kønsfællerne i henholdsvis den private og

den offentlige sektor ganske betydelig for alle fire grupper, se tabellen og figur 5.1.

Kønsforskelle	Den økonomiske gevinst ved at gennemgå en lang videregående uddannelse er klart højere for kvinder end for mænd, noget der må ses i sammenhæng med, at der både i den private og den offentlige sektor er relativt mange lavtlønnede kvinder. Selvom de 3 års kvindelige kandidater i den private sektor, i gennemsnit tjener langt mere end jævnaldrende kvinder, med ca. 285.000 kr. i 1994, var indkomsten for mændene med en 3 år gammel akademisk uddannelse imidlertid 12-13 pct. højere.
Sektorforskelle	Det ses også af tabellen og figuren, at den relative merindtjening for begge køn er noget større i den private end i den offentlige sektor. Forklaringen herpå kan være, at der er relativt flere med højere uddannelser i det hele taget i den offentlige sektor end i den private.
Mellemlange videregående	I tabel 5.2 beskrives indtjeningsforholdene for udvalgte grupper af mellemlange videregående uddannelser. De mellemlange videregående samfundsvidenskabelige uddannelser omfatter både handelshøjskoleuddannede og socialrådgivere. Det må derfor antages, at den førstnævnte gruppe dominerer inden for den private sektor og den anden inden for den offentlige sektor.
Offentlig sektor	Inden for den offentlige sektor har mændene tilsyneladende ikke nogen bonus ved denne form for uddannelse, mens kvinderne får forbedret deres relative position. Som for akademikerne omtalt ovenfor, er mændenes indkomst også på dette område målt i kroner, højere end kvindernes.
Privat sektor	For de ansatte inden for den private sektor får især kvinder med en mellemlang samfundsvidenskabelig videregående uddannelse en betydelig merindtjening, navnlig i 1980'erne. For mændene forsvinder fordelene helt mod afslutningen af perioden.
Få privatansatte	Som følge af det ringe antal privatansatte lærere, andre pædagoger og sygeplejersker giver tabellen kun oplysninger om indtjeningen for de offentligt ansatte. De fuldtidsansatte mandlige lærere tjener tre år efter eksamen gennemgående mindre end gennemsnittet for jævnaldrende i den offentlige sektor uanset uddannelse. For kvinder er der derimod en merindtjening ved at uddanne sig til lærer.
Pædagoger	For de øvrige pædagogiske uddannelser opnår kvinderne derimod ikke nogen merindtjening i forhold til jævnaldrende kvinder i den offentlige sektor. Og for de mandlige pædagoger er indtjeningen klart lavere end for alle jævnaldrende mænd i den offentlige sektor.

Sygeplejersker

Kvindelige sygeplejersker får en noget højere gennemsnitsindkomst 3 år efter eksamen end de jævnaldrende. Mere bemærkelsesværdigt er det, at de relativt få mandlige sygeplejersker faktisk får forbedret deres relative position fuldt så meget. Målt i kroner var indkomsten for de mandlige sygeplejersker hele 14 pct. højere end for kvinderne. For personer med en kun 3 år gammel uddannelse er det nok snarere overarbejde o.l. fremfor advancement, der er forklaringen på denne lønforskel inden for et område uden kønsforskelle i overenskomsten som sådan.

Tabel 5.2

Relativ indkomst 3 år efter færdig uddannelse for fuldtidsbeskæftigede, med udvalgte mellemlange videregående uddannelser, fordelt på køn og sektor 1985 til 1994

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
— i pct. af indkomst for alle sammenlignelige fuldtidsbesk. —										
Samfundsvidenskabelige uddannelser										
Mænd, privat sektor	117	110	107	109	108	110	109	104	100	100
Mænd, offentlig sektor	94	97	91	93	99	102	103	89	94	103
Kvinder, privat sektor	120	135	132	127	116	124	111	116	108	110
Kvinder, offentlig sektor	104	105	107	106	105	106	109	108	106	106
Lærere										
Mænd, offentlig sektor	94	94	97	96	96	101	99	96	97	96
Kvinder, offentlig sektor	110	108	110	113	109	110	112	109	106	107
Pædagog¹										
Mænd, offentlig sektor	91	92	89	93	94	92	93	92	95	92
Kvinder, offentlig sektor	100	100	99	101	99	101	101	99	100	98
Sygeplejerske										
Mænd, offentlig sektor	103	104	104	106	106	108	103	106	106	108
Kvinder, offentlig sektor	112	111	111	110	106	107	107	107	107	111

¹ Pædagoguddannelserne lå tidligere under korte videregående uddannelser, men er her sammenlignet med mellemlange videregående uddannelser.

Lange videregående

Der er, som det fremgår af tabel 5.3, for næsten alle de beskrevne akademikergrupper en betydelig merindkomst i forhold til de jævnaldrende. For de mandlige humanister i den private sektor kniber det dog lidt i en overgang.

Humanister

I den offentlige sektor er humanisternes relative indtjening for mænd gunstigere, men det dækker over, at de offentligt ansatte mandlige humanister målt i kroner faktisk tjener godt 7 pct. mindre end i den private sektor. (Pensionsordninger kan dog godt spille ind her).

Kvinder

Kvindelige humanisters bonus ved at gennemføre en lang videregående uddannelse overgås generelt af de øvrige akademiske uddannelser som vist i tabellen. Mellem de offentligt ansatte samfundsvidenskabelige og tekniske kandidater er der dog ikke tale om nogen stor forskel. Klart bedst placerer de offentligt ansatte kvindelige læger sig med en indkomst, der typisk er mere end 50 pct. højere end for de jævnaldrende medløstre.

Tabel 5.3

Relativ indkomst 3 år efter færdig uddannelse for fuldtidsbeskæftigede, med udvalgte lange videregående uddannelser, fordelt på køn og sektor 1985 til 1994

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
	— i pct. af indkomst for alle sammenlignelige fuldtidsbesk. —									
Humaniora										
Mænd, privat sektor	96	106	103	102	103	102	109	114	116	100
Mænd, offentlig sektor	111	106	106	105	103	111	106	109	108	107
Kvinder, privat sektor	114	128	119	123	125	136	137	126	119	118
Kvinder, offentlig sektor	128	127	126	122	126	125	124	129	123	125
Samfundsvidensk. udd.										
Mænd, privat sektor	131	141	132	135	138	132	130	134	132	128
Mænd, offentlig sektor	123	122	125	121	118	121	118	125	118	117
Kvinder, privat sektor	155	155	181	154	144	147	148	138	141	134
Kvinder, offentlig sektor	139	138	135	139	133	133	134	130	130	128
Teknisk udd.										
Mænd, privat sektor	131	134	129	131	132	130	128	125	123	124
Mænd, offentlig sektor	114	117	119	116	119	117	120	121	121	116
Kvinder, privat sektor	145	150	153	142	142	142	141	142	139	139
Kvinder, offentlig sektor	126	128	129	130	132	133	125	133	124	127
Læger										
Mænd, privat sektor	123	140	126	135	127	141	113	134	115	121
Mænd, offentlig sektor	150	146	140	145	143	142	137	139	140	141
Kvinder, privat sektor	163	136	140	154	130	151	142	137	138	121
Kvinder, offentlig sektor	152	161	157	160	156	158	150	154	149	152

Mænd

De mandlige kandidater klarer sig generelt bedre uden for det humanistiske område, og det gælder også inden for den offentlige sektor. De mandlige læger er ligesom de kvindelige læger gennemsnitlig de bedst betalte 3 års kandidater inden for den offentlige sektor. I den private sektor er det hos mændene de samfundsvidenskabelige kandidater, der ligger i spidsen, idet de tekniske kandidater, der især omfatter civilingeniører og arkitekter, relativt har en lidt lavere indkomst.

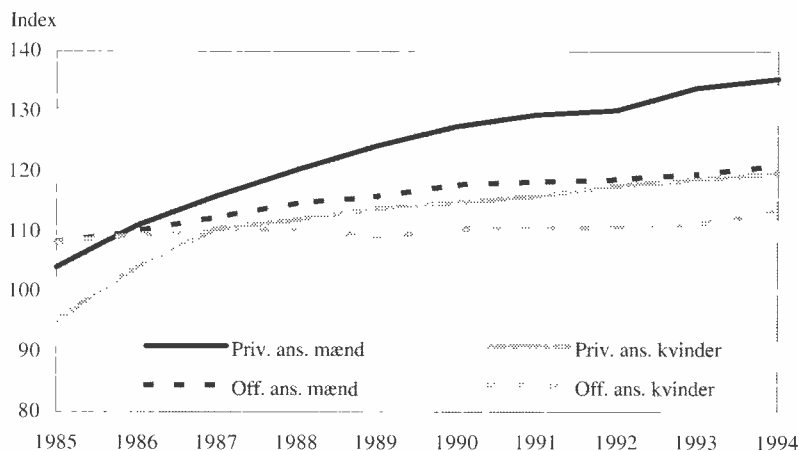
5.2 Udviklingen i lønmodtagerindkomsten i årene efter afslutningen af uddannelsen

1984-årgangen af færdiguddannede

I det foregående afsnit er den relative indkomstudvikling beskrevet for forskellige årgange, der alle havde tre års anciennitet som færdiguddannede. Dette afsnit beskæftiger sig med indkomstudviklingen i årene efter eksamen for 1984-årgangen af færdiguddannede. Som i det forrige afsnit sondres der mellem mænd og kvinder, og ansættelse i den private eller offentlige sektor. Indkomsten måles ligeledes i forhold til de jævnaldrende uanset uddannelse. Sammenligningsgruppernes alder stiger naturligtvis i takt med, at de færdiguddannede får mere og mere anciennitet.

Figur 5.2

Lønudviklingen 1985 til 1994 for fuldtidsbeskæftigede færdiguddannede i 1984 fordelt på køn og sektor. Indeks med alle jævnaldrende af samme køn ansat i samme sektor = 100



1985-1994

Figur 5.2 illustrerer udviklingen for alle med en studentereksamen eller hf, der uanset niveau færdiggjorde en yderligere uddannelse i 1984. Da forholdene det første år efter færdiggørelse af uddannelsen kan være påvirkede af særlige omstændigheder, starter den analyserede periode med 1985.

Stigende merindtjening

Det fremgår med stor tydelighed af figuren, at merindtjeningen i forhold til alle jævnaldrende mænd eller kvinder i de respektive sektorer, er voksende over tiden. Herudover ses det, at merindtjeningen vokser væsentlig stærkere for mænd end for kvinder, og at uddannelsesfordelen i den private sektor vokser hurtigere end i den offentlige sektor.

Underliggende fordelinger

Det sidste forhold kan forekomme påfaldende, da den offentlige sektor ellers netop er karakteriseret af en udstrakt anvendelse af lønsystemer med indbyggede anciennitetsstigninger. Forklaringen er ikke, at lønudviklingen for sammenligningsgrupperne, altså eksempelvis for alle jævnaldrende mænd i den offentlige sektor uanset uddannelsesforløbet efter grundskolen, vokser stærkere end den tilsvarende gruppe i den private sektor.

Erhvervsuddannelser

I tabel 5.4 er vist lønudviklingen for de fire hovedgrupper af uddannelser. Dimittender med erhvervsuddannelse, der er ansat i den offentlige sektor, får, som det ses, ingen nævneværdig bonus for deres uddannelse sammenlignet med gennemsnittet for alle ansatte i den offentlige sektor. For mændene tager det oven i købet nogle år, inden de når op på samme niveau som deres jævnaldrende. I den private sektor ender gruppen med en beskedne merindtjening, men også her går der lidt tid, inden niveauet for mændene nås. Det er en medvirkende årsag, at der er nogle i gruppen, der får yderligere uddannelser.

Tabel 5.4

Lønudviklingen 1985 til 1994 for fuldtidsbeskæftigede færdiguddannede i 1984, fordelt på køn, sektor og hovedgrupper af uddannelser

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
	— i pct. af indkomst for alle sammenlignelige fuldtidsbesk. —									
Alle										
Mænd, privat sektor	104	111	116	120	124	128	129	130	134	135
Mænd, off. sektor	108	110	112	115	116	118	118	119	120	121
Kvinder, privat sektor	95	104	110	112	114	115	116	118	119	120
Kvinder, off. sektor	108	110	110	110	109	111	111	111	111	113
Erhvervsudd.										
Mænd, privat sektor	83	90	97	102	105	108	109	111	113	115
Mænd, off. sektor	87	95	101	102	103	106	104	105	104	104
Kvinder, privat sektor	85	94	101	104	105	107	107	109	108	109
Kvinder, off. sektor	97	102	103	103	102	101	100	102	101	101
Kort vidg. udd.										
Mænd, privat sektor	103	106	108	112	111	113	117	116	117	117
Mænd, off. sektor	111	108	107	107	106	105	103	103	104	103
Kvinder, privat sektor	105	109	109	110	110	110	111	112	112	111
Kvinder, off. sektor	107	104	103	102	101	102	101	102	101	103
Mellemlang vidg. udd.										
Mænd, privat sektor	111	117	120	123	127	128	130	130	135	137
Mænd, off. sektor	96	96	99	99	100	100	101	100	102	105
Kvinder, privat sektor	122	126	128	129	137	134	131	134	134	138
Kvinder, off. sektor	108	108	109	109	106	107	107	107	108	111
Lang vidg. udd.										
Mænd, privat sektor	116	123	128	133	137	143	146	146	152	154
Mænd, off. sektor	120	122	126	131	133	136	137	139	141	144
Kvinder, privat sektor	133	142	152	150	152	156	157	162	168	170
Kvinder, off. sektor	138	140	140	144	144	150	151	150	152	155

Korte videregående

Merindtjeningen for personer med en kort videregående uddannelse minder noget om forholdene for de erhvervsuddannede. Startniveauet er en smule bedre, mens udviklingen i løbet af perioden for de offentligt ansatte indebærer en svag forringelse.

Mellemlange videregående

For personer med en mellemlang videregående uddannelse er det gennemsnitlige forløb væsentligt forskelligt for den private og den offentlige sektor. Både mændene og kvinderne i den private sektor opnår efterhånden en betragtelig merfortjeneste. Den del af gruppen med en mellemlang videregående uddannelse, der beskæftiges i den offentlige sektor, opnår for mændenes vedkommende ikke nogen merfortjeneste - tværtimod i de første år. Kvinderne med en mellemlang videregående uddannelse har en indtjeningsmæssig fordel, men den er markant mindre end i den private sektor.

Lange videregående

En lang videregående uddannelse giver betydelig bonus for alle fire grupper, men mest i den private sektor, og igen er det kvinderne, der relativt klarer sig bedst. Dette betyder, som nævnt i forrige afsnit, dog ikke at lønforskellene mellem mænd og kvinder er forsvundet for perso-

ner med en lang videregående uddannelse. Kvinderne med en 10 år gammel akademisk uddannelse tjente i den private sektor 16 pct. mindre end mændene, mens den tilsvarende manko i den offentlige sektor var 14 pct.¹.

Tabel 5.5

Lønudviklingen 1985 til 1994 fuldtidsbeskæftigede, der færdiggjorde udvalgte mellemlange videregående uddannelser i 1984, fordelt på køn og sektor

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
— i pct. af indkomst for alle sammenlignelige fuldtidsbesk. —										
Samfundsvidensk. udd.										
Mænd, privat sektor	94	103	107	114	121	126	125	129	137	143
Mænd, off. sektor	89	90	91	93	95	100	106	109	104	110
Kvinder, privat sektor	117	126	132	134	156	157	141	157	152	150
Kvinder, off. sektor	107	107	107	109	108	110	110	110	111	115
Lærer										
Mænd, privat sektor	112	109	109	119	123	133	126	114	133	143
Mænd, off. sektor	94	94	97	98	97	98	99	97	101	103
Kvinder, privat sektor	126	131	193	139	148	143	148	157	156	163
Kvinder, off. sektor	108	108	110	110	109	110	110	110	115	118
Sygeplejersker										
Mænd, privat sektor	109	116	125	142	152	155	164	163	167	171
Mænd, off. sektor	99	105	104	104	110	110	108	107	115	118
Kvinder, privat sektor	123	144	135	127	121	126	121	119	124	132
Kvinder, off. sektor	110	110	111	109	106	107	106	106	105	109

Privatansatte kvinder

Som det fremgår af tabel 5.5 bliver indtjeningen for personer, med en mellemlang videregående samfundsvidenskabelig uddannelse, ansat i den private sektor, ganske høj efterhånden som den uddannelsesmæssige anciennitet stiger, og også her er bonusen højest for kvinder².

Offentlig sektor

De mandlige lærere opnår først efter en lille halv snes år at komme op på gennemsnitsindkomsten for deres jævnaldrende i den offentlige sektor. De kvindelige lærere klarer sig noget bedre i forhold til de jævnaldrende (ikke særligt velaflagte) medsøstre. Den relative lønudvikling for kvindelige sygeplejersker er lidt svagere end for lærerinderne, mens de mandlige sygeplejersker, også med hensyn til konkurrencen med kønsfællerne, overhaler de kvindelige sygeplejersker.

Lange videregående

Alle de fire akademikergrupper, der er behandlet i tabel 5.6, har en relativ lønudvikling, der i hovedtræk svarer til den summariske opgørelse fra tabel 5.4 for alle lange videregående uddannelser under ét: Den

¹ Når forskellen i den private sektor er lidt mindre til trods for at indeksene synes at indikere det modsatte, skyldes det, at lønforskellene mellem mænd og kvinder er lidt mindre i den offentlige sektor end i den private. Blandt 10-års kandidatemes jævnaldrende tjener kvinderne i den offentlige sektor henved 20 pct. mindre end mændene, mens forskellen i den private sektor er omkring 24 pct.

² Det noget uregelmæssige forløb for kvinderne har sammenhæng med gruppens begrænsede størrelse.

relative bonus er størst for kvinder, og bortset fra humanisterne er den for begge køn klart størst i den private sektor.

Tabel 5.6

Lønudviklingen 1985 til 1994 for fuldtidsbeskæftigede, der færdiggjorde udvalgte lange videregående uddannelser i 1984 fordelt på køn og sektor

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
	— i pct. af indkomst for alle sammenlignelige fuldtidsbesk. —									
Humaniora										
Mænd, privat sektor	103	102	103	106	112	116	118	122	124	134
Mænd, off. sektor	101	104	106	110	112	115	118	115	117	117
Kvinder, privat sektor	115	118	119	124	127	131	137	143	150	145
Kvinder, off. sektor	119	128	126	127	124	133	130	132	129	129
Samfundsvidensk. udd.										
Mænd, privat sektor	114	121	132	140	148	160	163	163	171	175
Mænd, off. sektor	115	120	125	128	134	139	141	147	150	152
Kvinder, privat sektor	131	144	181	158	166	164	169	175	180	182
Kvinder, off. sektor	129	135	135	135	138	147	151	153	157	161
Tekniske udd.										
Mænd, privat sektor	119	127	129	131	135	139	141	140	145	145
Mænd, off. sektor	112	115	119	126	125	128	128	129	129	130
Kvinder, privat sektor	144	149	153	155	156	157	158	163	169	169
Kvinder, off. sektor	120	125	129	134	134	142	147	150	151	150
Læger										
Mænd, off. sektor	132	136	140	148	151	153	155	160	162	168
Kvinder, off. sektor	152	156	157	167	162	169	169	168	174	178

Humanister

Humanisterne klarer sig imidlertid generelt dårligere end de andre grupper. De mandlige humanister, ansat i den private sektor, opnår først efter nogle år en følelig merindtjening, der dog med tiden også relativt bliver større end for de offentligt ansatte humanister.

Teknik og samfundsvidenskab

Kandidaterne inden for teknik og samfundsvidenskab, ansat i den private sektor, får med årene en meget betydelig merindtjening; de samfundsvidenskabelige kandidater mest. Kvinderne klarer sig bedst, igen med de samfundsvidenskabelige akademikere i spidsen. (Også her har det uregelmæssige forløb sammenhæng med det begrænsede antal).

Lægerne klarer sig godt

Blandt de offentligt ansatte akademikere, er det lægerne, der er i spidsen, derefter samfundsvidenskabsfolkene og teknikerne og til sidst humanisterne. Det er bemærkelsesværdigt, at de offentligt ansatte kandidater inden for det tekniske område modsat de samfundsvidenskabelige og de lægevidenskabelige kun i ringe grad forbedrer deres relative position for anciennitetsstigninger ud over 6 år.

5.3 Indkomst som færdiguddannet og gennemsnitskarakter ved studentereksamen eller hf 10 år tidligere.

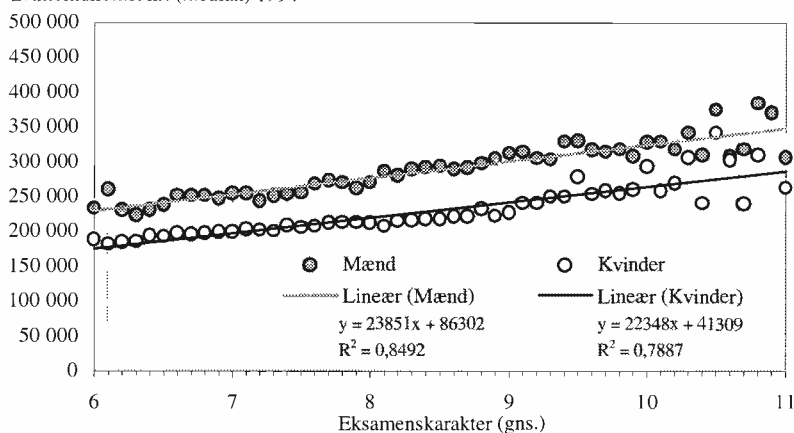
Fra 1984 til 1994

I figur 5.3 er vist den simple sammenhæng mellem eksamensgennemsnittet ved studentereksamen eller hf i 1984, og den lønindkomst de pågældende fik i 1994, såfremt de var fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere og havde færdiggjort en uddannelse senest 1994. Personer, der ikke var fuldtidsbeskæftigede, defineret som en ATP indbetaling i 1994 på mindst 85 pct. af det maksimale beløb, indgår ikke i det materiale, der ligger bag figuren.

Figur 5.3

Lønindkomst i 1994 for fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere med en færdig uddannelse efter studentereksamen eller hf og gennemsnitskarakter ved studentereksamen eller hf i 1984

Bruttoindkomst kr. (median) 1994



Medianindkomsten

I figuren er indtegnet samhørende værdier af medianindkomsten og tiendedele karakterpoint, og det er også denne metode, der er anvendt i det følgende, da man derved ikke får tillagt ekstremværdier nogen betydning. Beregningerne er også gennemført på basis af de aritmetiske gennemsnit. Det giver lidt større udsving i den høje ende af karakterskalaen, hvor der ikke er så mange for hver tiendedel point, men ellers ændrer det ikke ret meget ved beregningsresultatet.

Mindste kvadraters metode

Den rette linie, der er indtegnet på figuren, er den simple lineære regressionslinie, men adskiller sig ikke synligt fra den linie, man ville tegne "på frihånd". Den tætte sammenhæng og den høje R^2 - se figuren - må naturligvis ses i lyset af, at der er anvendt medianværdier for de enkelte karaktergennemsnit. På enkeltpersonsniveau er der selvsagt tale om en langt mindre tæt sammenhæng. Den høje korrelationskoefficient udtrykker alene, at karakteren forklarer en stor del af variationen i medianværdierne. Den individuelle variation omkring medianværdien er naturligvis stor.

Forskelle

Konklusionen af figur 5.3 er ikke kun, at der er en tæt sammenhæng mellem medianværdien for hver tiendedel karakterpoint og indkomsten 10 år efter at denne karakter er opnået, men også at der er en meget markant forskel mellem heltidsansatte kvinder og mænd med samme gennemsnit ved studentereksamen eller hf. Ved et eksamensgennemsnit mellem 8 og 9 tjener mændene omkring en fjerdedel mere end kvinderne. (Den lille forskel mellem stigningen i indkomsten pr. karakterpoint er insignifikant, og kan derfor ikke tillægges nogen betydning).

Baggrundsfordelinger

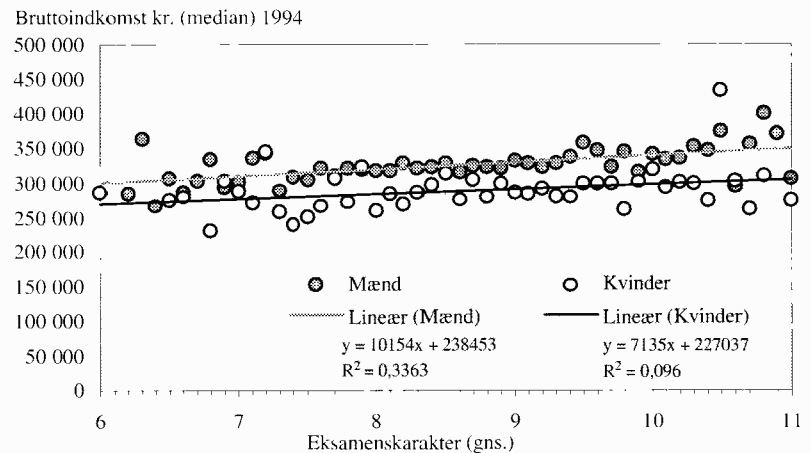
Der er på baggrund af de tidligere afsnit intet mærkeligt i, at kvinderne, selv med samme gennemsnit, tjener mindre end mændene. Som allerede påvist er der en generel tendens til, at kvinder tjener mindre end mænd, også selv om de har samme uddannelse. Oven i dette kommer, at kvinderne oftere har kortere uddannelser end mændene, og at lønnen, selv i forhold til uddannelsens længde, ofte er relativ lav i områder med mange kvinder. Dette gælder eksempelvis for de mellemlange sundhedsuddannelser.

Uddannelse og karakterer

Da der, som allerede beskrevet i kapitel 2 og 4, er en tendens til, at dimittender med høje karaktergennemsnit søger og gennemfører længere uddannelser end personer med lavere gennemsnit, er der vel heller ikke noget særligt forbløffende i, at indtægten stiger med karaktergennemsnittet. Der er imidlertid inden for flere uddannelseskategorier fortsat en sammenhæng mellem karaktergennemsnit og indkomst, om end sammenhængen ikke er så stærk eller så klar som i figur 5.3.

Figur 5.4

Lønindkomst i 1994 for fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere med en færdig lang videregående uddannelse efter studentereksamen eller hf og gennemsnits karakterer ved studentereksamen eller hf i 1984



Lange videregående

Figur 5.4 er konstrueret på helt samme måde som figur 5.3, men omfatter kun personer med en færdig lang videregående uddannelse. For mænd synes der fortsat at være en nogenlunde tydelig sammenhæng mellem gennemsnit ved studentereksamen eller hf og indtjeningen som

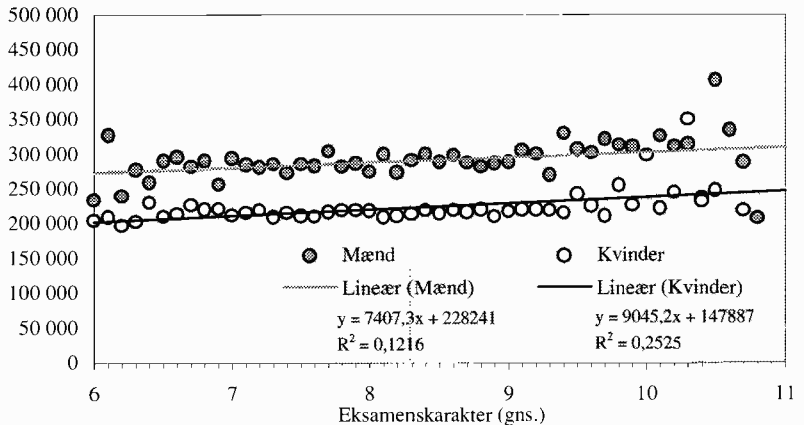
færdiguddannet 10 år senere. Ifølge regressionsligningen stiger indtægten med omkring 10.000 kr. for hvert hele karakterpoint, men det er indlysende, at denne sammenhæng ikke er bestemt med nogen større præcision³.

For de kvindelige akademikere er sammenhængen noget mindre klar⁴. Rent umiddelbart falder det i øjnene, at der er mange med ret lave indkomster trods høje gennemsnit. Det spiller her ind, at der ikke altid er ret mange i den enkelte karaktergruppe.

Figur 5.5

Lønindkomst i 1994 for fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere med en færdig mellemlang videregående uddannelse efter studentereksamen eller hf og gennemsnits karakter ved studentereksamen eller hf i 1984

Bruttoindkomst kr. (median) 1994



Som det ses af figur 5.5, 5.6 samt 5.7 er der også for de øvrige hovedgrupper af uddannelser en sammenhæng mellem gennemsnitskarakter og indkomst, om end det også her gælder, at sammenhængen ikke er alt for sikkert estimeret. Den tendens, der for personer med en erhvervsuddannelse synes at være til, at lønforskellene mellem mænd og kvinder indsnævres, jo højere karakteren bliver, er således ikke bevist med de foreliggende beregninger.

Spinkle delmaterialer

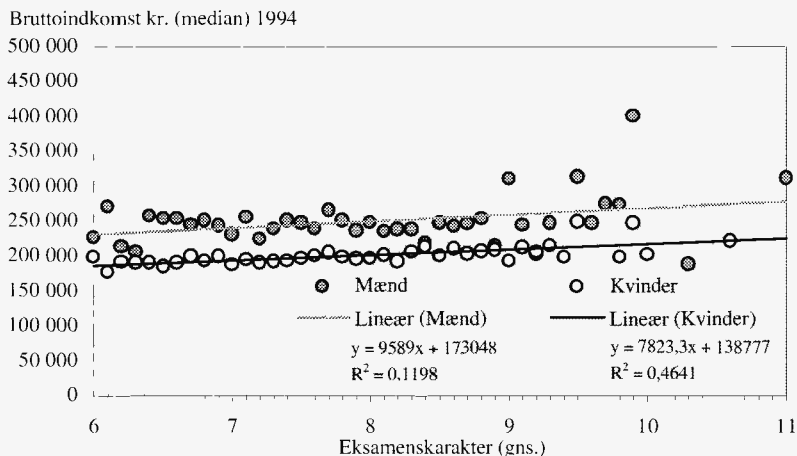
Sammenhængen mellem karaktergennemsnittet ved studentereksamen eller hf og lønindkomsten er vanskeligere at påvise, når man går ned på snævrere uddannelsesgrupper eller enkeltuddannelser. Dels bliver materialet mere spinkelt, og dels er der måske en tendens til, at personer med høje gennemsnit lidt oftere får uddannelser med gunstige indtjeningsforhold inden for de forskellige uddannelsesområder. Endelig er der områder, hvor det forekommer rimeligst at konkludere, at der ikke synes at være en positiv sammenhæng mellem karakter og indtjening.

³ Derimod er det helt usandsynligt, at der ikke er nogen sammenhæng mellem gennemsnit og indkomst (P er mindre end 0,0001).

⁴ P er mindre end 0,04.

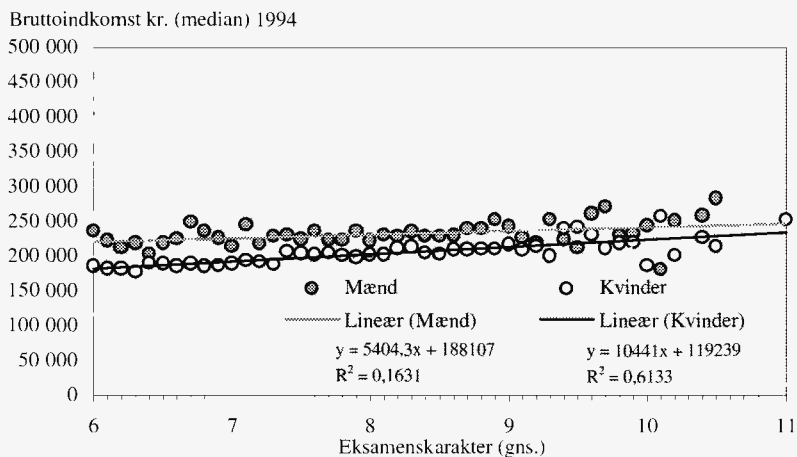
Figur 5.6

Lønindkomst i 1994 for fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere med en færdig kort videregående uddannelse efter studentereksamen eller hf og gennemsnits karakter ved studentereksamen eller hf i 1984



Figur 5.7

Lønindkomst i 1994 for fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere med en færdig erhvervsuddannelse efter studentereksamen eller hf og gennemsnits karakter ved studentereksamen eller hf i 1984

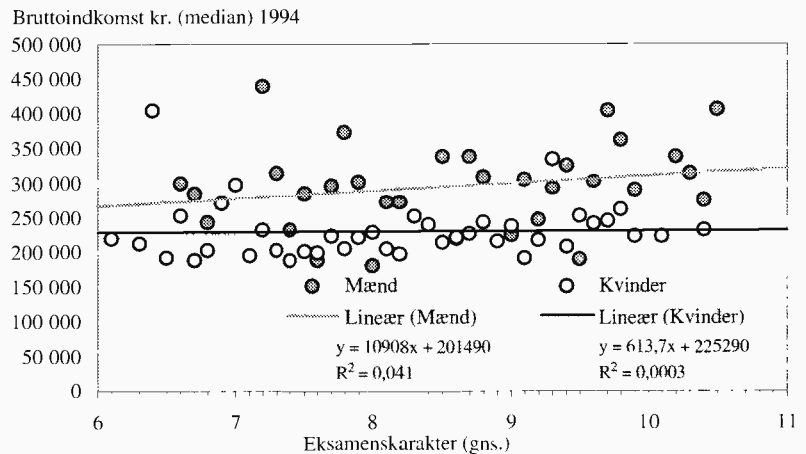


Humanister og læger

Et eksempel på det sidste er det humanistiske område, det lægevidenskabelige samt uddannelsen til folkeskolelærere, se figur 5.8, 5.9 samt 5.10. På de to første områder spiller det nok også en rolle, at der nok 10 år efter studentereksamen eller hf vil være en del med høje karaktergennemsnit ved studentereksamen eller hf, der er i gang med en forskeruddannelse af en eller anden art, hvor indtjeningen normalt er ret beskedent.

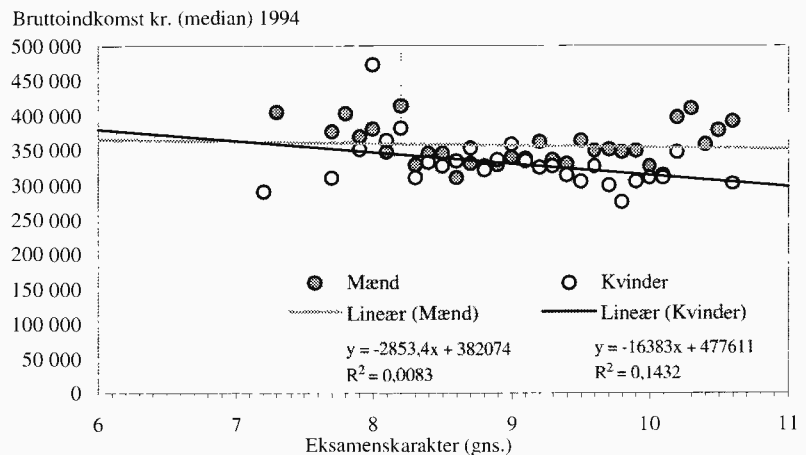
Figur 5.8

Lønindkomst i 1994 for fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere med en færdig lang videregående humanistisk uddannelse efter studentereksamen eller hf og gennemsnits karakter ved studentereksamen eller hf i 1984



Figur 5.9

Lønindkomst i 1994 for fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere med en lægevidenskabelig uddannelse og gennemsnits karakter ved studentereksamen eller hf i 1984



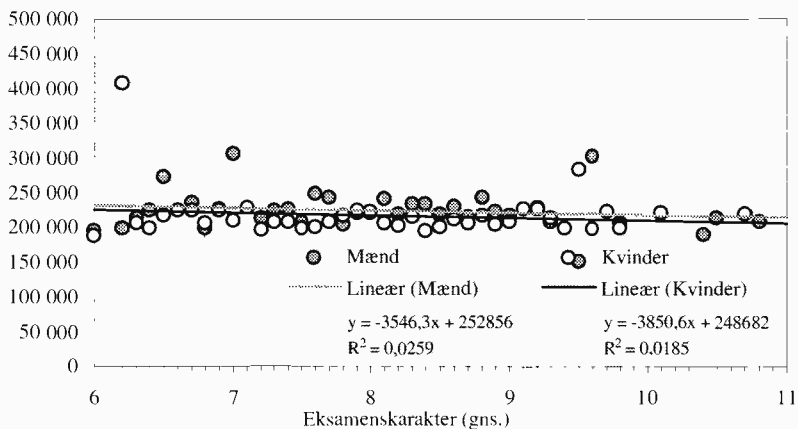
Samfundsvidenskabelige kandidater

For kandidater med en lang videregående uddannelse inden for det samfundsvidenskabelige område er der, for mændenes vedkommende, en signifikant positiv sammenhæng mellem eksamensresultatet ved studentereksamen eller hf og indtjeningen som kandidat. Denne sammenhæng genfindes imidlertid ikke for kvinder. Det kan måske her spille ind, at der er relativt mange kvinder ansat i den offentlige sektor, jf. kapitel 4.

Figur 5.10

Lønindkomst i 1994 for fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere med en færdig folkeskolelæreruddannelse efter studentereksamen eller hf og gennemsnitskarakter ved studentereksamen eller hf i 1984

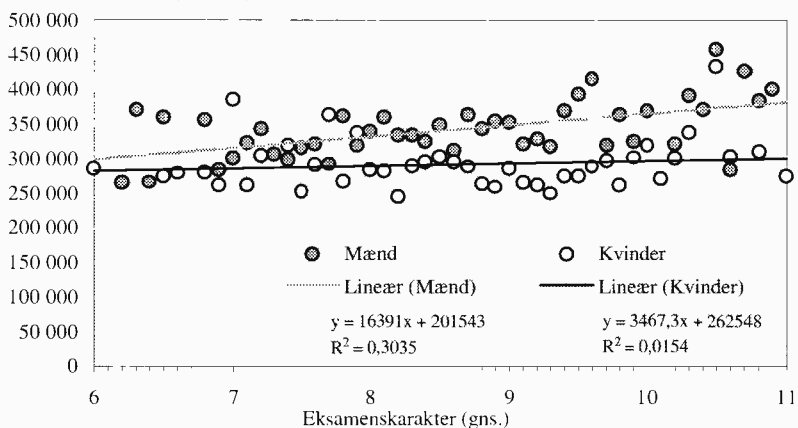
Bruttoindkomst kr. (median) 1994



Figur 5.11

Lønindkomst i 1994 for fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere med en færdig lang videregående samfundsvidenskabelig uddannelse efter studentereksamen eller hf og gennemsnits karakter ved studentereksamen eller hf i 1984

Bruttoindkomst kr. (median) 1994



6. De der forsøgte, men ikke fik en uddannelse efter studentereksamen eller hf

Afbryderne ...

Dette kapitel omhandler alene de personer, der påbegyndte en uddannelse efter studentereksamen eller hf, og som ikke inden oktober 1994 har fuldført en eller anden registreret uddannelse, og som ikke i oktober 1994 var i gang med en uddannelse. Gruppen omhandler således de dimittender fra 1975 til 1993, hvis uddannelseskariere alene består i et eller flere afbrudte uddannelsesforløb.

... med videre

Især blandt afbryderne fra de yngre årgange er der givetvis nogle, der vil komme i gang igen, og heraf vil en del færdiggøre en uddannelse. Men den i dette kapitel behandlede gruppe vil formentlig alligevel give et rimeligt dækkende billede af, hvad man kan betegne som de 'rene afbrydere'. For god ordens skyld skal det tilføjes, at afbrydere også omfatter det ukendte antal, der har gennemført en uddannelse i udlandet før, efter eller mellem afbrudte danske uddannelsesforløb.

6.1 Hvor hurtigt holder afbryderne op?

Tabel 6.1

Afbrydernes samlede uddannelsestid fordelt efter sidste år med uddannelse 1977-1994.

Afbuds- år	Afbrydere i alt	Heraf pct. med samlet uddannelsestid				
		Under 1 år	1 år	2 år	3 år	4 år og mere
		pct.				
1977	712	67.4	28.1	4.5	-	-
1978	830	49.0	33.0	15.2	2.8	-
1979	945	45.6	26.6	17.7	9.4	0.7
1980	967	42.7	25.6	12.6	11.7	7.3
1981	930	40.3	23.0	13.0	10.1	13.5
1982	1 005	40.1	23.5	11.7	8.7	16.0
1983	1 094	39.9	22.3	13.0	8.9	15.9
1984	1 216	43.4	20.1	12.7	8.8	14.9
1985	1 413	43.1	21.9	13.0	6.1	15.9
1986	1 417	38.7	24.3	12.2	7.8	16.9
1987	1 448	37.3	21.8	14.7	8.4	17.7
1988	1 490	36.4	20.8	15.1	10.5	17.1
1989	1 598	34.4	20.9	11.8	9.2	23.7
1990	1 561	36.1	24.6	13.3	8.1	17.9
1991	1 624	42.2	20.9	12.3	7.3	17.4
1992	1 848	44.8	17.7	10.6	7.7	19.2
1993	2 251	48.5	19.2	11.2	5.8	15.2
1994	2 383	47.3	21.9	11.3	6.8	12.7

Skævt materiale

Antallet af afbrydere, fordelt efter det år den sidste afbrydelse finder sted, vokser, som det fremgår af tabel 6.1, ganske kraftigt i løbet af perioden. Dette er da også hvad man umiddelbart skulle vente, som følge af de voksende dimittendårgange, samt det forhold, at det kun er frafaldet

for studenter- og hf årgangene efter 1975, der indgår i materialet. Det sidstnævnte indebærer, at der for de første frafaldsår er relativt få, der er nået så langt, at de føler det er rimeligt helt at opgive at færdiggøre en uddannelse.

Personer der eksempelvis opgiver i 1979, men prøver igen i løbet af 1980'erne, vil udgå af tallene for 1979. De vil til gengæld optræde i et senere år, hvis også denne uddannelse opgives. Det er derfor ikke særligt hensigtsmæssigt at diskutere udviklingen i frafaldet på basis af tabel 6.1. (Spørgsmålet er for de enkelte uddannelsesforløb søgt behandlet i kapitel 3). Sigtet med dette kapitel er alene, at belyse forholdene for den gruppe, der efter et eller flere forsøg har opgivet at få en yderligere uddannelse.

- En mindre andel** I forhold til det antal, der ender med at få en uddannelse, er det en relativt beskedne andel, der helt opgiver videre uddannelse uden at få et eksamensbevis fra en kompetencegivende uddannelse. Af tabel 3.1 (kapitel 3) fremgik det således, at efter 15 år var der 7,5 pct. der havde forsøgt, men ikke fået en færdig uddannelse, mens små 83 pct. fik en eller anden form for uddannelse efter studentereksamen eller hf.
- De som ikke kom i gang** Den andel, der i løbet af 15 år slet ikke forsøgte sig med yderligere uddannelse efter dimitteringen, var faktisk for 1979 årgangen med 7,3 pct., næsten lige så stor, som dem der opgav videre uddannelse efter at have forsøgt¹.
- Ingen klare tendenser** Ser man bort fra tabellens første år, hvor frafaldet ikke rigtigt har 'haft sin tid', og de sidste år, hvor de frafaldne ikke har haft så mange år at vende tilbage i, tegner der sig ikke noget tydeligt udviklingsmønster i den tid, de der opgiver har brugt på den/de opgivne uddannelser. Frafaldet inden der er gået et år udgør omkring to femtedele, og knap to tredjedele afbryder efter mindre end 2 år.
- Usikkerhed** For en del af de personer, der optræder i opgørelsen, gælder det utvivlsomt, at intensiteten har været ret begrænset på grund af erhvervsarbejde eller af andre grunde. Man må derfor nok betragte tallene som overkantskøn, men det er selvsagt ikke muligt, at sige noget om omfanget af denne fejl.
- De sene frafald** Som det fremgår af tabel 6.2 er der - meget naturligt - relativt flere der afbryder sent, efter at have forsøgt sig med en lang videregående uddannelse, end tilfældet er for de øvrige uddannelseskategorier. I 1990 var det faktisk over halvdelen af afbryderne, med mest tid på lange videregående uddannelser, der havde brugt 2 år eller mere inden de opgav. Også for de mellemlange uddannelser var det sene frafald imidlertid ret

¹ Når de anførte tal ikke helt adderer op til 100 pct. skyldes det de få procent, der 15 år efter dimitteringen fortsat var under uddannelse og ikke havde fuldført en uddannelse.

betydeligt. I 1990 var det næsten 45 pct. af denne gruppe, der havde brugt 2 år eller mere uden succes.

Tabel 6.2

Afbrydernes samlede uddannelsestid fordelt efter sidste år med uddannelse og hovedgruppe af uddannelse med længst studietid. 1980, 1985 og 1990

	Afbrydere i alt	Heraf pct. med samlet uddannelsestid				
		U. 1 år	1 år	2 år	3 år	4 år +
		pct.				
1980						
Erhvervsuddannelse	76	85.5	14.5	-	-	-
Kort videregående uddannelse	121	50.4	27.3	19.0	2.5	0.8
Mellemlang videregående uddannelse	230	40.0	36.1	11.7	6.5	5.7
Lang videregående uddannelse	540	36.1	22.4	13.3	17.6	10.6
1985						
Erhvervsuddannelse	157	80.3	14.0	5.7	-	-
Kort videregående uddannelse	172	21.5	43.0	31.4	2.3	1.7
Mellemlang videregående uddannelse	407	51.8	18.2	10.3	7.1	12.5
Lang videregående uddannelse	677	34.7	20.7	11.7	7.8	25.1
1990						
Erhvervsuddannelse	349	49.6	39.8	7.7	2.9	-
Kort videregående uddannelse	55	38.2	34.5	18.2	3.6	5.5
Mellemlang videregående uddannelse	583	34.5	20.2	20.1	13.2	12.0
Lang videregående uddannelse	574	29.3	18.8	9.4	6.6	35.9

Tabel 6.3

Afbrydernes samlede uddannelsestid fordelt efter sidste år med uddannelse og udvalgte undergrupper af uddannelse med længst studietid. 1980, 1985 og 1990

	Afbrydere i alt	Heraf pct. med samlet uddannelsestid				
		U. 1 år	1 år	2 år	3 år	4 år +
		pct.				
Mellemlang vid. samfundsvid.						
1980	78	42.3	46.2	3.8	5.1	2.6
1985	96	47.9	16.7	7.3	8.3	19.8
1990	110	41.8	26.4	14.5	10.0	7.3
Mellemlang vid. pædagogisk						
1980	90	32.2	34.4	13.3	7.8	12.2
1985	110	30.0	17.3	19.1	9.1	24.5
1990	57	8.8	21.1	15.8	15.8	38.6
Lang vid. humanistisk						
1980	197	39.1	21.8	14.7	15.2	9.1
1985	204	41.2	22.1	13.2	7.8	15.7
1990	140	38.6	16.4	5.7	6.4	32.9
Lang vid. samfundsviden.						
1980	119	37.0	25.2	13.4	15.1	9.2
1985	171	37.4	25.7	10.5	6.4	19.9
1990	164	31.7	17.7	9.8	6.1	34.8
Lang vid. teknisk						
1980	48	31.3	22.9	12.5	25.0	8.3
1985	66	15.2	10.6	10.6	15.2	48.5
1990	75	12.0	9.3	8.0	14.7	56.0

Begrænset antal

Tabel 6.3 belyser forholdene for udvalgte undergrupper af uddannelser. Det ret begrænsede antal af afbrydere gør det vanskeligt at gå helt ned på enkeltgrupper. Frafaldet for de mellemlange samfundsvidenskabelige uddannelser er i højere grad end for pædagogerne i 1990 (især folkeskoluleæreruddannelsen), koncentreret omkring de tidlige frafald. De, der opgiver efter at have brugt mest tid på mellemlange pædagogiske uddannelser, har typisk brugt lang tid på forgæves forsøg.

Tekniske kandidater

Som det allerede fremgik af tabel 6.2, var det ganske mange, der opgav lange videregående uddannelser efter at have brugt en hel del år. Dette skyldes imidlertid ikke, som man måske skulle tro, at det er de humanistiske og de samfundsvidenskabelige studier, der trækker gennemsnittet op. De ligger nogenlunde på niveau med alle lange videregående uddannelser under ét.

6.2 Alder ved opgivelse af yderligere uddannelse**Høj afbrydelsesalder**

Selv om det største frafald for alle områder under ét sker ret tidligt, er den gennemsnitlige alder ved opgivelsen af uddannelsen, som det fremgår af tabel 6.4, ret høj.

Tabel 6.4

Afbrydernes alder ved sidste afbrud fordelt på hovedgrupper af uddannelser og udvalgte undergrupper af uddannelse med længst studietid. 1980, 1985 og 1990

Uddannelse	Afbrydelsesår		
	1980	1985	1990
	gns. antal år		
Alle	24,1	24,3	24,6
Erhvervsuddannelse	21,9	22,3	22,8
Kort videregående uddannelse	23,1	23,4	24,4
Mellemlang videregående uddannelse	24,0	24,1	24,2
Lang videregående uddannelse	24,7	25,0	26,2
Mellemlang videregående samfundsvidenskabelig	22,2	23,3	23,3
Mellemlang videregående pædagogisk	26,0	25,9	27,2
Lang videregående humanistisk	25,4	25,3	27,2
Lang videregående samfundsvidenskabelig	24,2	24,9	26,6
Lang videregående teknisk	23,4	25,1	25,1

Inklusiv ventetid

Mens gennemsnitsalderen ved dimitteringen for studenter og hf'ere under ét kun er godt 19 år, er den gennemsnitlige alder ved det sidste afbrud (inden oktober 1994) for 1990-afbryderne 24,6 år. Denne høje alder for afbryderne har selvfølgelig sammenhæng med, at også ventetid inden uddannelsesstart og eventuelle pauser mellem afbrudte uddannelser, vil trække alderen op. Det samme gælder en høj alder ved dimitteringen. Som det ses af tabel 6.4 er de, der opgiver videre uddannelse inden for flere områder, ikke væsentligt yngre, end dem der gennemfører.

6.3 Beskæftigelsesforholdene for afbrydere, der i alt har anvendt mindst 2 år på afbrudte uddannelser

Afbrydere med mindst 2 år

Personer, der i alt har anvendt mere end 2 år på afbrudte uddannelser, må i deres videre erhvervsforløb antages at være præget af disse uddannelsesaktiviteter, selv om de ikke har udløst noget eksamensbevis eller lignende. Denne gruppe skal derfor analyseres nærmere i det følgende.

Tabel 6.5

Beskæftigelsesstatus 3 år efter sidste afbrydelse for afbrydere, med mindst 2 års uddannelsesaktivitet efter studentereksamen eller hf

Beskæftigelsesår	Afbrydere i alt	Heraf:		
		Selvstændig	Lønmodtager	Ude
		pct.		
1980	32	3.1	68.8	28.1
1981	149	-	75.2	24.8
1982	263	3.0	67.3	29.7
1983	306	4.2	69.3	26.5
1984	341	5.6	68.6	25.8
1985	366	7.4	67.8	24.9
1986	413	5.1	73.6	21.3
1987	443	5.9	69.8	24.4
1988	494	5.3	73.1	21.7
1989	523	8.0	71.9	20.1
1990	592	4.1	73.3	22.6
1991	637	8.0	68.8	23.2
1992	714	5.7	73.9	20.3
1993	614	5.4	73.9	20.7
1994	600	6.3	66.7	27.0

Selvstændige

Tabel 6.5 er konstrueret på samme måde som tabel 4.1, der beskrev beskæftigelsesforholdene for den gruppe, der endte med at få en færdig uddannelse. Andelen der er selvstændige (herunder medhjælpende ægtefæller), er specielt i de senere år ganske høj, omkring dobbelt så høj som for de færdiguddannede med en 3 år gammel uddannelse.

Ude af erhverv

Andelen der er 'ude' 3 år efter opgivelsen af uddannelsen, er også langt større end for de færdiguddannede. Den del heraf, som regulært er ude af arbejdsmarkedet af helbredsmæssige grunde eller lignende, er formentligt ganske stor. 'Ude' omfatter som nævnt i kapitel 4, tillige personer, der er i udlandet, og dermed indgår givetvis også et antal, der er blevet færdig med en uddannelse i udlandet - eller måske er ved at blive det.

Lønmodtagere

Lønmodtagerandelen 3 år efter opgivelsen af videre uddannelse er, som konsekvens af det store antal 'ude' og de relativt mange selvstændige, naturligvis ret lille i forhold til de færdiguddannede. Mens den for de færdiguddannede under et i mange år er på op mod 90 pct., ligger den for afbryderne på mellem to tredjedele og tre fjerdedele.

Tabel 6.6

Beskæftigelsesstatus 3 år efter sidste afbrydelse for afbrydere, med mindst 2 års uddannelsesaktivitet fordelt på udvalgte uddannelsesgrupper

Beskæftigelses- status/år	Afbrydere i alt	Heraf:		
		Selvstændig	Lønmodtager	Ude
		pct.		
Mellemlang videregående				
1980	14	7.1	92.9	-
1985	97	6.2	76.3	17.5
1990	207	4.3	82.1	13.5
1994	211	2.4	73.5	24.2
Alle med lang videregående				
1980	16	-	43.8	56.3
1985	248	8.1	62.9	29.0
1990	350	3.7	67.4	28.9
1994	332	9.6	59.3	31.0
Lang videregående humanistisk				
1980	8	-	37.5	62.5
1985	75	2.7	61.3	36.0
1990	80	6.3	55.0	38.8
1994	69	8.7	55.1	36.2

Da antallet af afbrydere med over 2 års uddannelsesaktivitet er ret begrænset, omfatter tabel 6.6 kun mellemlange og lange videregående uddannelser og undergruppen lange videregående humanistiske uddannelser.

Mellemlange videregående

Afbryderne, der har anvendt mest tid på mellemlange videregående uddannelser, har relativt færre i kategorien 'ude' end alle uddannelser under ét, og der er også relativt færre selvstændige, der har en opgivet mellemlang videregående uddannelse bag sig. Lønmodtagerandelen er som konsekvens heraf højere, men den er langt mindre end for de færdiguddannede inden for området.

Lange videregående

Afbrydere fra de lange videregående uddannelser har, modsat dem der kommer fra de mellemlange uddannelser, relativt flere selvstændige, flere 'ude' og en lavere lønmodtager andel.

Af den nederste del af tabel 6.6 fremgår, at det i høj grad er afbrydere fra de lange videregående humanistiske uddannelser, der trækker 'ude' andelen i vejret.

Det er ikke kun lønmodtagerandelen der er lavere for afbryderne end for de færdiguddannede. Også den andel af lønmodtagerne, der er fuldtidsbeskæftigede er, som det fremgår af tabel 6.7., væsentligt mindre end de omkring 80 pct. de fuldtidsbeskæftigede udgjorde for de færdiguddannede i sidste halvdel af 1980'erne (jf. tabel 4.2 i kapitel 4).

Tabel 6.7

ATP - bidrag 3 år efter seneste afbrudte uddannelse som procent af det maksimale bidrag, 1980 til 1994. Alene lønmodtagere

	Pct. af fuldt årligt ATP bidrag 3 år efter afbrydelse				Beskæftigelsesgrad
	0	1-49	50-84	85 eller mere	
	pct.				
1980	4,5	36,4	22,7	36,4	89,6
1981	8,9	13,4	27,7	50,0	88,9
1982	6,8	19,2	21,5	52,5	88,9
1983	4,7	19,8	22,6	52,8	87,4
1984	5,6	18,4	15,8	60,3	86,1
1985	4,0	19,0	17,3	59,7	86,5
1986	3,6	16,8	24,7	54,9	86,4
1987	3,6	12,9	19,4	64,1	87,0
1988	4,4	13,0	18,6	64,0	85,8
1989	4,0	13,3	17,8	64,9	86,4
1990	4,4	13,1	20,7	61,8	86,2
1991	6,2	14,4	18,9	60,5	83,2
1992	4,5	17,6	20,1	57,8	81,1
1993	2,9	13,4	15,6	68,1	80,5
1994	6,3	13,3	16,3	64,3	79,8

Humanistiske kandidater

Specielt afbryderne fra de lange videregående humanistiske uddannelser (ikke vist her) har en meget lav andel af fuldtidsbeskæftigede. Det gennemsnitlige niveau for denne gruppe, med en ATP betaling over, 85 er kun knap 50 pct., og beskæftigelsesgraden defineret som det gennemsnitlige ATP bidrag som procent af det fulde bidrag, er for de afbrydere, der kommer fra det humanistiske område, kun omkring 67 pct. (gennemsnit for perioden). For alle afbrydere, der har brugt mindst 2 år på uddannelsesaktiviteter efter studentereksamen eller hf, er den gennemsnitlige beskæftigelsesgrad 76 pct., og for alle der gennemførte en lang videregående uddannelse er den 85 til 87 pct. jf. tabel 4.3².

6.4 Afbrydernes beskæftigelse i den private og den offentlige sektor
50/50

Som det blev beskrevet i kapitel 4, blev omkring halvdelen af den gruppe, der fik en færdig uddannelse efter studentereksamen eller hf, ansat i den private sektor. Af tabel 6.8. fremgår det, at andelen for dem, der afbrød en uddannelse, er væsentligt højere. Navnlig mændene ansættes i den private sektor, uanset om de kommer fra en lang eller mellem-lang uddannelse³.

² Den gennemsnitlige beskæftigelsesgrad for færdige humanister var noget lavere, men dette tal må, som omtalt i kapitel 4, antages at være noget præget af de registreringsmæssige problemer med at få afklaret, hvornår en uddannelse er helt færdig.

³ De stærkt svingende tal skyldes, det ret begrænsede antal afbrydere med mere en 2 års uddannelse bag sig. For kvinderne er der, navnlig for afbryderne fra de mellem-lange uddannelser, en betydelig efterspørgsel fra den offentlige sektor - som det i øvrigt også gjaldt for de færdiguddannede.

Tabel 6.8

Andelen i den private sektor 3 år efter seneste afbrudte uddannelse for fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere med mindst 2 års uddannelsesaktivitet 1985 til 1994

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
	pct. af samtlige fuldtidsbesk. lønmodtagere									
Alle i alt	59,0	57,3	57,7	55,7	58,3	54,3	67,6	59,3	58,4	61,0
Mænd	64,0	58,8	62,4	55,1	68,5	62,7	74,8	68,8	70,9	78,3
Kvinder	47,7	54,8	47,6	56,6	41,8	42,9	57,7	46,9	44,8	41,9
 MVU i alt	51,0	50,0	45,6	56,4	48,5	54,9	64,4	56,0	47,9	49,0
Mænd	57,6	73,1	61,9	65,8	65,0	68,3	78,4	69,2	64,3	82,4
Kvinder	37,5	16,7	19,2	35,3	23,1	45,9	56,7	49,4	41,3	30,6
 LVU i alt	62,1	57,0	62,3	48,1	64,5	54,2	71,9	58,8	64,9	71,7
Mænd	66,2	52,8	63,4	48,5	69,5	58,5	73,3	66,1	69,9	75,3
Kvinder	50,0	65,7	58,3	46,7	53,2	42,1	67,6	40,0	46,4	62,5

6.5 Indkomsten for fuldtidsbeskæftigede afbrydere

Mindst 2 år ved studiestart

Som det blev beskrevet i afsnit 6.3, er der relativt flere afbrydere, der ikke har fået et fuldtidsjob 3 år efter uddannelsesafbruddet, end tilfældet er for de færdig uddannede. I det følgende analyseres indkomstforholdene for den del af afbryderne, der faktisk fik et job på fuld tid, og som har brugt mindst 2 år på uddannelsesaktiviteter efter studentereksamen eller hf.

Sammenlignet med de jævnaldrende

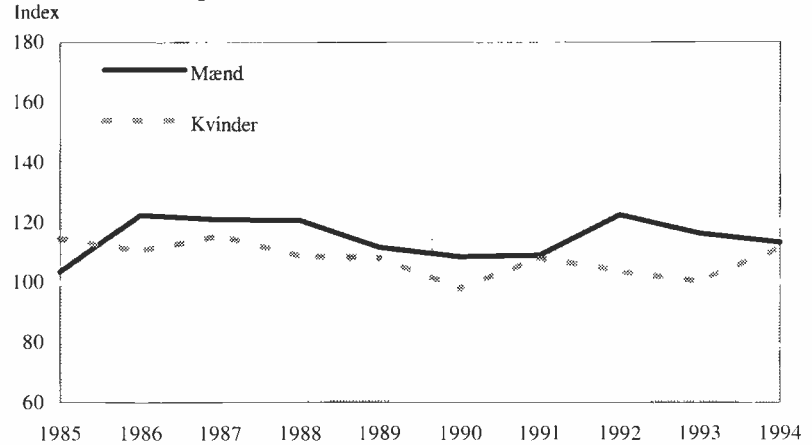
Figur 6.1 er opbygget på samme måde som figur 5.1. Det anvendte indeks har indkomsten for samme aldersgrupper og samme køn ansat i samme sektor = 100. Den del af afbryderne, der er ansat i den private sektor, får i de fleste år en indkomst, der er lidt højere end alle jævnaldrende under ét. Mændene synes at kunne udnytte de ufærdige uddannelsesaktiviteter noget mere end kvinderne. I den offentlige sektor er fordelene lidt mindre.

Ved fortolkningen af figurene skal man være opmærksom på, at indeks 100 ikke er indkomsten for jævnaldrende, der ikke har fået nogen uddannelse, men indkomsten for alle uanset uddannelseskarreren. Et indeks over 100 er altså udtryk for, at man har en indtægt, der er højere end gennemsnittet, jf. også diskussionen sidst i kapitel 7.

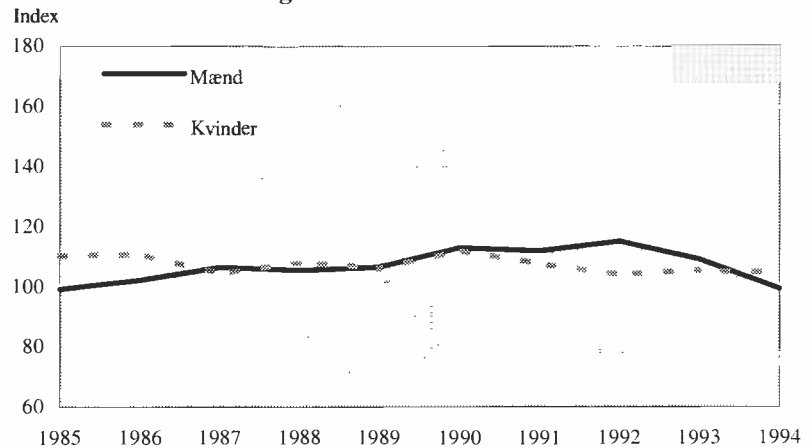
Figur 6.1

Relativ indkomst i den private og offentlige sektor 3 år efter afbrud af uddannelse for alle mænd og kvinder med mindst 2 års samlet uddannelsesaktivitet. Indeks med alle jævnaldrende i den samme sektor = 100. 1985 til 1994

A. ansatte i den private sektor



B. ansatte i den offentlige sektor



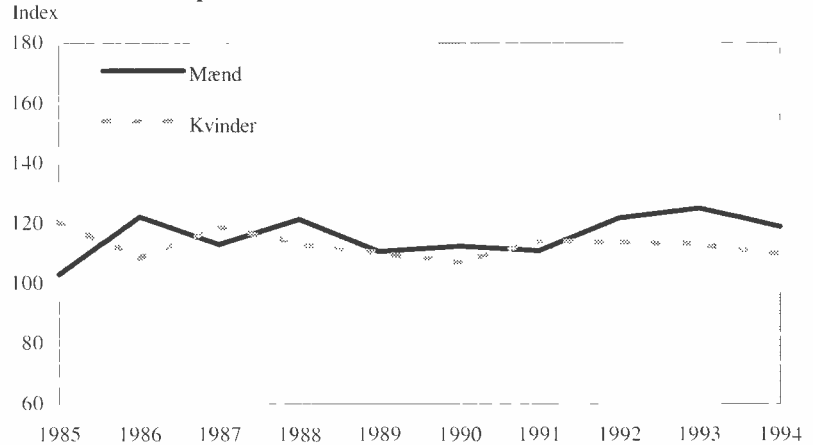
Afbrudte lange videregående

For den del af afbrydere, der har brugt mest tid på akademiske uddannelser minder den relative indtjening for mændene ganske meget om forholdene for alle afbrydere med mindst 2 års uddannelsesaktivitet bag sig - se figur 6.2. (Det er da også langt den største gruppe). Og det gælder både den private og den offentlige sektor. Kvinder, der har brugt mest tid på en lang videregående uddannelse, tjener derimod både i den private og den offentlige sektor relativt mere, end alle afbrydere under ét.

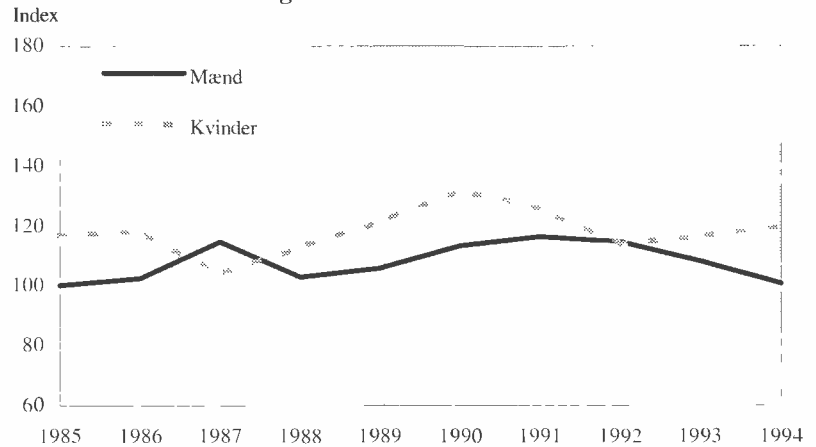
Figur 6.2

Relativ indkomst i den private og offentlige sektor 3 år efter afbrud af uddannelse for alle mænd og kvinder med mindst 2 års samlet uddannelsesaktivitet og længst tid ved lange videregående uddannelser. Indeks med alle jævnaldrende i den samme sektor = 100. 1985 til 1994

A. ansatte i den private sektor



B. ansatte i den offentlige sektor



Glimrende billeder

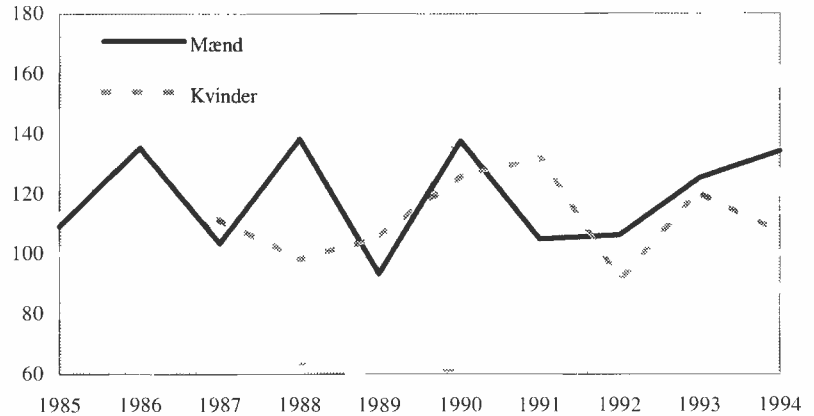
Antallet af afbrydere, med en fortid inden for de enkelte grupper af langvarige uddannelser, er ret beskedent, da det hverken er rimeligt at behandle den private og den offentlige sektor og mænd og kvinder hver for sig. Billedet af indtjeningsforholdene bliver derfor noget flimrende, men det kan dog ses af figur 6.3 og 6.4, at de 'fracaldne' fra det samfundsvidenskabelige område klarer sig noget bedre end de grupper, der har opgivet humanistiske studier.

Figur 6.3

Relativ indkomst i den private og offentlige sektor 3 år efter afbrud af uddannelse for alle mænd og kvinder med mindst 2 års samlet uddannelsesaktivitet og længst tid ved *lange videregående samfundsvidenskabelige uddannelser*. Indeks med alle jævnaldrende i den samme sektor = 100. 1985 til 1994

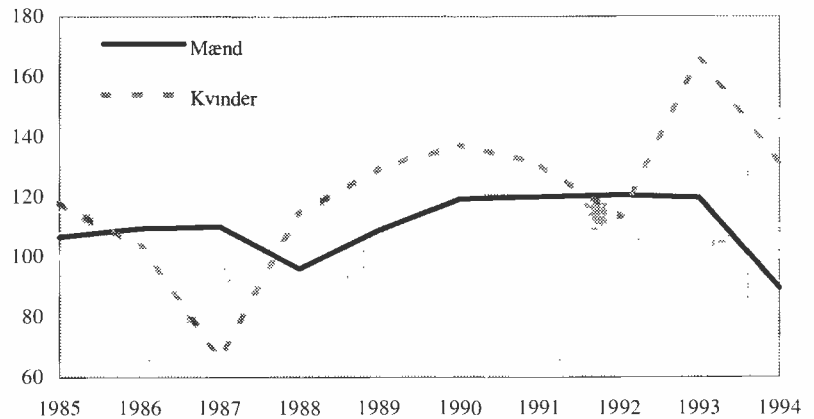
A. ansatte i den private sektor

Index



B. ansatte i den offentlige sektor

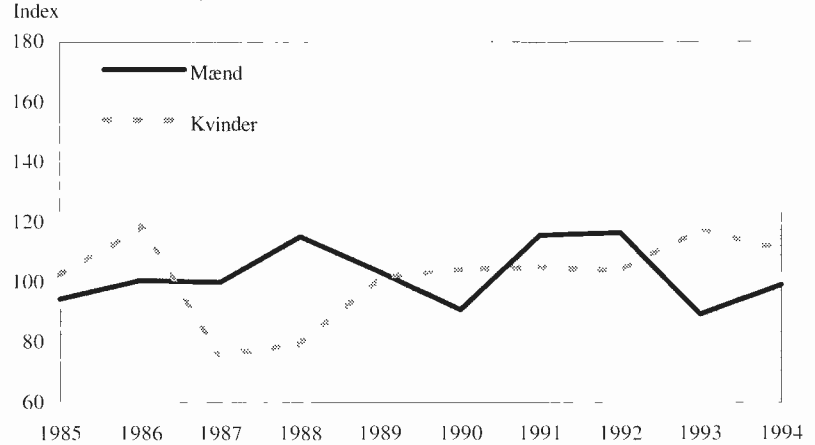
Index



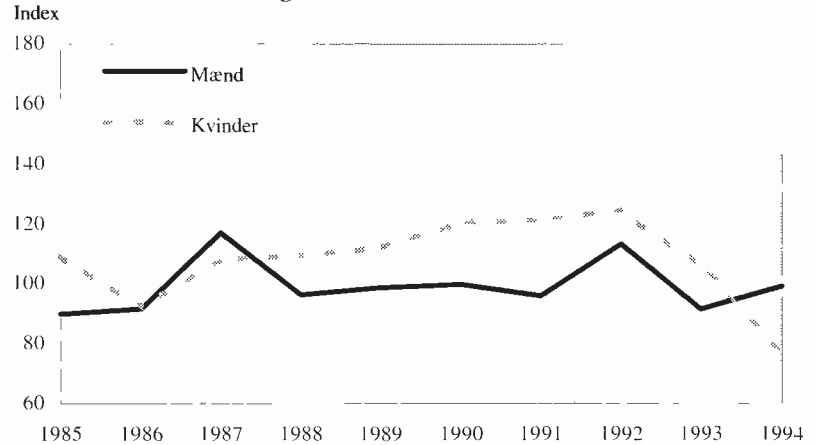
Figur 6.4

Relativ indkomst i den private og offentlige sektor 3 år efter afbrud af uddannelse for alle mænd og kvinder med mindst 2 års samlet uddannelsesaktivitet og længst tid ved *lange videregående humane uddannelser*. Indeks med alle jævnaldrende i den samme sektor = 100. 1985 til 1994

A. ansatte i den private sektor



B. ansatte i den offentlige sektor



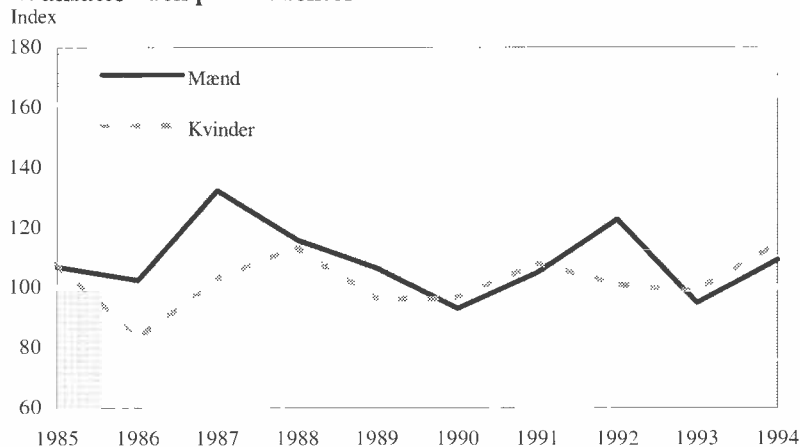
**Afbrudte
mellemlange
videregående**

Selv for alle mellemlange uddannelser, taget som en gruppe, er billedet for den private sektor ret så flimrende (figur 6.5), men især for mændene synes der gennemgående at være en vis merindtjening, i forhold til alle jævnaldrende i den private sektor: Afbrudte med dele af en mellemlang uddannelse ansat i den offentlige sektor synes derimod ikke at klare sig bedre end gennemsnittet.

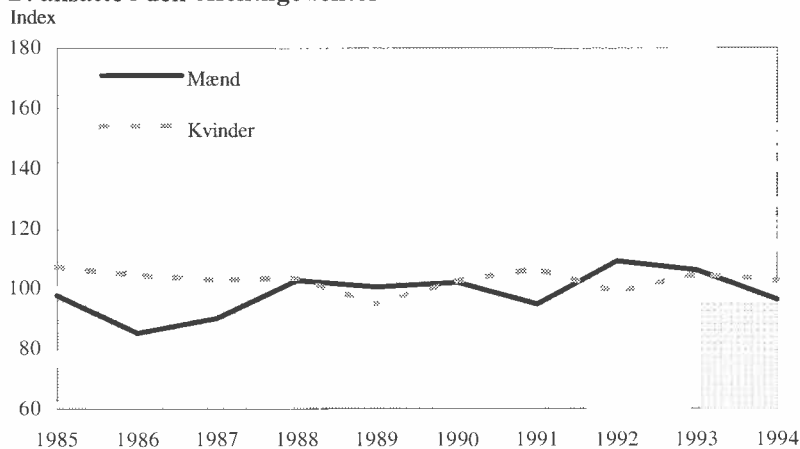
Figur 6.5

Relativ indkomst i den private og offentlige sektor 3 år efter afbrud af uddannelse for alle mænd og kvinder med mindst 2 års samlet uddannelsesaktivitet og længst tid ved *mellemlange videregående uddannelser*. Indeks med alle jævnaldrende i den samme sektor = 100. 1985 til 1994

A. ansatte i den private sektor



B. ansatte i den offentlige sektor



6.6 Udviklingen i indkomsten for de fuldtidsbeskæftigede afbrydere fra 1984

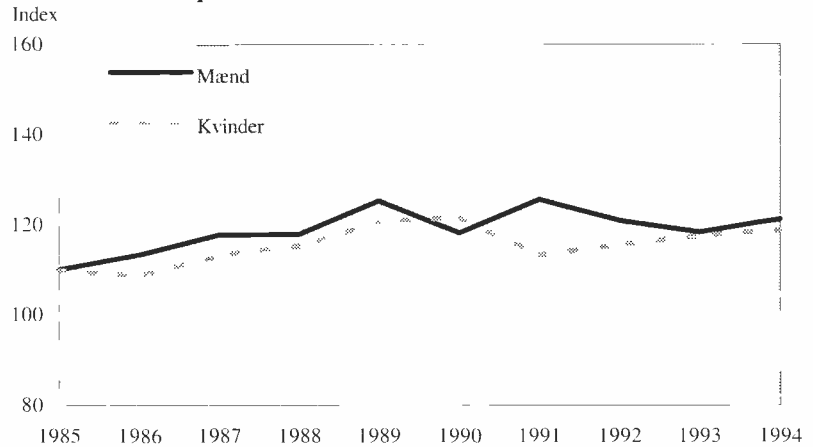
Fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere

I afsnit 6.5 belyses indtjeningsforholdene i årene 1985 til 1994 for forskellige årgange af afbrydere med ophøret af uddannelsesdeltagelsen 3 år tilbage i tiden. I dette afsnit analyseres udviklingen i indtjeningsforholdene for en enkelt årgang af afbrydere, nemlig 1984 årgangen altså den gruppe, der afbrød uddannelsen i 1984. Dette er helt parallelt med kapitel 5, hvor det var indkomsten for den årgang, der færdiggjorde uddannelsen i 1984, der blev fulgt.

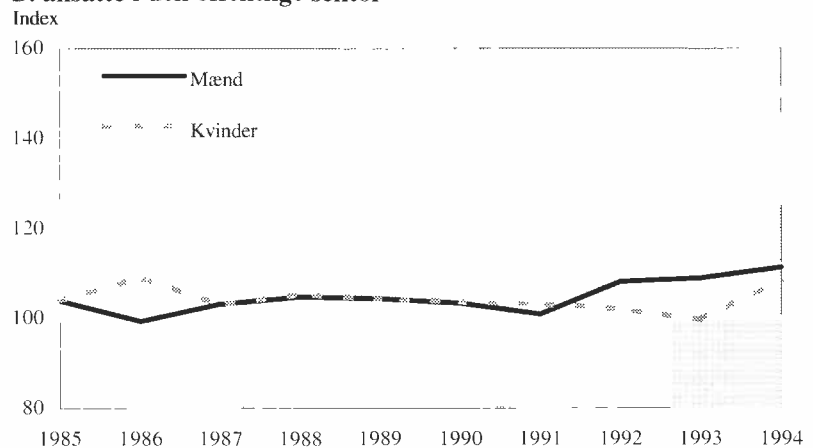
Figur 6.6

Relativ indkomstudvikling i den private og offentlige sektor 1985 til 1994 for alle afbrydere fra 1984 med mindst 2 års samlet uddannelsesaktivitet fordelt på mænd og kvinder. Indeks med alle jævnaldrende af samme køn i samme sektor = 100

A. ansatte i den private sektor



B. ansatte i den offentlige sektor



Privat sektor

I den private sektor får både mænd og kvinder, med mindst 2 års afbrudt uddannelse bag sig, forbedret deres relative indtjening ganske meget, efterhånden som deres anciennitet vokser (se figur 6.6.) Efter 10 år er merindtjeningen for begge køn omkring 20 pct. For denne gruppe synes den afbrudte uddannelse altså ikke at være indkomstmæssigt spildt.

Offentlig sektor

Den bonus, man i den offentlige sektor vil give for disse mere uformelle kvalifikationer - bortset fra selve studentereksamen eller hf - er kun halvt så stor og kommer ret sent. Dette kan have sammenhæng med, at de afbrydere, den private sektor får fat i, er bedre kvalificerede end dem, der får job i den offentlige sektor. Den offentlige sektor vil i hvert fald kun undtagelsesvis kunne tilbyde personer, uden formelle kvalifikatio-

ner, en indkomst, der mere eller mindre trækker de pågældende væk fra uddannelsen.

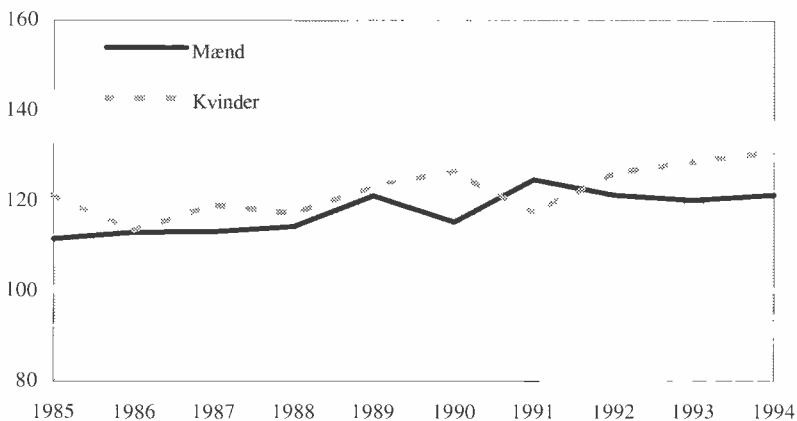
Det billede, der tegnede sig for alle privatansatte, genfindes i høj grad for de afbrydere, der kommer med en ufærdig akademisk uddannelse. Kvinder, med en afbrudt lang videregående uddannelse, får en noget højere merindtjening end alle afbrydere. I den offentlige sektor er merindtjeningen, for dem der har afbrudt en akademisk uddannelse, lidt lavere end i den private sektor, men dog klart højere end for alle afbrydere i den offentlige sektor.

Figur 6.7

Relativ indkomstudvikling i den private og offentlige sektor 1985 til 1994 for afbrydere i 1984 med mindst 2 års samlet uddannelsesaktivitet og mest tid ved lange videregående uddannelser fordelt på køn. Indeks med alle jævnaldrende af samme køn i samme sektor = 100

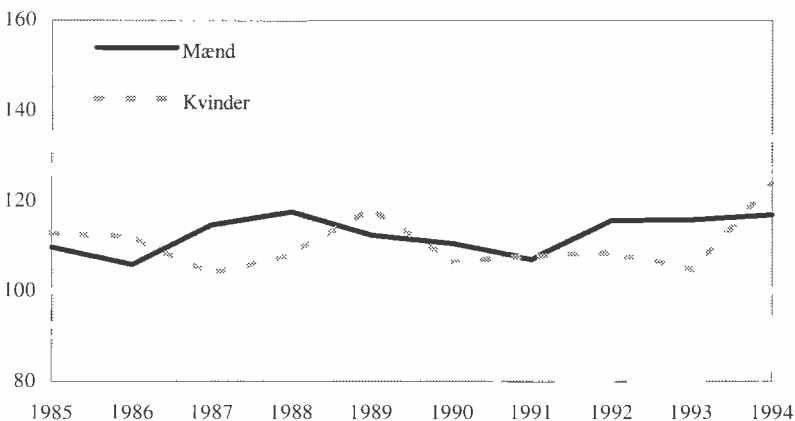
A. ansatte i den private sektor

Index



B. ansatte i den offentlige sektor

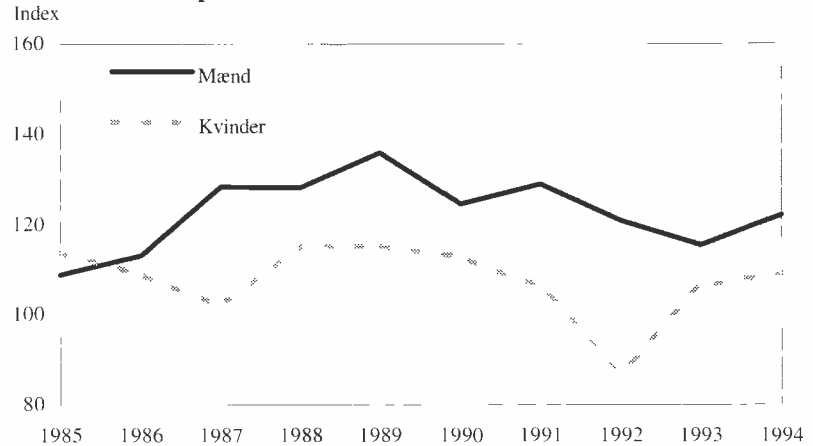
Index



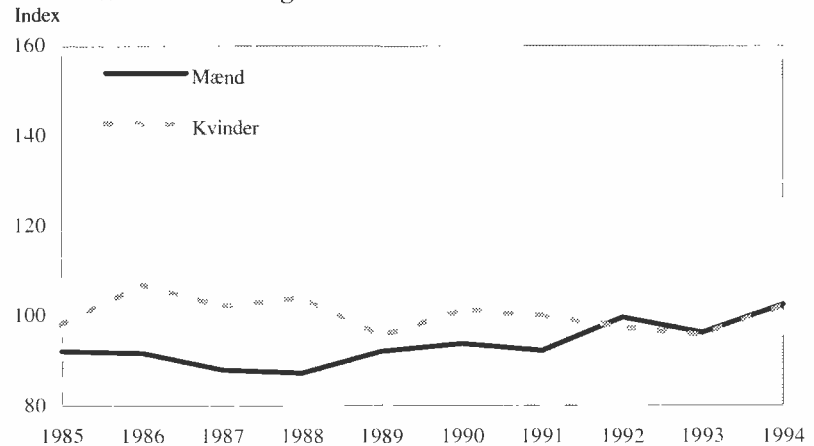
Figur 6.8

Relativ indkomst i den private og offentlige sektor 1985 til 1994 for afbrydere i 1984 med mindst 2 års samlet uddannelsesaktivitet og mest tid ved *mellemlange videregående uddannelser* fordelt på køn. Indeks med alle jævnaldrende af samme køn i samme sektor = 100

A. ansatte i den private sektor



B. ansatte i den offentlige sektor



Afbrudte mellemlange videregående

Figur 6.8 viser udviklingen i den relative indtjening for personer med en afbrudt mellemlang videregående uddannelse bag sig. Den del, der er ansat i den offentlige sektor, har ikke nogen merindtjening i forhold til alle jævnaldrende i den offentlige sektor. Mændene ligger i de fleste af årene faktisk under gennemsnittet.

I den private sektor klarer mændene, med en ufærdig mellemlang uddannelse, sig derimod godt. Baggrundsmaterialet viser, at det tilsyneladende skyldes især personer med en ufærdig handelshøjskole-uddannelse eller en teknisk uddannelse. Da der er ret få kvinder, med en afbrudt mellemlang uddannelse, ansat i den private sektor, kan kurven over denne gruppes indkomst næppe tillægges større betydning.

7. De der ikke påbegynder yderligere uddannelse efter studentereksamen eller hf

Tiden efter eksamen

I tabel 7.1 er vist hvor stor en andel af dimittendårgangene fra 1975 til 1993, der 1 til 8 år efter eksamen endnu ikke er kommet i gang. Til og med 1988 er der tilsyneladende mindre og mindre tilbøjelighed til at få startet hurtigt efter eksamen. Andelen, der ikke kommer i gang det første år, kulminerer således i 1988. Den procentdel, der ikke får startet inden huen bliver mere end 1 år gammel, topper for 1987 årgangen, og med 1986 årgangen nås der et maksimum for den gruppe, der ikke er begyndt indenfor de første 2 år.

Fra 1988 til 1990 er der et beskedent fald i den andel, der ikke kommer relativt hurtigt i gang, men derefter synes der igen at være en stigende tilbøjelighed til at udsætte eller opgive den yderligere uddannelse. Den procentdel, der ikke er kommet i gang inden 3, 4, 5, 6, 7 og 8 år, har alle deres maksimum for 1986 årgangen, og den udvikling, der har været efter 1990, indikerer, at man igen kommer op på dette niveau.

Tabel 7.1

Procentvis andel af dimittendårgangene 1975 til 1993 der ikke var påbegyndt videre uddannelse indenfor 0 til 8 år efter eksamen

Stud.- årgang	Procent af årgang som ikke er påbegyndt efter hhv.:									
	År efter studenter/Hf-eksamen								Ej på- begyndt inden 1.10.94	
	0	1	2	3	4	5	6	7		
	pct.									
1975	48.4	24.3	15.1	10.9	9.0	8.0	7.4	7.2	6.9	6.0
1976	51.9	27.1	16.8	12.2	10.0	8.9	8.2	7.8	7.5	6.2
1977	57.1	31.4	19.7	13.8	11.0	9.6	8.8	8.2	7.9	6.7
1978	61.2	35.1	21.5	15.2	12.2	10.7	9.8	9.2	8.7	7.4
1979	66.2	38.1	22.5	15.9	12.6	10.9	9.9	9.2	8.8	7.3
1980	67.9	40.1	24.2	16.6	12.9	11.1	9.9	9.2	8.7	7.4
1981	66.6	40.3	24.8	16.8	12.9	10.9	9.6	8.9	8.4	7.1
1982	67.7	41.9	26.0	17.8	13.6	11.3	10.0	9.1	8.6	7.5
1983	68.5	43.3	27.9	19.1	14.4	12.1	10.6	9.8	9.3	8.3
1984	69.5	44.7	28.6	19.5	14.9	12.5	11.1	10.2	9.7	8.9
1985	72.0	45.9	28.8	19.4	14.8	12.3	11.0	10.3	9.8	9.4
1986	73.7	47.6	29.7	20.1	15.1	12.6	11.4	10.6	9.9	9.9
1987	76.4	49.2	29.7	19.3	14.6	12.2	10.8	9.9	.	9.9
1988	77.1	48.3	27.9	18.3	13.9	11.2	9.8	.	.	9.8
1989	75.7	42.9	24.7	16.7	12.5	10.2	.	.	.	10.2
1990	75.1	42.5	25.3	16.7	12.4	12.3
1991	76.1	44.7	26.7	17.5	17.5
1992	77.6	47.8	28.2	28.2
1993	79.4	50.0	50.0

Forskellige forklaringer

Det er indlysende, at de stramme adgangsbetingelser for mange uddannelser har bidraget stærkt til stigningen i den andel, der ikke kommer hurtigt i gang efter eksamen. Men det kan bestemt ikke udelukkes, at der samtidig med disse stramninger og nok også sammenhængende med

dem, er sket nogle holdningsændringer, der måske ikke automatisk ændres i takt med at adgangskravene lempes.

Stigende andel

Det er under alle omstændigheder værd at fremhæve, at der i løbet af den betragtede periode, er kommet en betragtelig stigning i den andel, der endnu ikke er kommet i gang efter 8 år. Selv om der også efter det 8. år er nogle, der kommer i gang, er der næppe tvivl om, at gymnasie- og hf restgruppen er steget betragteligt - mere end 40 pct., hvis væksten bliver lige så stærk, som den har været for den gruppe, der ikke er startet 8 år efter eksamen.

7.1 Hvad karakteriserer gruppen der ikke kommer i gang?

Ventetid

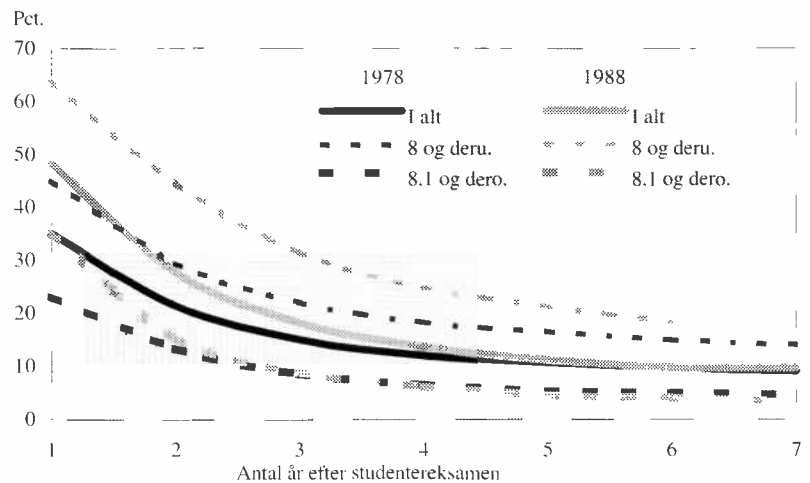
I kapitel 2 blev ventetid før påbegyndelse af yderligere uddannelse behandlet. Spørgsmålet om, hvem der ikke kommer i gang, er selvfølgelig beslægtet hermed, men er alligevel i høj grad et andet, da der jo netop er tale om en restgruppe.

Karakterer

Det blev i slutningen af kapitel 2 konkluderet, at der nok var en tilbøjelighed til, at dimittender med lave karaktergennemsnit kom senere i gang med uddannelsen, end dem der havde højere gennemsnit, men forskellen måtte nærmest karakteriseres som moderat. Som det fremgår af figur 7.1, er der en særdeles markant forskel mellem den andel, der ikke kommer i gang for høje og lave karaktergennemsnit.

Figur 7.1

Andelene af dimittendårgangene 1978 og 1988 der ikke har påbegyndt en yderligere uddannelse 1 til 7 år efter eksamen fordelt på gennemsnit over og under 8



Det ses også af figuren, at den stigning, der fra 1978 til 1988 er sket i andelen, der ikke kommer i gang efter 2 år, må tilskrives de dimitten-

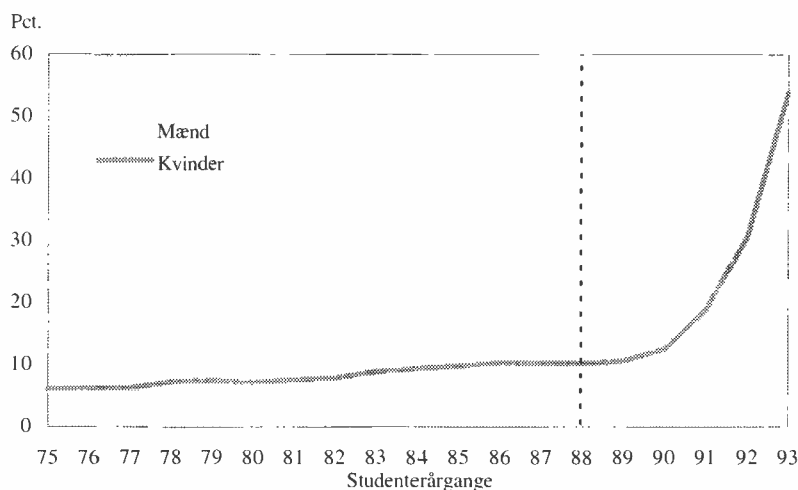
der, der får lave karakterer. Dette synes at indikere, at det er de stigende adgangskrav, der er hovedansvarlig for den stedfundne stigning¹.

Køn

Kønsfordelingen er ret lige for den voksende gruppe af studenter og hf'ere, der ikke påbegynder yderligere uddannelse, se figur 7.2. I figuren ses, hvor stor en andel af de enkelte dimittendårgange fra 1975 til 1993, der ikke var kommet i gang oktober 1994, hvor den første årgang altså har haft chancen i 19 år og den sidste kun i 1 år.

Figur 7.2

Andelene af dimittendårgangene 1975 til 1993 der oktober 1994 ikke har påbegyndt en yderligere uddannelse, fordelt på mænd og kvinder



Den noget højere andel af kvinderne fra de allerseneste årgange, der ikke er kommet i gang, kan næppe fortolkes som et skift i kønsmønstret, da der, som nævnt i kapitel 2, er relativt mange kvinder på uddannelser, der normalt ikke påbegyndes umiddelbart efter eksamen, eksempelvis uddannelsen til sygeplejerske. Men generelt synes der i de senere år at være en lidt større andel af kvinderne end af mændene, der ikke påbegynder yderligere uddannelse. For 1988 årgangen er procent andelen således 10,2 for kvinderne og 9,2 procent for mændene.

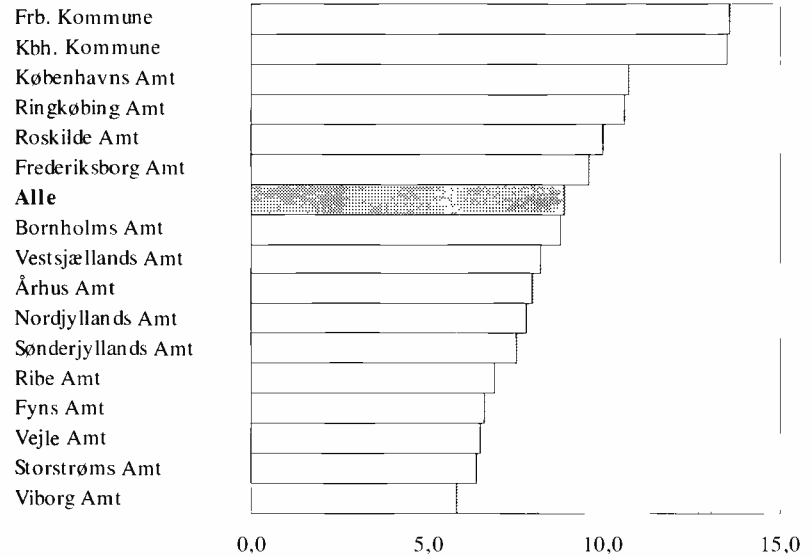
Geografi

Den geografiske variation i den andel, der ikke får startet i løbet af den betragtede periode er, som det ses af figur 7.3, ret betydelig og betragtelig større end de gennemsnitlige kønsforskelle. Især i Hovedstaden er der relativt mange, der i de senere år ikke kommer i gang.

¹ At andelen ikke stiger for de dimittender, der har karaktergennemsnit på 8,1 eller derover, skyldes i nogen udstrækning, at gennemsnitskaraktererne generelt er steget, jf. kapitel 1. Andelen, der ikke er kommet i gang inden 2 år, er også steget om end ikke så meget for nogle af de højere karakterintervaller.

Figur 7.3

Geografisk fordeling af andelen af ikke-påbegyndere for årgang 1984

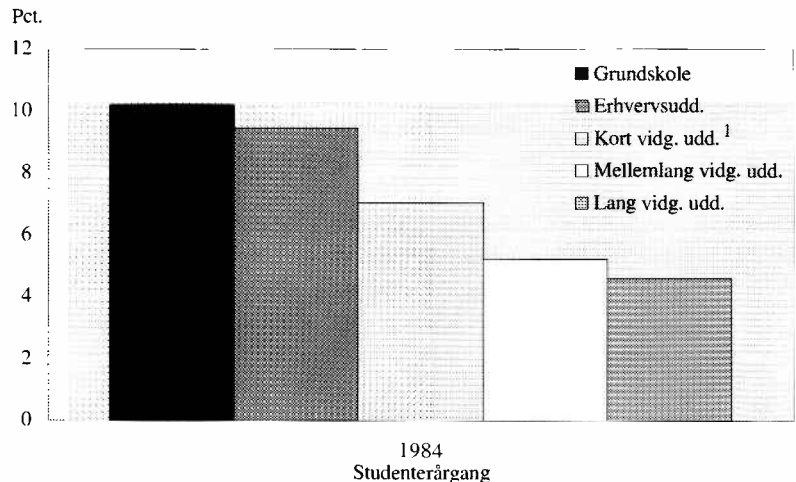


Forældrenes uddannelse

Forældrenes uddannelsesniveau er af stor betydning for, om man får begyndt yderligere uddannelse efter eksamen. Det ses af figur 7.4, at jo højere forældrenes uddannelse er, jo mindre er sandsynligheden for, at man ikke kommer i gang. Således er andelen af ikke-påbegyndere for studenter eller hf'ere fra familier, hvor ingen af forældrene har en uddannelse udover grundskolen, mere end dobbelt så stor som for akademikerbørnene.

Figur 7.4

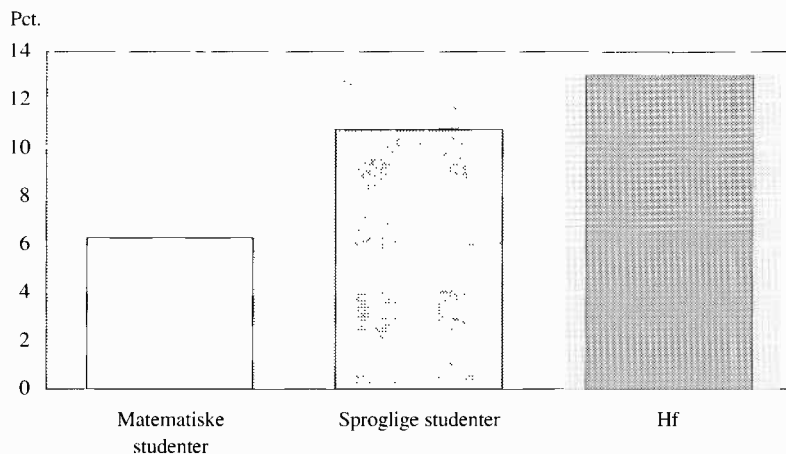
Andel, der ikke begynder videre uddannelse inden oktober 1994, for årgang 1984 fordelt på forældrenes højeste uddannelse



¹ Inkl. almen gymnasial uddannelse.

Figur 7.5

Andel der ikke begynder videre uddannelse inden oktober 1994, for årgang 1984 fordelt på hf, matematisk og sproglig studentereksamen



Eksamens art

Om man er dimitteret som matematisk eller sproglig student eller som hf'er, er også af afgørende betydning for, om man går videre i uddannelsessystemet. Som det ses af figur 7.4, er der flere hf'ere, end studenter, der udsætter/opgiver videre uddannelse. Blandt studenterne er der relativt flest matematikere, der kommer i gang med en videre uddannelse efter eksamen.

7.2 Beskæftigelsesforholdene for gruppen der ikke kommer i gang

15 år efter eksamen

Den del af en årgang, der ikke får startet yderligere uddannelse, har naturligvis i de første år hyppigere arbejde end de dimittender, der går i gang med en uddannelse. Ser man derimod, som i figur 7.6, på forholdene 15 år efter studentereksamen eller hf, ser billedet anderledes ud. Lønmodtagerandelen for ikke-starterne er markant under gennemsnittet for samtlige dimittender, og denne forskel udlignes kun i beskedent omfang af, at der er lidt flere selvstændige blandt den gruppe, der ikke er kommet i gang 15 år efter eksamen.

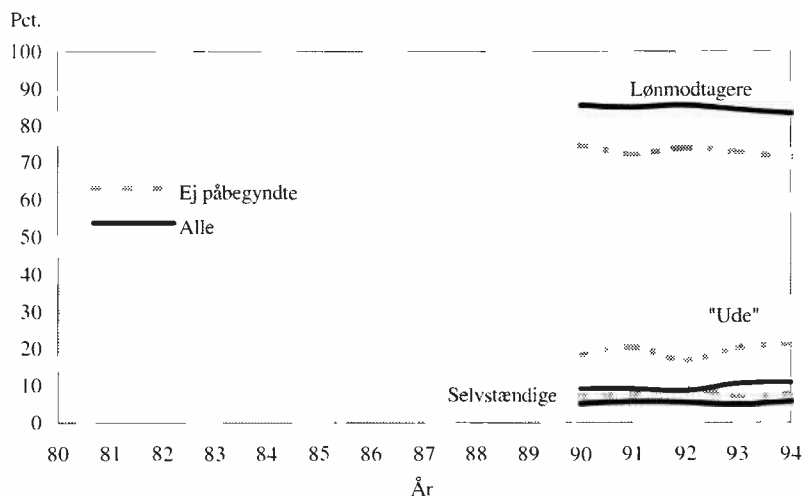
Ude af erhverv

Forklaringen på den lavere lønmodtagerandel er, at der er relativt mange i gruppen 'ude' blandt ikke-starterne i forhold til samtlige dimittender fra samme årgang.

Gruppen 'ude' omfatter antageligt også relativt mange med helbredsproblemer, men det kan ikke dokumenteres på baggrund af de foretagne registerkørsler. Der er formentlig også en del hjemmegående ægtefæller.

Figur 7.6

Beskæftigelsesstatus 15 år efter studentereksamen eller hf for alle og for ikke-starterne



Ikke fuldtids- beskæftigede

Ser man på beskæftigelsesgraden² blandt dimittenderne fra årgang 1984, der ikke havde påbegyndt yderligere uddannelse inden oktober 1994, og som havde lønmodtagerstatus 3 år efter i 1987³, viser det sig, at godt en femtedel havde en beskæftigelsesgrad under 50 pct. (fra 0 til 49 pct. af fuldt årligt bidrag), og yderligere en femtedel havde mellem 50 og 84 pct. Til sammenligning viste tallene, for alle med en eller anden fuldført uddannelse efter gymnasium og hf, jf. tabel 4.2, at mindre end en tiendedel havde en beskæftigelsesgrad under 50 pct., mens godt en femtedel havde under 85 pct. af fuld beskæftigelse. Der er med andre ord tale om en markant forskel i beskæftigelsesgraden for de to grupper.

Arbejdsmarkeds- tilknytninger

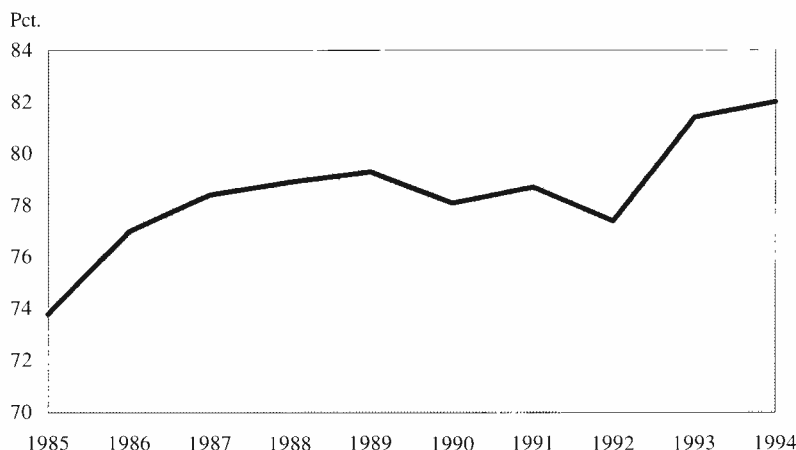
Figur 7.7 viser beskæftigelsesgraden for den del af årgang 1984, der ikke inden oktober 1994 var kommet i gang med en videre uddannelse. Det fremgår klart af figuren, at beskæftigelsesgraden stiger med stigende anciennitet - dog ses en periodevis faldende tendens fra 1989 til 1992 i forbindelse med lavkonjunktoren. Navnlig er der en betydelig forbedring af beskæftigelsesgraden i de første år efter studentereksamen eller hf. Det kan ikke udelukkes, at det netop er dette bedre fæste på arbejdsmarkedet, der i visse tilfælde er med til at fastholde de pågældende udenfor uddannelsessystemet.

² ATP-bidrag i forhold til fuldt årligt bidrag.

³ At 3 år er valgt skyldes, at der de første år efter eksamen formentlig vil være flere, der regner med at påbegynde en uddannelse.

Figur 7.7

ATP bidrag som procent af det maksimale bidrag. Alene lønmodtagere fra studenterårgang 1984, der ikke havde påbegyndt yderligere uddannelse inden oktober 1994. 1985-1994



De samme personer

Da analysen alene omfatter dimittender fra 1984, der rent faktisk undlod at påbegynde en uddannelse inden oktober 1994, er det, bortset fra bevægelser ind og ud af arbejdsmarkedet, de samme personer fra denne årgang, der går igen fra år til år. Udviklingen i beskæftigelsesgraden skyldes altså ikke, at den gruppe, der ikke har så gode jobmuligheder, ender med at påbegynde en uddannelse.

7.3 Indkomsten for gruppen der ikke kommer i gang

I forhold til de jævnaldrende

Analysen af indkomsten er i det følgende på mange måder foretaget efter principper, der svarer til dem, der er anvendt i kapitlerne 5 og 6. Målestokken er fortsat indtjeningen for jævnaldrende fuldtidsbeskæftigede af samme køn i samme sektor, men der vil i dette kapitel blive foretaget en sammenligning af de forskellige kategorier af dimittender.

Fødselsårgang 1956

Figur 7.8 viser, hvorledes indkomsten har udviklet sig fra det 20. til og med det 38. år for den årgang af mænd, der blev født i 1956, og som ikke fik studentereksamen eller hf (inden oktober 1994) samt indkomst-udviklingen for studenter- og hf-årgangen fra 1975 fordelt efter uddannelsesmæssig karriere. Som omtalt i kapitel 1 var gennemsnitsalderen for dimittenderne fra 1975 19 år, og det er derfor, der er foretaget en sammenligning med 1956-årgangen. En sammenligning med mænd med helt samme aldersfordeling ville måske være mere korrekt, men ville næppe påvirke slutresultatet nævneværdigt.

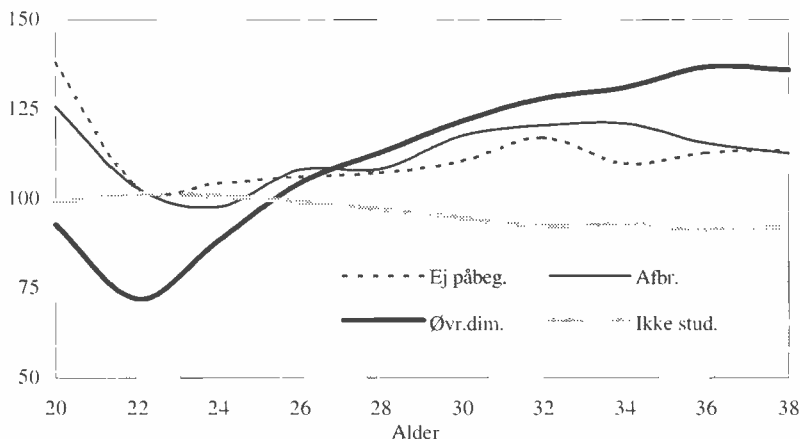
Som det fremgår af figuren, udviser den relative indkomst for ikke-dimittenderne et fortsat fald fra 23 års alderen og frem. Hovedårsagen her-

til er naturligvis, at flere og flere af de jævnaldrende med studentereksamen eller hf færdiggør deres uddannelse og får relativt vellønnede job⁴.

Figur 7.8

Indeks for indkomsten som procent af indkomsten for alle jævnaldrende mænd ansat i den private sektor, fordelt på ikke dimitterede, afbrydere, ikke-påbegyndere og øvrige dimittender¹. Kun fuldtidsbeskæftigede

Pct. af gennemsnitlig bruttoindkomst 1994 (respt. alder)



¹ Opdelingen af dimittenderne er foretaget på grundlag af den uddannelsesmæssige status oktober 1994.

Fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere

Det bør understreges, at figuren kun omfatter de mænd, der i det pågældende år var fuldtidsbeskæftigede, dvs. havde en ATP indbetaling på mindst 85 pct. af maksimum. Figuren siger derfor ikke noget om indkomsten for de uddannelsessøgende som sådan, men kun noget om den del, der har fuldtidsjob ved siden af før påbegyndelsen eller i forbindelse med en elevansættelse. Stigningen i kurven for 'øvrige dimittender' har først og fremmest sammenhæng med afgang fra disse kategorier og tilgang af personer med færdige uddannelser⁵.

De uddannede

Det er, som man kunne forvente, gruppen 'øvrige dimittender', der klarer sig bedst. Kun en meget ringe del af personerne i denne gruppe er det sidste år, altså i 1994, uddannelsessøgende uden nogen form for kompetencegivende uddannelse. Som det ses af figuren, er indtjeningsforholdene for afbryderne og ikke-påbegynderne imidlertid også markant bedre end for de jævnaldrende, der ikke fik studentereksamen eller hf⁶.

⁴ Ikke-dimittenderne er naturligvis heller ikke en homogen gruppe. Her vil der også, især blandt de yngre årgange, være nogle, der er under uddannelse, og som senere ofte vil overhale de mænd, der ikke fik nogen uddannelse efter grundskolen.

⁵ Det lidt særegne kurveforløb de første år er, da der er tale om stærkt skiftende sammensætning af de forskellige grupper af fuldtidsbeskæftigede, ikke af større interesse.

⁶ Det skal hertil bemærkes, at figuren omfatter alle afbrydere og ikke kun den del, der har haft mindst 2 års uddannelsesetid efter eksamen.

Svær estimation

Figur 7.8 synes således at vise, at der for mænd med ansættelse i den private sektor, er en ganske pæn økonomisk bonus ved at tage studentereksamen eller hf, også selv om man ikke forsøger at komme videre i uddannelsessystemet eller opgiver det efter at have forsøgt. Man skal imidlertid her være opmærksom på, at det ikke er sikkert, at det er relevant at sammenligne med gennemsnitsindkomsten for alle, der ikke dimitterede. Det er muligt, at de pågældende under alle omstændigheder ville have klaret sig bedre. Den økonomiske bonus ville måske også for nogle have været større ved at have anvendt et tilsvarende antal år, som det der blev anvendt i gymnasiet eller hf (samt for afbrydernes vedkommende i andre dele af uddannelsessystemet), på alternative former for dygtiggørelse.

Kønsforskelle

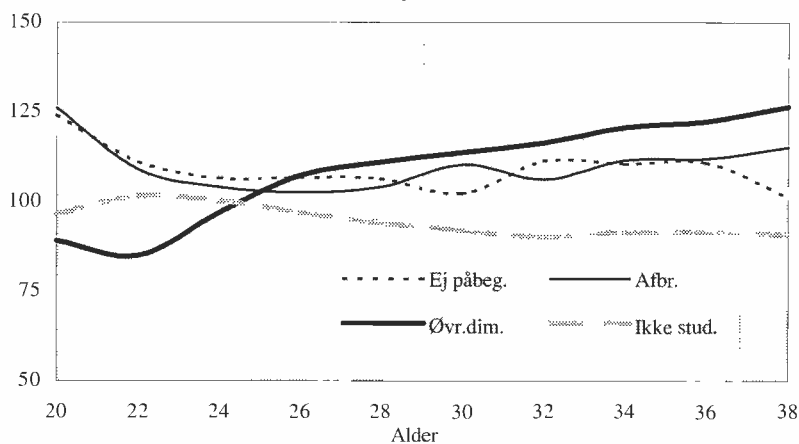
Kvinder ansat i den private sektor (figur 7.9) udviser et mønster, der minder ganske meget om mændenes. Den økonomiske gevinst ved at uddanne sig er, for alle kvinder under ét, noget mindre end for mænd, men dette skyldes, som nævnt i kapitel 5, at kvinderne gennemgående har kortere uddannelser end mænd⁷. At afbryderne og ikke-påbegynderne fluktuerer en del i forhold til hinanden, må formentlig tilskrives tilfældigheder. De to grupper af 1975 årgangen var ikke voldsomt store.

Figur 7.9

Indeks for indkomsten som procent af indkomsten for alle jævnaldrende kvinder ansat i den private sektor, fordelt på ikke dimitterede, afbrydere, ikke-påbegynderne og øvrige dimittender¹.

Kun fuldtidsbeskæftigede

Pct. af gennemsnitlig bruttoindkomst 1994 (respt. alder)



¹ Opdelingen af dimittenderne er foretaget på grundlag af den uddannelsesmæssige status oktober 1994.

Offentligt ansatte kvinder

Også for kvinder ansat i den offentlige sektor er relationerne mellem de forskellige grupper indtjeningsforhold nogenlunde de samme, men merindtjeningen i forhold til ikke-dimittenderne er yderligere skrumpet ind.

⁷ For nogle af de enkelte uddannelser er forholdet dog omvendt.

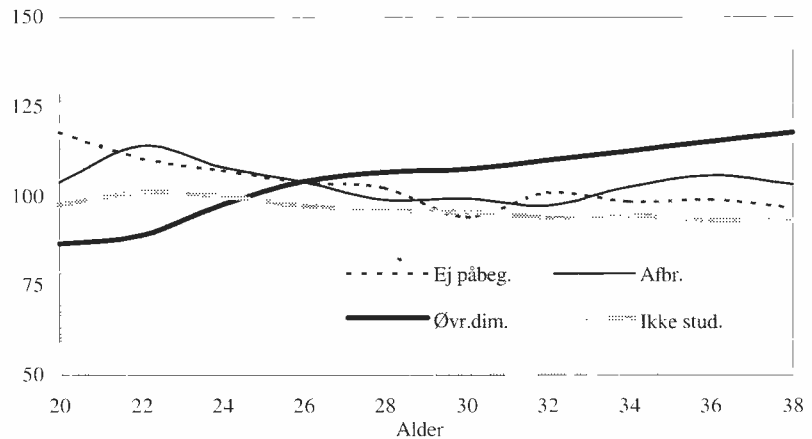
For ikke-starterne kniber det med at nå en indtjening på højde med gennemsnittet for alle kvinder ansat i den offentlige sektor, om end gruppen tjener mere end dem, der ikke fik studentereksamen eller hf.

Figur 7.10

Indeks for indkomsten som procent af indkomsten for alle jævnaldrende kvinder ansat i den offentlige sektor, fordelt på ikke dimitterede, afbrydere, ikke-påbegyndere og øvrige dimittender¹.

Kun fuldtidsbeskæftigede

Pct. af gennemsnitlig bruttoindkomst (respt. alder)



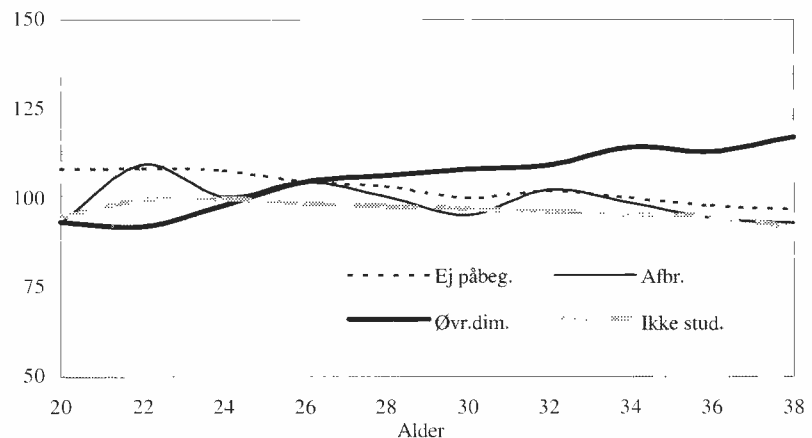
¹ Opdelingen af dimittenderne er foretaget på grundlag af den uddannelsesmæssige status oktober 1994.

Figur 7.11

Indeks for indkomsten som procent af indkomsten for alle jævnaldrende mænd ansat i den offentlige sektor, fordelt på ikke dimitterede, afbrydere, ikke-påbegyndere og øvrige dimittender¹.

Kun fuldtidsbeskæftigede

Pct. af gennemsnitlig bruttoindkomst (respt. alder)



Mænd

For mænd ansat i den offentlige sektor, se figur 7.11, er det kun gruppen 'øvrige dimittender', der får en klar merindtjening, og den er oven i

købet markant mindre end for mændene i den private sektor. Afbryderne har slet ikke nogen merindtjening i forhold til mænd uden studentereksamen eller hf ansat i den offentlige sektor, og for dem, der har opgivet yderligere uddannelse, er der kun en moderat merindtjening. Også her kan forholdene være lidt påvirkede af tilfældigheder på grund af gruppernes moderate størrelse.

8. Datagrundlag

Anonymiseret datasæt

Datagrundlaget for undersøgelsen er stort. At det overhovedet har været muligt, at undersøge så mange forhold, for så mange personer, over så mange perioder, som tilfældet har været, skyldes at samtlige oplysninger er baseret på udtræk fra forskellige statistikregistre i Danmarks Statistik. Det anonymiserede datasæt for undersøgelsen er skabt ved sammenkørsel fra disse registre.

8.1 Kilder

Der rådes i Danmark over en enestående registerbaseret personstatistik¹. I undersøgelsen er dele af denne anvendt til undersøgelsesdata og populationsafgrænsning. Der er anvendt data fra følgende registre:

Uddannelse

*Uddannelsesstatistikregisteret*²

Registeret indeholder oplysninger om personer, som er eller har været indskrevet ved en uddannelsesinstitution i Danmark. Registeret opdateres én gang årligt (tilgang, bestand og afgang) efter at elevtællingerne på de enkelte institutionsområder er afsluttet.

Arbejdsmarked

*Arbejdsklassifikationsmodulet*³

Registeret indeholder års-oplysninger om erhvervs- og beskæftigelsesforhold for personer, som har eller har haft bopæl i Danmark i det pågældende år, samt om personer i øvrigt, der svarer indkomst- eller formueskat til staten. Registeret er dannet ved en maskinel proces, hvor den enkelte person tildeles erhvervs- og stillingskoder på baggrund af en række forskellige registre, bl.a. Det Centrale Skatteyderregister (CSR) og Det Centrale Oplysningsseddelregister (COR)

Befolkning

Befolkningsstatistikregisteret

Registeret indeholder grundlæggende demografiske oplysninger om personer som har eller har haft bopæl i Danmark. Registerets grundlag er Det Centrale Personregister (CPR)

Der vil senere i kapitlet blive redegjort for de enkelte oplysninger fra de respektive registre.

¹ En mere detaljeret beskrivelse af samtlige personstatistikregistre i Danmarks Statistik findes i publikationen *Personstatistik i Danmark*, Danmarks Statistik 1994.

² Også kaldet Det Integreerede Elevregister.

³ Også kaldet AKM.

8.2 Populationen

Undersøgelsespopulationen er afgrænset til samtlige danske personer, som har fuldført (bestået) en studentereksamen eller højere forberedelseseksamen (hf) ved en dansk uddannelsesinstitution i perioden 1. januar 1975 til 1. oktober 1993. I alt omfatter dette 417.971 personer.

Studenter og kursister

Populationen omfatter også studenter med fuldført studenterkursus samt fuldført international studentereksamen taget i Danmark.

Hf'ere

Derimod omfatter populationen ikke personer, som gennem kombineret af flere hf-enkeltfag, har opnået en 'hel' hf. Dette skyldes, at der i uddannelsesstatistikregisteret kun findes oplysninger om disse fra 1992 og frem.

Den første fuldførte eksamen

Undersøgelsespopulationen er dannet gennem udtræk fra uddannelsesstatistikregisteret. De personer, som er registreret med mere end én studentereksamen eller hf, optræder i undersøgelsen med den tidligst opnåede studentereksamen eller hf som udgangspunkt. Efterfølgende studentereksamen, studenterkursus eller hf vil således indgå som efterfølgende uddannelse i undersøgelsen af uddannelseskarriverne.

8.3 Anvendte registeroplysninger

Undersøgelsen baserer sig som nævnt, alene på registerstatistiske data fra Danmarks Statistik. De anvendte registerdata for populationen kan ud fra undersøgelsen kategoriseres i tre hovedgrupper:

Uddannelsesoplysningerne

'Undersøgelseskernen' er studenterne og hf'ernes uddannelseskarriver, dvs. de uddannelser, de er indskrevet ved, samt de uddannelsesmæssige resultater heraf i perioden 1975 til 1994. Disse oplysninger er medtaget for hver enkelt påbegyndt uddannelse (efter studentereksamen eller hf) med dateringer for såvel begyndelse som afbrydelse eller færdiggørelse. Oplysningerne vedrører som nævnt, alene de personer som fik studentereksamen eller hf fra 1975 til 1993.

Baggrundsoplysningerne

I belysningen af uddannelses- og erhvervs-karriverne undersøges sammenhænge til udvalgte 'baggrundvariable'. Disse variable er begrænset til køn, alder, studentereksamenstype, studentereksamenskarakter (gns.), den geografiske placering af gymnasiet eller hf samt forældrenes højeste uddannelse.

Arbejdsmarkedsoplysningerne

Foruden de udvalgte baggrundsoplysninger for undersøgelsespopulationen inddrages nogle 'resultatvariable'. Disse giver udvalgte oplysninger om populationens årlige arbejdsmarkedsforhold i perioden 1980 til 1994. For undersøgelsespopulationen er således medtaget årlige oplysninger om, hvorvidt de pågældende er lønmodtagere eller selvstændige,

ATP-bidrag (årligt), om arbejdsgiveren er offentlig eller privat, samt oplysning om den årlige bruttoindkomst.

Generelle befolkningsoplysninger

I dele af undersøgelsen sammenholdes oplysninger om populationen med tilsvarende oplysninger for befolkningen som helhed. Til dette formål er der dannet et 'baggrundsdatasæt' med arbejdsmarkedsoplysninger for befolkningen i perioden 1980 til 1994. Datasættet indeholder udover oplysninger om køn og alder, årlige oplysninger om beskæftigelsesstatus, ATP-bidrag (årligt), ejerforhold for arbejdsgiver, samt oplysning om den årlige bruttoindkomst.

8.4 Generelt om uddannelsesstatistikken

Bearbejdning af uddannelsesregistreringer

I forbindelse med undersøgelsen af uddannelseskarriverne er der foretaget en bearbejdning af de umiddelbare data i uddannelsesstatistikregisteret. Formålet med denne bearbejdning, som i det følgende vil blive betegnet som *komprimeringen*, har været at sammenstykke de enkelte registrerede 'uddannelsesdele' til det, som tilnærmet kan kaldes 'hele uddannelser' eller hele 'uddannelsesforløb'. Men før en egentlig beskrivelse af komprimeringen skal der kort redegøres for de uddannelsesstatistiske grundvariable.

Målet med den danske uddannelsesstatistik er at beskrive enkelte persons placering i uddannelsessystemet på et givet tidspunkt samt deres bevægelser gennem systemet i en given periode.

Personer, ..

Uddannelsesstatistikken er en individualstatistik, hvor den enkelte *elev/studerende* er identificeret med sit CPR nr. Modellen af det formelle uddannelsessystem er ganske simpel.

.. institutioner, ..

Den første komponent er *uddannelsesinstitutionen*, som er kendetegnet ved en kode for beliggenhedskommune samt et løbenummer (der eksisterer i dag 4.100 uddannelsesinstitutioner).

.. og uddannelser over tid..

Den anden komponent er den enkelte *uddannelse*, som er kendetegnet ved en entydig kode samt oplysning om navn, niveau, fagområde mv. For nogle af de længere uddannelsesprogrammer vælges der undervejs retning mod en specifik afsluttende kompetence (fx ingeniør) ligesom man på visse uddannelser kan afslutte med erhvervskompetence på forskellige niveauer (fx HA/cand. merc.). Derfor findes der til hver uddannelseskode en kode for *afsluttet uddannelse* eller opnået kompetence, således at det kan ses, hvilket resultat personen har opnået. Uddannelseskoden er herudover dateret med hhv. et begyndelses- og (eventuelt) et afslutningstidspunkt. Hvis personen har afbrudt eller stadig er igang med uddannelsen, kan dette aflæses af kodeværdien for den afsluttede uddannelse. Der findes i alt 2.089 koder (heraf 1.006 aktuelle) for ud-

dannelser og 2.975 koder (heraf 1.472 aktuelle) for afsluttede uddannelser⁴.

.. indberettes

I praksis indberetter institutionerne årligt til Danmarks Statistik⁵. Der gives oplysninger om alle elever/studerende, som har været indskrevet på den givne uddannelsesinstitution i tællingsperioden, hvilket vil sige det forløbne år forud for tællingstidspunktet den 1. oktober.

Institutionerne (og tællingerne) er fordelt på fire områder:

- Folke- og gymnasieskoler (efterskoler)
- Erhvervsskoler
- Videregående uddannelsesinstitutioner
- Frie skoler (ungdoms-, landbrugs-, søfartsskoler mv.)

Det Integrerede Elevregister

Når de årlige indberetninger er indsamlet, samles de grundlæggende data i Det Integrerede Elevregister. Det Integrerede Elevregister er et longitudinelt individualregister, som aktuelt indeholder registreringer om ca. 9,7 mio. uddannelsesforhold (hovedparten afsluttede) fordelt på ca. 2,4 mio. personer.

Problemer

Det Integrerede Elevregister opfylder stort set de førmtalte mål for uddannelsesstatistikken. Der har dog igennem anvendelsen af registeret vist sig nogle enkelte uhensigtsmæssigheder:

1. *Der kan for den samme person ved samme uddannelse være registreret flere relativt selvstændige uddannelsesdele/-forløb.*
 - Visse studerende skifter institution - men fortsætter ellers ved samme uddannelse. Disse vil i statistikken optræde med to uddannelser.
 - Visse uddannelser er opbygget af flere moduler, som indberettes særskilt, og kan derfor optræde som selvstændige uddannelser i statistikken.
 - Visse uddannelser (eller områder) får reviderede bekendtgørelser, hvilket resulterer i uddannelsesskift. Dette kan medfører, at personer som følger én revideret uddannelse, kan optræde med to registreringer i statistikken (én afbrudt og én videreførende).

⁴ En samlet beskrivelse af de afsluttede uddannelser, er givet i *Dansk Uddannelses Nomenklatur*. Danmarks Statistik & Undervisningsministeriet 1994.

⁵ Udover de her nævnte, tælles også elever ved voksenuddannelser samt kursister ved offentlige kursustilbud.

2. *Der vil for den samme person kunne opgøres mere studietid i registeret end 'kalenderen tillader'.*
 - Visse uddannelser er sammensat af et hovedfag samt eventuelle bi-, side- eller suppleringsfag. Disse uddannelsesdele kan optræde som flere samtidige uddannelser i statistikken.
 - I visse situationer kan der forekomme tidsmæssigt 'overlap', idet én person kan være indskrevet ved flere uddannelser samtidigt. Disse situationer ses oftest i forbindelse med institutions- eller studieskift, samt ved parallelle hoved/bifagsforløb.

Afgrænsede områder

I forbindelse med analyserne af studenterne og hf'ernes uddannelseskarriver er omfanget af ovennævnte problemer ikke stort - men alligevel ubehageligt, da de især koncentrerer sig om visse fagområder og visse uddannelsesinstitutioner.

Det er derfor valgt at bearbejde de umiddelbare karrieredeskriver fra Det Integrerede Elevregister under arbejdsbetegnelsen *komprimeringen*.

8.5 Komprimeringen

Hele uddannelser

Generelt er målet med komprimeringen at samle de opdeltede uddannelsesregistreringer sammen til én registrering med et begyndelses- og afslutningstidspunkt, som dækker alle delene. Endvidere sikres, at de enkelte uddannelser i en uddannelseskariere, er velafgrænsede i forhold til hinanden.

Begreberne

Komprimeringen består af 3 processer:

- *Hullukning*. Benyttes som betegnelse for integrationen af flere uddannelsesdel-registreringer for den samme uddannelse/fag, i én registrering. Ved hullukningen fastholder man seneste registrering vedrørende uddannelsen, samtidig med at man overfører tidligste påbegyndelsestidspunkt til denne registrering
- *Kombinering*. Benyttes som betegnelse for integration af to-fagsuddannelsers dele til én registrering. Ved kombineringen findes uddannelsens centrale fag, som fastholdes, idet tidsrammen udvides til også at omfatte det supplerende fag (bi-/side-/suppleringsfag). Herefter droppes registreringer vedrørende det supplerende fag.
- *Énstrengning*. Benyttes som betegnelse for eliminering af tidsmæssige overlap mellem uddannelsesregistreringer for samme person. Disse overlap betragtes som fejl, idet vi på fuldtidsuddannelser kun tillader, at man følger en uddannelse ad gangen.

14,6 pct.

I alt medførte komprimeringen en reduktion af antallet af uddannelsesrecords fra 691.394 til 590.584. Herudover blev godt 17.000 tidregistreringer korrigeret.

Det er de komprimerede uddannelsesregistreringer, som indgår i undersøgelsesdatasættet. Heraf følger, at opgørelserne ikke er direkte sammenlignelige med andre offentliggjorte opgørelser på grundlag af uddannelsesdata fra Danmarks Statistik.

8.6 Hovedbegreberne i komprimeringsproceduren

Hullukning

Ved hullukningen anlægges et retrospektivt syn på uddannelsesaktiviteter registreret under identiske eller synonyme uddannelseskoder. Basisuddannelser mv. regnes i denne forbindelse med til overbygningsuddannelsen. Der tillades pauser (huller) i uddannelsesaktiviteten i op til 2 år.

Ved hullukningen bevares senest opnåede kompetence/igangværende uddannelsesaktivitet. Dette betyder, at hvis den senest påbegyndte registrering er enten fuldført eller stadig igangværende, så 'lukkes alle huller'. Omvendt bliver der ikke hullukket, hvis den afsluttende registrering er afbrudt, med mindre de forrige registreringer ligeledes er afbrudt.

Kombinering

Kombinering foretages kun for fag, der kan indgå i en flerfagsuddannelse. Endvidere forudsættes, at begge fag er fuldført eller igang. 'Fejlskud' regnes ikke med.

På RUC vælges som det centrale fag senest fuldførte overbygningsuddannelse - og sekundært først påbegyndte uddannelse, hvis intet fag er fuldført.

Énstrengning

I énstrengningen fjernes tidsmæssige overlap mellem forskellige uddannelsesregistreringer i personernes uddannelseskarrierer.

Tidsmæssigt overlap skyldes især:

- for sen afgangsføring af afbrudte uddannelser.
- samtidig optagelse på flere uddannelser, hvor det først senere viser sig, hvilken der realiseres.

Hovedprincippet er, at igangværende og fuldførte har førsteprioritet. Afbrudte uddannelser modificeres i forhold til disse, og falder helt bort, hvis de tidsmæssigt ligger under et fuldført eller igangværende uddannelsesforløb.

8.7 Bemærkninger om datakvalitet

Stærke data	Generelt må netop datakvaliteten siges at være en af undersøgelsens stærke sider. Oplysningerne i undersøgelsesdata er desuden alle baseret på totaltællinger i de enkelte perioder. Alligevel er der data problemer, som der tages højde for i undersøgelsen, og som gør, at der må tages forbehold ved formidling af resultaterne.
“Tidskæv” population ..	Et generelt problem ved det opstillede datasæt er den ‘tidsmæssige skævhed’ i de fortløbende studenter/hf årganges karriereforløb. Således kan der for 1975 årgangen analyseres forløb på op til 19 år, hvor der for 1993 årgangen kun kan ses ét år frem. Der er i de enkelte analyser taget hensyn hertil gennem kategoriseringer og afgrænsning af faste måleperioder.
.. har afledte effekter	Den tidsmæssige skævhed har desuden den afledte effekt, at populationens andel af personer i det videregående uddannelsessystem er stigende over undersøgelsesperioden. Endvidere må det også forventes, at der på visse uddannelser er optaget personer uden studentereksamen eller hf, ligesom der hvert år indskrives studerende med almen gymnasiale uddannelser, som er gennemført uden for Danmark. Det kan især ses som en begrænsning af undersøgelsens resultater, at de erhvervsgymnasialt uddannede ikke indgår i populationen, med mindre disse uddannelser frekventeres af personer, der har bestået studentereksamen eller hf.
Sikker indberetning..	Uddannelsesstatistikken er generelt kendetegnet ved en høj datakvalitet, hvilket primært skyldes den løbende og ‘marginale’ indberetningsform, hvor fejl og mangler ved de enkelte uddannelsesregistreringer normalt bliver ‘fanget’ ved uddannelsesforløbets afslutning. Herudover er materialet, som før nævnt, bearbejdet så meget, at eventuelle tidsmæssige og logiske registreringsfejl er ret begrænset.
..men huller	I forhold til de unges uddannelsesmæssige karrierer er den vigtigste mangel i uddannelsesstatistikken, at de ‘ikke formelle’ uddannelser ikke bliver registreret. Det drejer sig for størstedelen om de mere eller mindre systematiserede uddannelsesforløb, som de unge gennemfører i virksomhedsinternt regi. Udover at disse personer vil indgå i (og ‘oppuste’) gruppen af personer uden erhvervskompetencegivende uddannelse, vil de også bidrage til at gøre billedet af, hvordan gruppen uden erhvervskompetence klarer sig beskæftigelses- og indkomstmæssigt for ‘lyserødt’.
Statistik og administrative data	De øvrige oplysninger, som indgår i undersøgelsen, er alle baseret på registerbaserede statistiksystemer. Fælles for disse er, at de udspringer af administrative registre, hvor de enkelte statistikvariable ikke har været det primære mål for indsamling af oplysningerne. Herudover kan der

være dateringsproblemer i forbindelse med statistikanvendelsen af administrative registre, da de forskellige udtræk ikke nødvendigvis er foretaget på samme tidspunkt. Disse faktorer vil dog have minimal effekt i forbindelse med denne undersøgelse, da hovedparten af de valgte variable er baseret på endelige årssummer.

- Variabelvalg** Som nævnt er undersøgelsen baseret på et omfangsrigt materiale. Valget af 'egnede' analysevariable fra relevante statistikregistre er af enorm betydning for delundersøgelsernes praktiske gennemførelse og resultater. Der er i undersøgelsen lagt stor vægt på, at variabelindholdet skulle være stabilt over tid, dvs. at oplysningerne har været sammenlignelige over hele undersøgelsesperioden. Samtidig er der lagt vægt, på at minimere antallet af variable af hensyn til den relativt store population og de givne rammer for undersøgelsens gennemførelse.
- Prioritering af tidsserier**
- Manglende variabel-værdier** Enkelte variable lider under systematisk mangel af værdier over undersøgelsesperioden. Det drejer sig her om oplysninger om studenternes gennemsnitlige eksamenskvote, og oplysninger om forældrenes højeste uddannelse.
- Eksamenskarakter** Vedrørende eksamenskarakterer for studentereksamener og hf, er disse oplysninger først blevet indsamlet fra og med 1978. Det betyder, at fordelinger og analyser med denne baggrundsvariabel, ikke kan foretages for de 3 første årgange af populationen.
- Forældrenes højeste uddannelse** For forældrenes højeste uddannelse gør to forskellige problemer sig gældende. For det første har det ikke været muligt at 'finde' forældreoplysninger til især de ældste personer i populationen. For det andet er dækningsgraden for uddannelsesoplysninger for de ældste af forældrene dårlig. Samlet set betyder disse faktorer, at oplysningerne om forældrenes uddannelsesniveau, især for de tidligste årgange, mangler for en stor del af dimittenderne.
- Fravær** Det sidste datamæssige problem, som skal nævnes her, vedrører de personer, som indgår i populationen (med en studentereksamen eller hf), men er helt eller delvis fraværende over perioden.
- Sabbat eller studier** En del af studenterne og hf'erne forlader landet i kortere eller længere perioder. Dette sker dels i forbindelse med sabbatår og lignende, dvs. en periode uden egentlig uddannelsesaktivitet, og dels i forbindelse med studieaktivitet i udlandet. Specielt den sidste gruppe udgør et datamæssigt problem i forhold til undersøgelsen, da der i registrene ikke findes oplysninger om udenlandske eksamener (medmindre de bliver direkte konverteret til danske). Generelt kan der siges om de, som er ude af landet, at de alene indgår i analysepopulationen i de perioder, hvor de er bosiddende i Danmark.

De døde

Endelig er der en mindre andel af udgangspopulationen som dør i undersøgelsesperioden. Gruppen er lille (i alt 2.038 personer), og de indgår kun i analysepopulationerne så længe de lever.

8.8 Oversigt over anvendte registeroplysninger

Grundoplysninger (baggrundsvARIABLE)				
Variabel	Beskrivelse	Værdier	Datering	Kilderegister
KØN (Køn)	Variabel dannet på baggrund af CPR-nummeret	Mand, kvinde	Pr. 1. jan. år _t	Befolkningsstatistikregistret
ALDER (Alder)	Variabel dannet på baggrund af CPR-nummeret	Antal år	Pr. 1. jan. år _t	Befolkningsstatistikregistret
STUDINST (studentereksamensinstitution)	Studentereksamenudstedende institution	Entydig kode for hver enkelt uddannelsesinstitution	1. okt. år _t til 31. sep. år _{t+1}	Uddannelsesstatistikregistret
STUDTYPE (Studentereksamens-type)	Type af studenter/hf eksamen	Entydig kode for studentereksamens-typer og hf	1. okt. år _t til 31. sep. år _{t+1}	Uddannelsesstatistikregistret
STUDKVOT (Studentereksamens-gennemsnit)	Gennemsnitlig studenter/hf eksamenskarakter	Eksamens-gennemsnit fra 0.0 til 13.0	1. okt. år _t til 31. sep. år _{t+1}	Uddannelsesstatistikregistret
STUDTP (Studentereksamens-tidspunkt)	Tidspunktet hvor personen har bestået studentereksamen (hvis personen har flere opnåede stud.eks. er den først opnåede valgt)	Kode for hver dato mellem 1. jan. 1975 og 1. okt. 1993	1. okt. år _t til 31. sep. år _{t+1}	Uddannelsesstatistikregistret
FORÆLUDD (Forældres højeste uddannelse)	Uddannelsesniveau for den af forældrene som har fuldført den højeste uddannelse	Mulige fuldførte formelle danske uddannelser. Hvis uddannelsesoplysninger er fra før 1970 kan de være opgjort på aggregerede niveauer	1. okt. år _t til 31. sep. år _{t+1} . Hvis uddannelsesoplysningen er fra før 1974, er dateringen pr. nov. 1970 (folke- og bolig-tælling)	Befolkningsstatistikregistret og uddannelsesstatistikregistret
BOPÆL_MV (Bopæl mv.)	Oplysning om personen be-fandt sig i DK den 1/1 samt om personen er i live	Kode for 'i DK', 'ude af DK' samt død i år _t	Pr. 1. jan. år _t	Befolkningsstatistikregistret

Uddannelsesoplysninger (Kernevariable)				
Variabel	Beskrivelse	Værdier	Datering	Kilderegister
UDD (Uddannelse)	Entydig oplysning om påbegyndt uddannelsesdel	Entydig kode for hver enkelt formel uddannelsesdel	1. okt. år _t til 31. sep. år _{t+1} .	Uddannelsesstatistikregistret
PBGTP (Påbegyndelsestidspunkt)	Dato for påbegyndelse af den enkelte uddannelsesdel	Kode for hver dato mellem 1. jan. 1975 og 1. okt. 1994	1. okt. år _t til 31. sep. år _{t+1} .	Uddannelsesstatistikregistret
AFGTP (Afgangstidspunkt)	Dato for afslutning af den enkelte uddannelsesdel	Kode for hver dato mellem 1. jan. 1975 og 1. okt. 1994	1. okt. år _t til 31. sep. år _{t+1} .	Uddannelsesstatistikregistret
AUDD (Afsluttet uddannelse)	Entydig oplysning om den afsluttede uddannelsesdel samt oplysning om afsluttende status (fuldførelse eller afbrud)	Entydig kode for hver enkelt formel afsluttet uddannelsesdel	1. okt. år _t til 31. sep. år _{t+1} .	Uddannelsesstatistikregistret
INST (Uddannelsesinstitution)	Entydig oplysning om institutionen for den påbegyndte uddannelse (UDD)	Entydig kode for hver enkelt uddannelsesinstitution	1. okt. år _t til 31. sep. år _{t+1} .	Uddannelsesstatistikregistret

Arbejdsmarkedsoplysninger (Resultatvariable)				
Variabel	Beskrivelse	Værdier	Datering	Kilderegister
BESKST (Beskæftigelsesstatus)	Personens beskæftigelsesstatus i året (fx selvstændig el. lønmodtager). Beskæftigelsesstatus er opgjort efter personens væsentligste aktivitet i året	8 kategorier for beskæftigelsesstatus	1. jan. år _t til 31. dec. år _t	Arbejdsklassifikationsmodulet (AKM)
ATPSUM (Årlig ATP sum)	Personens årlige ATP-bidrag fra alle ansættelsesforhold	Sum af årligt indbetalt ATP bidrag. Antal kr.	1. jan. år _t til 31. dec. år _t	Arbejdsklassifikationsmodulet (AKM)
EJER (Ejerform)	Ejerforholdet (fx privat el. offentligt) for den virksomhed, hvor personen har haft det væsentligste ansættelsesforhold i året	10 kategorier for den lønudbetalende virksomheds ejerform (juridisk status)	1. jan. år _t til 31. dec. år _t	Arbejdsklassifikationsmodulet (AKM)
BRUTTO (Bruttoindkomst)	Summen af skattepligtige ydelser som personen har modtaget i året	Sum af årligt modtagne ydelser. Antal kr.	1. jan. år _t til 31. dec. år _t	Arbejdsklassifikationsmodulet (AKM)

Appendiks

Samfundsvidenskabelige kandidater fra forskellige uddannelsesinstitutioner

De 5 universiteter

I den gennemførte analyse er alle grupper af uddannelser eller enkeltuddannelser efter studentereksamen eller hf blevet behandlet under ét. Der er eksempelvis ikke sondret mellem humanistiske kandidater fra de forskellige universiteter. En sådan separat opgørelse for de enkelte uddannelsesinstitutioner er i princippet gennemførlig, men det er indlysende, at opsplitningen vil indebære, at materialet bliver mere spinkelt.

Samfundsvidenskabelige uddannelser

I dette appendiks foretages der, som et eksempel på en sådan opsplitning, en institutionsopdeling af en gruppe af samfundsvidenskabelige kandidatuddannelser, centreret omkring økonomi, statskundskab og sociologi. Opgørelsen omfatter ikke jura, cand.merc., matematisk økonomi mv. og vedrører alene kandidater fra årgangene 1984 til 1991. I alt drejer det sig om 2.776 personer.

Tabel A1.

Gennemsnitskarakter ved studentereksamen eller hf for udvalgte samfundsvidenskabelige kandidater 1984 til 1991 fordelt på de 5 universiteter

	Antal kandidater	Gennemsnitlig stud.eks.karakter
Københavns Universitet ¹	1 052	8.8
Århus Universitet ²	1 079	8.7
Odense Universitet ³	87	8.6
Roskilde Universitetscenter ⁴	398	8.1
Aalborg Universitet ⁵	160	8.3

¹ Kandidaterne er fordelt på 876 cand.polit.'ere, 31 cand.scient.pol.'ere, 100 cand.scient.adm.'ere og 45 cand.scient.soc.'ere.

² Kandidaterne er fordelt på 561 cand.oecon.'ere og 518 cand.scient.pol.'ere.

³ Kandidaterne består alle 87 af cand.rer.soc.'ere.

⁴ Kandidaterne er fordelt på 171 cand.scient.adm.'ere og 227 cand.tech.sam.'ere.

⁵ Kandidaterne er fordelt på 118 cand.oecon.'ere og 42 cand.scient.adm.'ere.

Karaktererne

Gennemsnitskaraktererne er, som det fremgår af tabel A1, højest i København og Århus og lavest i Roskilde og Aalborg. Ved vurderingen af karakterniveauet for samtlige institutioner skal man være opmærksom på, at en stor del af de kandidater, der indgår i materialet, bestod studentereksamen eller hf på et tidspunkt, hvor gennemsnittet på landsplan var noget lavere end i 1990'erne, jf. kapitel 1.

Beskæftigelsesgraden

Tabel A2 er konstrueret på samme måde som opgørelserne i kapitel 4, blot vedrører opgørelsen alle 8 årgange under ét. Beskæftigelsesgraden, defineret som det gennemsnitlige ATP bidrag som procent af det maksimale bidrag, synes generelt at være højest for de to gamle universiteter. Antallet af ansatte i den private sektor, der er kandidater fra Odense og Aalborg, er meget lille, og skal derfor fortolkes med forsigtighed.

Tabel A2.

Gennemsnitlig procentandel af fuld ATP for lønmodtagere 3 år efter kandidateksamen blandt de udvalgte samfundsvidenskabelige kandidater fra 1984 til 1991 fordelt på institution, køn og den private og den offentlige sektor

	Mænd		Kvinder		I alt	
	Privat	Offentlig	Privat	Offentlig	Privat	Offentlig
Københavns Universitet	96.5	94.7	95.4	93.1	96.3	94.2
Århus Universitet	98.4	93.6	96.0	91.0	98.0	93.0
Odense Universitet	100.0	86.8	90.4	89.1	98.3	87.9
Roskilde Universitetscenter	89.8	92.8	93.1	88.5	91.0	91.2
Aalborg Universitet	97.7	93.7	78.0	85.8	93.4	90.9

Offentlig/Privat

Som det fremgår af tabel A3 finder flertallet af kandidaterne fra samtlige institutioner beskæftigelse i den offentlige sektor, men det er mest udpræget for kandidaterne fra de nye universiteter, hvor det er mindre end hver syvende af de fuldtidsbeskæftigede, der har job i den private sektor¹.

Tilbøjeligheden til at være ansat i den offentlige sektor er stærkest for kvinder - dog er privat ansættelse for de kvindelige kandidater fra RUC ikke helt så sjælden som for mænd, men der er dog fortsat næsten 6 gange så mange kvinder i den offentlige som i den private sektor.

Tabel A3.

Fuldtidsbeskæftigede lønmodtager 3 år efter kandidateksamen blandt de udvalgte samfundsvidenskabelige kandidater fra 1984 til 1991 fordelt på institution, køn og den private og den offentlige sektor

	Mænd		Kvinder		I alt	
	Privat	Offentlig	Privat	Offentlig	Privat	Offentlig
Københavns Universitet	276	337	57	168	333	505
Århus Universitet	311	392	51	127	362	519
Odense Universitet	7	29	1	25	8	54
Roskilde Universitetscenter	28	172	16	93	44	265
Aalborg Universitet	13	74	3	32	16	106

Indtjeningen

Det ville ikke være rimeligt at beregne gennemsnitsindkomsten fra de forskellige institutioner, som et simpelt gennemsnit af indkomsten for de 8 årgange af kandidater, da den betydelige stigning i indkomsten i løbet af de 8 år ville indebære, at fordelingen af kandidaterne over perioden ville kunne øve en ret stærk indflydelse, i forhold til den moderate forskel, der kan forventes (og faktisk senere findes) mellem kandidaterne fra de forskellige institutioner. Endvidere vil det beskedne antal i nogle af grupperne kunne indebære, at tilfældigheder vil kunne spille for stor en rolle.

¹ For den del af kandidaterne fra Århus, der er cand.oecon., er det formentlig over halvdelen, der er beskæftiget i den private sektor.

Beregninger

Disse problemer er der søgt taget højde for ved, for hver årgang af de 4 grupper, at beregne medianværdien for de 5 universiteter under ét. Disse medianværdier tillægges indeksværdien 100, og der beregnes derefter for hvert universitet, på baggrund af medianværdierne, indeks i forhold hertil for hver af de 8 årgange fordelt efter køn og sektor. Endelig beregnes det gennemsnitlige indeks for hver institution, under hensyn til antallet af personer fra de enkelte årgange i de enkelte grupper. Resultatet af beregningerne fremgår af tabel A4, idet der dog, som følge af det ekstremt lave antal, ikke er anført noget indeks for kvinder ansat i den private sektor fra Odense og Aalborg.

Tabel A4.

Indeks for medianindkomsten for fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere 3 år efter kandidateksamen blandt de udvalgte samfundsvidenskabelige kandidater fra 1984 til 1991 fordelt på institution, køn og den private og den offentlige sektor

	Mænd		Kvinder	
	Privat	Offentlig	Privat	Offentlig
Københavns Universitet	107.7	107.0	99.5	104.2
Århus Universitet	96.7	99.5	102.8	97.9
Odense Universitet	94.7	97.3	.. ¹	100.6
Roskilde Universitetscenter	81.8	94.9	94.9	96.5
Aalborg Universitet	74.9	99.8	.. ¹	97.4

¹ På grund af lave celleværdier, giver det i sammenligningen, ingen mening, at beregne størrelserne for privatansatte kvinder fra hhv. Odense og Aalborg Universitet.

Resultatet

Kandidaterne fra København ligger, som det ses, undtagen for privatansatte kvinder, øverst og enten RUC eller Aalborg ligger lavest. De offentligt ansatte mandlige kandidater fra Aalborg (langt den største gruppe i Aalborg) synes dog at klare sig nogenlunde svarende til gennemsnittet for kandidaterne fra alle universiteter under ét².

² Dette er det eneste sted hvor anvendelse af aritmetiske gennemsnit ændrer rækkefølgen idet Århus i så fald klarer sig 3 procent bedre end Aalborg, såfremt man anvender det traditionelle aritmetiske gennemsnit. For de 3 andre grupper forrykker anvendelsen af aritmetiske gennemsnit ikke rækkefølgen, men forstærker forskellene.